

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra geografie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Multimediální výukový program k výuce regionální geografie Austrálie a Nového
Zélandu pro 2. stupeň ZŠ

Vypracovala: Kristýna BROŽOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

České Budějovice 2013

ANOTAČNÍ LIST DIPLOMOVÉ PRÁCE

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Autor: Kristýna Brožová

Katedra: geografie

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obory: Učitelství anglického jazyka pro 2. stupeň ZŠ
Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

Název: Multimediální výukový program k výuce regionální geografie
Austrálie a Nového Zélandu pro 2. stupeň ZŠ

Druh práce: Diplomová práce

Rok odevzdání: 2013

Počet stran: 72 + 31 příloha (+ 53 interaktivní program na CD)

Anotace:

Diplomová práce se zabývá tématem výuky regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu na 2. stupni základních škol. Hlavním cílem je vytvoření multimediálního výukového programu, vytvořeného v programu SMART notebook 11 určeného pro výuku na interaktivní tabuli, k programu je vypracovaná metodická příručka pro učitele. Výukový program je vypracovaný v souladu se vzdělávacími dokumenty (RVP ZV). Součástí teoretické práce je didaktická analýza učebnic a pracovních sešitů určených pro 2. stupeň základních škol. Pro představu o rozsahu učiva a časové dotaci tématu bylo provedeno šetření metodou řízeného rozhovoru s učiteli zeměpisu na vybraných školách.

Klíčová slova: Austrálie, Nový Zéland, Výukový program, Metodická příručka pro učitele, Multimédia, Interaktivní tabule

ANNOTATION PAGE OF DIPLOMA THESIS

UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA IN ČESKÉ BUDĚJOVICE
PEDAGOGICAL FACULTY

Author: Kristýna Brožová

Department: Geography

Study programme: M7503 Teaching at Primary Schools (PS)

Field of study: Teaching of English language at the 2nd stage of PS
Teaching of geography at the 2nd stage of PS

Leader of thesis: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

Title: The Multimedia Educational Programme for teaching regional
geography of Australia and New Zealand for 2nd stage of PS

Type of thesis: Diploma thesis

Year of delivery: 2013

Number of pages: 72 + 31 pages of attachment (+ 53 interactive programme on
the CD)

Annotation:

The diploma thesis deals with teaching regional geography of Australia and New Zealand on the second stage of Primary school. The main aim is to create the multimedia educational programme in the SMART notebook 11, the special programme for interactive board. The thesis also contains a methodological guide for teachers which was created with educational programme. This programme corresponds to the principles of the current educational documents (Framework Educational Programme for Elementary Education). The theoretical part deals with the didactic analysis of current educational textbooks and workbooks of geography which are designed for the second stage of Primary school and included the subject matter. There was made a research by a controlled discussion with geography teachers to get a notion of time allocation and volume in teaching regional geography of Australia and New Zealand.

Key words: Australia, New Zealand, Educational programme, Methodological guide for teachers, Multimedia, Interactive board

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce fakultou, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne

Kristýna Brožová

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych ráda poděkovala Mgr. Petře Karvánkové, Ph.D. za její odborné vedení a cenné rady při zpracování této diplomové práce.

Děkuji také všem pedagogům a dotazovaným školám, kteří mi poskytli informace o výuce tématu „Austrálie a Nového Zélandu“ a dovolili mi nahlédnout do jejich Školních vzdělávacích programů.

Hlavní poděkování patří mé rodině a blízkým, kteří mě během celého studia podporovali.

Obsah

1. Úvod a cíl práce	7
2. Metodické přístupy	9
2.1 Metodika zpracování diplomové práce.....	9
2.2 Metodika hodnocení učebnic	10
2.3 Metodika tvorby vlastního výukového materiálu.....	13
3. Rozbor literatury.....	15
3.1 Odborná regionální literatura a populárně naučná literatura.....	15
3.2 Odborná didaktická literatura.....	17
3.3 Literatura o médiích a interaktivní tabuli.....	18
4. Didaktická analýza aktuálních učebnic a pracovních sešitů pro 2. stupeň základních škol a nižší stupeň víceletých gymnázií.....	20
4.1 Obsahová a grafická stránka učiva.....	21
4.2 Didaktická hodnota jednotlivých úkolů a otázek pro žáky.....	25
4.3 Využití multimediálních prvků.....	25
4.4 Celkové hodnocení učebnic a pracovních sešitů SWOT analýzou.....	26
5. Multimediální prvky ve vzdělávání a vybrané výukové metody ve vyučování regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu.....	28
5.1 Multimediální prvky ve vzdělávání.....	28
5.2 Možnosti výuky regionální geografie.....	31
5.2.1 Vybrané výukové metody regionální geografie.....	32
5.2.1.1 Brainstorming.....	32
5.2.1.2 Skupinová a Kooperativní výuka.....	33
5.2.1.3 Tisková kancelář.....	34
6. Vzdělávací dokumenty – význam a postavení učiva „Austrálie a Nového Zélandu“ v kontextu RVP ZV.....	36
6.1 Hlavní principy RVP ZV.....	36
6.2 Zhodnocení významu učiva „Austrálie a Nového Zélandu v RVP ZV...“	37
6.3 Postavení učiva Austrálie a Nového Zélandu na příkladech ŠVP vybraných základních škol.....	40

6.4 Řízený rozhovor s učiteli zeměpisu k výuce tématu „Austrálie a Nový Zéland“	43
7. Popis vlastního návrhu didaktického materiálu „Multimediální výukový program regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu pro 2. stupeň základních škol.....	46
8. Stručná geografická charakteristika řešeného území.....	50
9. Závěr.....	59
10. Seznam použité literatury a dalších zdrojů.....	61
11. Přílohy.....	73

1. ÚVOD A CÍL PRÁCE

Diplomová práce nese téma Multimediální výukový program k výuce regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu pro 2. stupeň základních škol.

To že by autorka chtěla psát svou diplomovou práci na téma Austrálie a Nový Zéland věděla už delší dobu. Již na gymnáziu když si měla možnost vybrat téma seminárních prací, tak vždy „sáhla“ po těchto dvou zemích, které jí velice lákali, jak například svou vzdáleností od České republiky, tak svými přírodními krásami. Avšak nápad vytvořit multimediální výukový program přišel až později. Během průběžné a souvislé pedagogické praxe, na které se setkala s učebnicemi, ve kterých nebyly aktuální informace, pro žáky byly neatraktivní a téma Austrálie a Nový Zéland, tam dle jejího názoru nebylo dostatečně zpracováno (zvláště tedy Nový Zéland, který je často opomíjen). A tak se rozhodla vytvořit vlastní interaktivní výukový program o těchto dvou zemích. Jejím cílem je vytvořit takový program, který by do budoucna mohli při výuce regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu používat i ostatní učitelé, program, do kterého budou moci libovolně zasahovat a měnit ho dle aktuálních informací nebo využijí k výuce pouze některé jeho části. Byla by ráda, kdyby se její práce stala zdrojem nápadů a inovací pro ostatní učitele.

Multimediální také proto, že se stále více setkáváme s inovativními metodami a formami výuky, které výuku více ztraktivní a žáci jsou poté lépe motivováni. Interaktivní tabule se v dnešní době na školách stává běžnou součástí vyučování, kterou k zefektivnění výuky využívá stále více učitelů. Autorka by tak chtěla, aby tento program žáky aktivizoval k výuce tohoto tématu, rozvíjel jejich dovednosti, znalosti a zájmy a aktivně je zapojil do výuky.

Diplomová práce je rozdělená na dvě části a to na část teoretickou a na část praktickou. Teoretická část se zabývá didaktickou analýzou učebnic pro 2. stupeň základních škol a pro nižší stupeň víceletých gymnázií, jež mají platnou schvalovací doložku Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a obsahují dané učivo. Dále je zde také analyzována a zpracována odborná a populárně naučné literatura.

V praktické části je zpracován multimediální výukový program, v programu SMART notebook 11, což je stěžejní část této práce.

Cíl této diplomové práce spočívá tedy ve vytvoření interaktivního

výukového programu regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu pro 2. stupeň základních škol a nižší stupeň víceletých gymnázií, využitelného jako učební didaktickou pomůcku při výuce výše zmíněné regionální geografie. Koncepce vychází z analýzy učebnic, Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, odborné (geografické a didaktické) a populárně naučné literatury. Pro didaktickou analýzu učebnic bylo zvoleno několik kritérií, dle kterých se učebnice a pracovní sešity hodnotily, hodnocení poté bylo provedeno pomocí SWOT analýzy. Multimediální výukový program je vytvořený tak, aby byl pro žáky zajímavý, dozvěděli se něco nového a motivoval je k různým činnostem. Program je doplněn spoustou obrázků a odkazů na videa nebo satelitní snímky, a tak si žáci mohou lépe představit, jak zde lidé žijí, jaká je zde krajina a podobně. Tento výukový program je vytvořený tak, že jej pro výuku regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu můžeme použít celý nebo pouze některé jeho kapitoly, kombinovat ho s jinými didaktickými materiály či ho obměňovat dle aktuálních informací. Při tvorbě tohoto programu byl kladen důraz na mezipředmětové vazby a vztahy a také na propojení s praxí a to pomocí různých otázek a úkolů.

Součástí programu je také metodická příručka pro učitele, která provází programem krok za krokem a je jakýmsi návodem, jak s programem pracovat. Tato příručka je přiložena v příloze této práce.

Tato diplomová práce vychází z Rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání, ze vzdělávací oblasti „Člověk a příroda“, vzdělávací obor „zeměpis“.

Na úvod by také autorka chtěla poznamenat, že je v program utvořený pro výuku regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu, ne však pro výuku Oceánie, do které však geograficky Nový Zéland spadá.

2. METODICKÉ PŘÍSTUPY

Tato kapitola je rozdělena do několika podkapitol, ve kterých je popsáno, jak bylo postupováno při tvorbě diplomové práce, jaké byly použity metody či co předcházelo tvorbě vlastního výukového materiálu.

Za nejdůležitější považuje autorka podkapitolu Metodika tvorby vlastního návrhu výukového materiálu, této části jsou popisovány postupy, podle kterých autorka při tvorbě vlastního výukového materiálu postupovala.

Pro úplnost a celkový přehled o daném tématu, autorka navštívila několik základních škol, na kterých uskutečnila řízený rozhovor s pedagogy zeměpisu o daném tématu (výsledky řízeného rozhovoru jsou uvedeny v kapitole 6.4). Autorka měla také možnost nahlédnout do Školních vzdělávacích programů několika základních škol a porovnat je mezi sebou.

2.1. Metodika zpracování diplomové práce

Obsahem této kapitoly je postup při tvorbě této práce. Prvním krokem před samotným psaním diplomové práce bylo, si stanovit cíle, kterých chce autorka dosáhnout.

Cílem autorky je vytvořit interaktivní výukový program pro výuku regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu pro 2. stupeň základních škol a nižší stupeň víceletých gymnázií, který by do budoucna mohli využívat i ostatní pedagogové, mohli do něj zasahovat, libovolně ho měnit dle aktuálních informací a stal se tak zdrojem nových nápadů a inovací pro ostatní pedagogy a výuku tak atraktivní, žáky aktivizoval k výuce, rozvíjel jejich znalosti a dovednosti a zapojil je tak aktivně do výuky.

Nejdříve autorka pracovala na teoretické části, které předcházelo nashromáždění, prostudování a nakonec zpracování relevantní literatury o daném tématu. Nejprve byla hodnocena literatura týkající se regionální geografie, poté odborná literatura didaktická, dále literaturu o médiích a interaktivní tabuli a v neposlední řadě byl hodnocen význam a postavení učiva v kontextu Rámcového vzdělávacího programu.

Při didaktickém hodnocení učebnic a pracovních sešitů, které mají splatnou schvalovací doložku Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT), obsahujících požadované učivo byla vymezena metodika jejich hodnocení, které předcházelo nastudování odborných publikací. Inspirací autorce byly také

populárně naučné časopisy. Pro vytvoření vlastního návrhu interaktivního výukového programu a metodické příručky pro učitele, které jsou stěžejní částí této práce, autorka vycházela z analýzy odborné literatury, populárně naučných časopisů, učebnic a pracovních sešitů ale také z webových stránek.

Autorka navštívila tři základní školy, kde měla možnost nahlédnout do jejich Školního vzdělávacího programu a porovnat je tak mezi sebou. Dále měla, na vybraných základních školách možnost, pohovořit s učiteli, kteří učí zeměpis a zjistit tak, jaké používají učebnice a kdy se tématu Austrálie a Nového Zélandu v průběhu školního roku věnují či kolik vyučovacích hodin na toto téma připadá. Na základě těchto procesů byl vytvořen interaktivní výukový program o již výše zmíněných zemích.

2.2. Metodika hodnocení učebnic

V této kapitole je popsáno, jak bylo postupováno v následné analýze jednotlivých učebnic a pracovních sešitů, tato analýza je, dle autorky názoru, pro zpracování vlastního návrhu učebnice velice důležitá. Učebnice je stále brána jako základní zdroj informací jak pro učitele, tak pro žáka. Výběr vhodné učebnice však není snadný, je třeba se zorientovat v široké nabídce učebnic, které nám dnešní trh nabízí a pak už záleží na samotném učiteli či škole, kterou učebnici vybere.

Jak se autorka sama mohla na své praxi přesvědčit, většina škol je limitována nedostatkem finančních prostředků, a tak se na většině škol používají několik let staré učebnice, ve kterých jsou neaktuální informace a fakta. Co se týče zeměpisu, je toto velikým problémem, jelikož je tento předmět v tomto ohledu velmi dynamický. Jak bylo již zmíněno, starší učebnice nesou stará data a fakta, které žáky mohou zmást tím, že jsou odlišná od výkladu, který jim dává učitel při hodině. I z tohoto důvodu je cílem autorky vytvoření interaktivní výukové příručky, kterou by ostatní pedagogové mohli používat, informace a fakta v ní snadno poupravovat, aniž by škola musela pořizovat novou učebnici. Interaktivní příručku by tak mohli používat samostatně anebo ji ještě kombinovat s jinými učebnicemi či programy.

Posledních pár let již některá nakladatelství vydávají interaktivní učebnice (například Nová škola a Fraus), využívané na stále oblíbenějších interaktivních tabulích, která dnes už využívá spousta pedagogů, aby žákům hodinu oživila a to například promítáním různých videí, prezentací, fotografií, animací atd. Žáci jsou tak i více začleněni do procesu výuky tím, že na interaktivní tabuli, stejně jako

učitel, mohou kreslit, psát, podtrhávat a podobně.

Předlohou pro tyto interaktivní učebnice jsou klasické tištěné verze, které doplňuje multimediální systém, jež je připojený do probírané látky. Tento systém nabízí různé doplňující informace, zajímavosti, grafy, obrázky či fotografie, animace i audionahrávky.

Před didaktickou analýzou učebnic, si autorka stanovila určitá kritéria, podle kterých učebnice a pracovní sešity hodnotila a porovnávala mezi sebou. Pro tuto didaktickou analýzu učebnic a pracovních sešitů bylo vycházeno z publikace *Koncepce a tvorba učebnic (Valenta, 1997)*.

Hodnotit a porovnávat učebnice nebylo snadné, avšak jako budoucí pedagog by autorka měla rozpoznat vhodnou a méně vhodnou učebnice nebo pracovní sešit. Stanovila jsem si teda určitá kritéria tak, aby můj názor na danou publikaci nebyl čistě subjektivní.

Kritéria, dle kterých jednotlivé učebnice a pracovní sešity porovnávala, jsou z hlediska obsahové stránky učiva, využití multimediálních prvků, dle grafické úpravy a přiložených obrázků či fotografií a v neposlední řadě také didaktickou hodnotu jednotlivých otázek a úkolů pro žáky. Toto všechno bylo potom zhodnoceno pomocí SWOT analýzy.

Dle Valenty (1997) můžeme strukturu učebnice rozdělit na složku textovou (základní, doplňující, vysvětlující text) a složku mimotextovou (aparát organizace osvojování, ilustrační materiál, orientační aparát). Složku učebnice tak tvoří text, který je základním verbálním systémem modelu učebnice a nositelem verbální informace.

Didaktický text v textové složce nese hlavní informační roli, dá se dále rozdělit podle obsahu na text základní, vysvětlující a doplňující. Cíl těchto textových částí je společný a to odevzdat didaktické informace, které vycházejí z obsahu učební látky. Základní text představuje jádro celé učebnice a je představován strukturální složkou, která obsahuje základní informace, jež jsou pro učení nezbytné. Může zde však dojít k nežádoucímu jevu a to zahlcení žáka přemírou informací daného tématu. Když jsem tak prováděla didaktickou analýzu učebnic a pracovních sešitů, zaměřila jsem se hlavně na množství textu, jeho srozumitelnost přiměřenou ke zkušenostem a věku žáků, dále na logickou provázanost, přehlednost či praktický význam pro život. Dále jsem zohledňovala motivační prvky a originální přístupy,

jakými jsou informace předávány. (Valenta, 1997)

Učivo, které je potřebné pro upevnění a prohloubení myšlenek základního textu je obsaženo v Doplňujícím textu. Zde jsou například uvedeny literární úryvky, které zastupují motivační funkci nebo různé statistické a vědecké informace a různé doplňující informační materiály.

Vysvětlující text má funkci osvojovací a je zaměřen na pochopení obsahu učiva. Řadíme se například grafy, diagramy, komentáře map, tabulky a různé poznámky avšak ale i úvod a řazení jednotlivých kapitol. Tento text je velice úzce propojen se základním učivem a neměl by tak být zahlcen přebytečným materiálem.

Úkolem mimotextové složky je realizovat myšlenky, jež jsou řečené v textu a to pomocí takových komponentů, které napomáhají k osvojování obsahu učebnice.

Aparát organizace osvojování (AOO) usměrňuje poznávací činnosti žáka a pomáhá mu v osvojování učiva tak, že dochází k rozvoji jeho schopností a upevňování návyků, jak samostatně pracovat s probíranou látkou a to skrze prvky učebnice jako jsou třeba tabulky, návody, legendy, názvy ilustračního materiálu, otázky, cvičení či cvičební úlohy. Je třeba, aby byl text přehledný, kvalitní a názorný a nacházeli se v něm například i další odkazy na jiné zdroje informací a neměly by chybět vazby na ostatní předměty.

Ilustrační materiál (IM) učebnice patří mezi jedny nejvýraznější faktory, které žáci velmi ocení a pomocí kterých se realizuje zásada názornosti. K základním funkcím ilustrace řadíme funkci estetickou, poznávací a také motivační, které žákovi pomáhají vytvořit konkrétní představu o daném pojmu, ději, činnosti a jevu. Orientační aparát učebnice (OA) slouží žákům pro rychlejší orientaci v obsahu a struktuře učebnice a současně napomáhá žákům utvářet příznivé podmínky pro samostatnou práci. Tento aparát nepřináší žádné nové informace. Jedná se například o předmluvu, obsah, nadpisy, rejstříky, různé signály a podobně. (Valenta, 1997)

Jelikož se tato práce týká multimediálního výukového programu, autorka se tedy zaměřila, při didaktické analýze jednotlivých učebnic a pracovních sešitů na to, do jaké míry jsou v nich zastoupeny interaktivní prvky jako například hypertextové odkazy odkazující k dalšímu textu či hypermediální odkazy, které text rozšiřují o tabulky, animace, videa a podobně. U těchto učebnic bylo dále zjišťováno, zda mají k tištěné verzi učebnici interaktivní nebo nějaký multimediální výukový materiál.

Autorka si vybrala učebnice, ve kterých se vyskytuje téma „Austrálie a Nový Zéland“ a jsou určené pro 2. stupeň základních škol a pro nižší stupeň víceletých gymnázií. Učebnice byly hodnoceny dle kritérií, které jsou uvedeny výše, nejdříve byly však podrobeny již zmiňované didaktické analýze. Při hodnocení byla využita metoda SWOT analýzy, kde autorka sleduje silné a slabé stránky, tak příležitosti a hrozby spojené s užíváním výukového materiálu. Na základě této metody a jejích výsledků poté vytvořila vlastní interaktivní výukový program. Tuto metodu hodnocení učebnic vybrala proto, že ji považuje za objektivní.

2.3. Metodika tvorby návrhu vlastního učebního materiálu

Předtím než autorka utvořila vlastní multimediální výukový program, nastudovala si literaturu zaměřenou na celkovou strukturu učebnic. Inspirací pro ni byly publikace *Koncepce a tvorba učebnic* (Valenta, 1997) a *Učebnice: teorie a analýzy edukačního média* (Průcha, 1998). Další informace o obsahu a rozsahu učiva ji poskytla kniha *Základy zeměpisných znalostí* (Herink, Tlach, 2006). Avšak hlavním zdrojem návrhu pro multimediální výukový program se staly poznatky, které nabyla díky didaktické analýze učebnic a pracovních sešitů zeměpisu. U těchto učebnic a pracovních sešitů se autorka snažila využít poznatky, které v nich na základě již zmiňované SWOT analýzy hodnotila jako zdařilé. Zjištěných nedostatků v učebnicích a pracovních sešitech se naopak snažila vyvarovat.

Výukový materiál vychází také z RVP ZV, jenž autorce vypomohl ve vymezení rozsahu a obsahu učiva a nasměroval jí k dosažení jednotlivých výstupů daného učebního materiálu, průřezových témat a klíčových kompetencí. Na základě řízeného rozhovoru, s pedagogiky zeměpisu, a možnosti pročtení Školních vzdělávacích programů, na vybraných základních školách, tak měla možnost přihlédnout i k časové dotaci tohoto tématu.

Jak již bylo v úvodu zmíněno, hlavním cílem je vytvoření multimediálního výukového programu, který žáky dostatečně aktivizuje k různým činnostem a aktivně žáky začlení do vyučovacího procesu a v neposlední řadě bude odpovídat zásadám vzdělávacích dokumentů. Program se autorka snažila vytvořit tak, aby byl srozumitelný, přehledný, s aktuálními informacemi a pro žáky dostatečně motivační tak, aby v nich vyvolal chuť ke studiu a zvědavost vyhledat další rozšiřující informace.

Multimediální výuková příručka je vypracována v programu Notebook Software 11, který je určený pro interaktivní tabuli. Tato příručka je rozdělena na dvě části a to na „Austrálie – Hurá k protinožcům“ a „Nový Zéland – Putování po zemi Pána Prstenů“ a je součástí přílohy na CD. Na začátku příručky je motivační text vztahující se k tématu, doplněný o fotografie typické pro danou zemi. Tyto fotografie by měli žáci motivovat a vyvolat v nich znalosti, které už ví, například nějaké vzpomínky, jestli jim fotografie něco připomíná nebo o ní již někde slyšeli. Po této části následuje slide s výběrem kapitol. Multimediální příručka „Austrálie – Hurá k protinožcům“ je obsáhlejší než příručka „Nový Zéland – Putování po zemi Pána Prstenů“, množství informací jednotlivých příruček vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. V multimediální příručce „Austrálie“ jsou kapitoly přírodní podmínky (tato kapitola se dále dělí na podkapitoly poloha a rozloha, povrch, podnebí, vodstvo a přírodní krajiny), obyvatelstvo, hospodářství, zajímavosti a opakování. V příručce „Nový Zéland“ jsou kapitoly poloha Nového Zélandu, obyvatelstvo, hospodářství, zajímavosti a opakování. Údaje jsou doplněny obrázky a fotografiemi. Téměř na každém slidu jednotlivých kapitol je napravo pás, ve kterém jsou modrým písmem psány zajímavosti nebo neznámé věci vztahující se k tématu a zeleným písmem kurzívou jsou psané úkoly, které mají žáci vyhledat nebo na ně odpovědět. V závěru každé této příručky jsou cvičení, které mají upevnit probírané učivo a prověřit znalosti. V příručce „Austrálie – Hurá k protinožcům“ jsou věnované poslední tři slidy na zopakování znalostí Austrálie a Nového Zélandu dohromady. Ke každému programu je vypracována metodická příručka pro učitele, která poskytuje rady a náměty jak s programy pracovat. Každý může programy dle svého používat, doplňovat, obměňovat či kombinovat s jinými výukovými materiály, programy jsou utvořeny nezávisle na sobě. Je možné využít pro výuku Austrálie a Nového Zélandu pouze některé z kapitol multimediální příručky. Příručka „Nový Zéland – Putování po zemi Pána prstenů“ poskytuje informace pouze o Novém Zélandu a to i přes to že je učivo o této zemi řazeno do učiva „Oceánie“. Při vytváření příručky „Nový Zéland – Putování po zemi Pána prstenů“ autorka brala učivo „Oceánie“ jako probrané.

3. ROZBOR LITERATURY

Tato kapitola se věnuje diskuzi nad literaturou, která byla v této práci použita. Kapitola se dále dělí na podkapitoly o odborné regionální literatuře a populárně naučné literatuře, didaktické literatuře, literatuře o médiích a interaktivní tabuli a dále navazuje na rozbor učebnic a pracovních sešitů zeměpisu, ve kterých je zastoupeno zvolené učivo.

3.1. Odborná regionální literatura a populárně naučná literatura

Tvorbě koncepce výukového programu předcházelo nastudování odborné literatury vztahující se k tématu regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu.

Z knihy *Austrálie a Oceánie* (Brinke, 1983) a *Austrálie, země a život* (Bergamini, 1973), jsou čerpány informace o geologické stavbě, vývoji a reliéfu tohoto území a historii, které jsou zde dobře zpracovány. Další publikace, ze kterých jsou získávány obecné informace o přírodních jevech například cyklonách v Austrálii nebo Velké útesové bariéře, byla *Physical Geography: A Landscape Appreciation* (McKnight, Hess, 2002) a *Introducing Physical Geography* (Strahler, 2006). Informace o příchodu Evropanů do Austrálie, osídlování Nového Zélandu a také o domorodém obyvatelstvu jsou kvalitně popsány v knize *World Regional Geography (English)* (Miller, 1989). Informace o hospodářství Austrálie a Nového Zélandu byly čerpány z publikace „*Nový Svět: Amerika, Austrálie a Oceánie* (Anděl, Mareš, 2000). V knize *Austrálie – místa a historie* (Moretti, 2005) popisuje Austrálii, jak již název napovídá, od historie po současnost, je zde zajímavá podkapitola o Velké útesové bariéře. Dále jsou zde informace například o jednotlivých městech této země, přírodních krásách a zajímavostech opět doplněna poutavými fotografiemi. Velmi zajímavý průvodcem Nového Zélandu je kniha *Nový Zéland* (Kol., 2004), který má podtitul „ilustrovaný průvodce, s kterým nezabloudíte“, v této knize je Nový Zéland opravdu podrobně rozpracován, jsou zde informace o Maorské kultuře, jednotlivých ostrovech, ze kterých se Nový Zéland skládá, o historii, svátcích a podobně. Další užitečnou publikací je také průvodce a to *Austrálie (Velký průvodce National Geographic)*, (Smith, 2009), kde můžeme najít informace jak z historie, tak ze současné Austrálie, různé trasy na výlety atd. Z této publikace byly do diplomové práce využity hlavně informace o jednotlivých státech a teritoriích, které zde byly dostatečně rozepsány. Opět

doplněno velkým množstvím fotografií, obrázků a mapek. Zajímavým cestopisem je *Nový Zéland (Doucha, 2000)*, který obsahuje rady a poznatky z cest po Novém Zélandu. O zámořských územích Austrálie a Nového Zélandu či o hospodářství těchto zemí pojednává publikace *Regionální geografie světadílů a oceánů 1, I. a II. část (Baar, Šindler, 1988a, 1988b)*.

Dále autorka využila encyklopedie: *Encyklopedie zeměpisu – Lidé a země: Austrálie a Tichomořské ostrovy, svazek 5 (Connolly, 1999)* a *Velká ilustrovaná encyklopedie zeměpisu (Kol., 2005)*, z kterých jsou čerpány obecné informace o Austrálii a Novém Zélandu, jako je například povrch, obyvatelstvo, hospodářství, které jsou zde dobře zpracovány. Informace jsou doprovázené spoustou obrázků a fotografií. V zajímavé encyklopedii *Svět (Kol., 2005)*, jsou bohaté informace jak o Austrálii, tak o Novém Zélandu, doplněné o spoustu fotografií.

Regionalismem, regiony a jejich formováním či o složkách regionální identity vypráví článek z *Geografických rozhledů – Region a regionalismus (Chromý, ročník 19/2009)*. Zajímavým článkem v *Geografických rozhledech* nesoucí název *Vliv školních vzdělávacích programů na modernizaci zeměpisu na základních školách (Klímová, ročník 22/2012)*, vypráví nejen o vlivu vzdělávacích programů na předmět zeměpis, ale i o Školních vzdělávacích programech na dotazovaných školách či o tom, že si málo který učitel dokáže představit propojení jím vyučovaného předmětu s jiným předmětem. O možnostech výuky regionální geografie na různých stupních škol či o optimální míře regionálněgeografických poznatků vypráví článek z *Geografických rozhledů – Nezodpovězené otázky regionální geografie (Bičík, Havlíček, ročník 19/2009)*. O vyučování regionální geografie pomocí makroregionů vypráví články *Geografie Makroregionů I. a Geografie Makroregionů II.*, oba od autorů (Bičík, Havlíček, ročník 19, 2010) O možnostech a výhodách interaktivní tabule píše článek *Jak zkvalitnit výuku pomocí interaktivní tabule (Bílý, ročník 18/2009)*.

Mezi studovanou literaturou byly i populárně naučné časopisy, kde autorka našla spoustu zajímavých článků plných informací, které byly pro zpracování interaktivního výukového programu přínosné, jednalo se o časopisy National Geographic, Koktejl a Lidé a Země, vybrané články jsou uvedeny v seznamu literatury.

3.2 Odborná didaktická literatura

Pro vytvoření autorčina vlastního výukové materiálu bylo třeba nastudovat didaktickou literaturu a to didaktiku obecnou i didaktiku geografie. Do této podkapitoly jsou například zařazeny publikace týkající výukových metod, ale i Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání pro určení správnosti rozsahu a obsahu učiva.

V publikaci *Moderní vyučování* (Petty, Kovařík, 2008), se autoři zabývají takovými metodami výuky, které může pedagog při výkonu své praxe uplatnit. Užitečné mi zde byly informace o tvorbě vlastního materiálu a to tak, jak by měl být vlastní materiál sestaven. Další publikací, ze které jsem čerpala informace o různých formách aktivního učení, byla *Metody aktivního vyučování* (Sitná, 2009). Jak již název napovídá, kniha se zabývá metodou aktivního učení a to například spoluprací žáků ve skupinách. Tradiční kategorizaci metod (od klasických, aktivizujících po komplexní) jsem našla v publikaci *Výukové metody* (Maňák, Švec, 2003). Ve vyučovacích a učících metodách, při kterých si žáci rozvíjí své klíčové kompetence, byla inspirující publikace *Kooperativní učení a vyučování* (Kasíková, 2001) stejně tak jako kniha *Školní didaktika* (Kalhous, Obst a kol., 2000). O tom, jak správně vybrat učivo a vhodně ho uspořádat ale i o vyučovacích metodách mi byla inspirací kniha *Obecná didaktika* (Skalková, 1999).

V teoretické části autorka vychází také ze skript *Vybrané kapitoly z didaktiky geografie* (Kühlová, 1997), ve kterých jsou podrobně rozpracovány jednotlivé tradiční i netradiční metody a formy výuky zeměpisu. Autorka se zde zamýšlí nad novými trendy ve výuce zeměpisu na českých školách, které vedou k rozvoji osobnosti žáka a snaží se dále hledat nové přístupy k výuce zeměpisu na základní škole. Rady o správném rozsahu, obsahu a didaktické korektnosti k mému interaktivnímu, výukovému programu jsem získala z publikace *Základy zeměpisných znalostí* (Herink, Tlach, 2006).

Pro didaktickou analýzu vybraných učebnic a pracovních sešitů zeměpisu autorku nejvíce inspirovala kniha *Koncepce a tvorba učebnic* (Valenta, 1997), (více rozpracováno viz podkapitola 2.2), která ji přinesla spoustu potřebných informací ohledně analýzy a tvorby učebnic či rozbor základního strukturního schématu učebnic. Dále autorka čerpala informace z publikace *Učebnice: teorie a analýzy edukačního média* (Průcha, 1998), která se také věnuje metodám analýzy učebnic, ale také je zde vymezení tzv. základního učiva.

Nesmí se také opomenout prostudování kurikulárních dokumentů, které určují obsah a rozsah učiva. Na webových stránkách MŠMT (RVP ZV) autorka našla spoustu potřebných informací, k tomu ji také dále posloužila tištěná forma: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (Kol. 2007a)* a *Klíčové kompetence v základním vzdělávání (Kol. 2007b)*

Autorka také měla možnost nahlédnout do ŠVP tří základních škol a to základní školy Hálkova Humpolec, základní školy Hradská Humpolec a základní školy a mateřské školy Nerudova v Českých Budějovicích, kde tak mohla porovnat jejich Školní vzdělávací programy jak mezi sebou tak vůči RVP ZV. Spoustu dalších informací našla na internetových stránkách portálu RVP, které jsou v seznamu literatury. Velkou inspirací jí byly také úspěšně obhájené diplomové práce Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity na katedře geografie, které jsou taktéž uvedené v seznamu literatury.

3.3 Literatura k médiím a interaktivní tabuli

V této podkapitole by se autorka chtěla věnovat literatuře o médiích a interaktivní tabuli, kterou taktéž ke své práci studovala. Dnešní svět stále představuje nové a nové technologie a bez některých si už jen těžko dokážeme život představit. Vždyť masová média, jako je tisk, televize či rozhlas jsou všude kolem nás a jejich význam stále roste. Možná si dostatečně ani neuvědomujeme, jak moc nás tato média v životě ovlivňují. Média se dnes stala předmětem a zároveň prostředkem vzdělávání. V literatuře o multimediích autorka hlavně hledala informace o moderních technologiích využívaných ve školních zařízeních, jako je například interaktivní tabule, ale i informace o tom, jaký na nás média mají vůbec vliv.

Interaktivní tabuli při své praxi využívá stále více pedagogů což je velkým přínosem, na mnoha školách je používána jako alternativa k bílým tabulím nebo flipchartům. Podle Dostála (2009) je interaktivní tabule dotykově-senzitivní plocha, prostřednictvím které dochází k interakci mezi počítačem a uživatelem, jejímž cílem je zajistit maximální míru zobrazovaného materiálu.

Tato tabule skýtá mnoho možností, jak výuku více zatraktivnit či aktivně zapojit žáky do výuky a podpořit tak jejich tvořivost. Interaktivní tabule se tak těší obrovskému zájmu jak ze strany učitelů, kterým umožňuje tvořit vlastní interaktivní výukový program, dobře zorganizovat hodinu, motivovat žáky

k různým činnostem ale i ze strany žáků, pro které je tak hodina více zajímavá, zábavná a podněcuje je například k vyhledávání dalších informací.

V publikaci *Média a společnost* (Jirák, Köpplová, 2003), je podrobně popsáno proč se médiu zabývat, jsou zde popsány například i proměny mediální komunikace. Velká část knihy je věnována tématu vlivu médií na společnost a jednotlivce, dále například popsána reakce diváků na média, což je velice zajímavé. O historii českých i světových médií a jejich vlivu na společnost a jedince vypráví kniha *Masová média* (Jirák, Köpplová, 2009). Kniha *Úvod do studia médií* (Burton, Jirák, 2001) shrnuje poznatky komunikačních prostředků a dále je zde popsán jakou roli médií hrají v životě jednotlivce a společnosti. Nalezneme zde také podněty, proč je dobré média studovat a jakým způsobem a rady jak reagovat na chování médií. Publikace *Teorie a východiska současné mediální výchovy* (Niklesová, 2007) hovoří o podstatě médií, obecně o řeči a komunikaci. Inspirativní pro mou práci mi byla kapitola o provázanosti médií s edukací, velmi mne zaujala například jedním rozdělením médií na personální (vyučující, spolužáci, partneři rozhovoru) a apersonální. Využíváním interaktivní učebnice ve výuce či tipy na výukové aktivity se přímo zabývá publikace *Jak nejlépe využít interaktivní tabuli* (Bannisterová, 2010), jejíž publikace je volně ke stažení na www.dzs.cz, jedná se o stručnou elektronickou příručku, která radí jak vhodně a účelně zapojit interaktivní tabuli do výuky. O výhodách interaktivní tabule, jejích technických možnostech ale i o předsudcích pedagogů k této tabuli vypráví článek *Interaktivní tabule ve výuce* (Dostál, 2009). Další články o interaktivní tabuli a jejím využití při výuce jsou k dispozici na internetových stránkách Rámcového vzdělávacího programu.

4. DIDAKTICKÝ ROZBOR AKTUÁLNÍCH UČEBNIC A PRACOVNÍCH SEŠITŮ PRO 2. STUPEŇ ZŠ A NIŽŠÍ ROČNÍKY VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍ

V této kapitole je uveden stručný seznam učebnic zeměpisu a pracovních sešitů, které jsou níže podrobněji rozebrány. Vybrané učebnice mají platnou schvalovací doložku MŠMT.

Autorka stanovila určitá kritéria, dle kterých jsou učebnice a pracovní sešity s tematikou regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu hodnoceny. Kritéria byla následující: obsahová stránka učiva, grafická úprava a přiložené fotografie a obrázky, využití multimediálních prvků a jednotlivé otázky a úkoly pro žáky. Toto všechno je poté zhodnoceno pomocí SWOT analýzy.

Do didaktického rozboru aktuálních učebnic a pracovních sešitů vstupuje autorka s hypotézou, že téma regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu nebude v učebnicích (a tím pádem ani v pracovních sešitech) dostatečně probíráno.

Seznam hodnocených učebnic a pracovních sešitů.

1. Dvořák, J., Kohoutová, A., Taibr, P., (2005): Zeměpis 7. Plzeň, Fraus.
Kohoutová, A., (2005): Zeměpis 7- pracovní sešit. Plzeň, Fraus.
Dvořák, J., (2006) Zeměpis 7 – příručka pro učitele. Plzeň, Fraus.
2. Voženílek, V., Demek, J., (2001): Zeměpis 2, Zeměpis světadílů a oceánů (1). Olomouc, Prodos.
Voženílek, V., (2001): Zeměpis 2, Zeměpis světadílů a oceánů (1) – pracovní sešit. Olomouc, Prodos
3. Svatoňová, H., (2010): Zeměpis – putování po světadílech (2. díl). Brno, Nová škola.
4. Demek, J., Mališ I., (2000): Zeměpis pro 6. a 7. ročník základní školy, Zeměpis světadílů. Praha, SPN.
5. Bičík, I., Brinke, J., Hlaváček, P., Holeček, M., Jánský, B., Šindler, P., (1994): Regionální zeměpis II. Praha, Nakladatelství České

geografické společnosti
6. Holeček, M., Jánský, B., Tlach, S. (2005): Zeměpis světa 1, Praha, Nakladatelství České geografické společnosti
7. Krausová, M., Kraus, P., a Kol. (1999): Zeměpis Světadíly, Všeň, Alter
8. Červinka, P., Braun, R., (1994): Afrika, Austrálie a Antarktida, Praha, Scientia

4.1 Obsahová a grafická stránka učiva

Do obsahové stránky učiva řadíme jeho rozsah, přiměřenost k věku žákům, ale tak i jeho strukturu a věcnou stránku. Rozsah učiva by měl vycházet ze standardu vzdělávání dle RVP ZV, což můžu říci, že souhlasí. Většinu učebnic jsem shledala přehlednou a atraktivní s důrazem na mezipředmětové vazby. Dnešních moderních učebnic se klade důraz na to, aby žák přemýšlel v souvislostech a dokázal tak použít již nabyté vědomosti napříč různými předměty a dále tak podporují rozvoj klíčových kompetencí žáka.

Co se týče grafické úpravy učebnic, považuje autorka za nejlépe zdařilou učebnici od nakladatelství Nová škola, Fraus a Prodos. V novějších učebnicích již nalezneme grafické prvky a symboly, které dělají text přehlednějším a názornějším. Řada učebnic je také doplněna kvalitním obrazovým materiálem a některé z nich jsou doplněny i o multimediální prvky.

Po prolistování učebnice od nakladatelství **Fraus**, zjistíme, že jsou tu jednotlivé kapitoly pojmenovány poněkud netradičně. Například u tématu „Austrálie“ nenalezneme podnadpisy, tak jako v jiných učebnicích, typu „povrch, obyvatelstvo“ a podobně místo toho tu najdeme podkapitulu typu: „Od doby kamenné k mrakodrapům“, což je kapitola o historii Austrálie až po její současnost.

Po grafické stránce autorka hodnotí učebnici za velmi zdařilou. Na začátku hlavního tématu je vždy modrým, tučným písmem napsán úvodní motivační text, který má za úkol žáky zaujmout. V modré barvě jsou dále laděné rámečky, které

podélně lemují obě strany učebnice. V těchto rámečcích nalezneme zajímavosti, motivační úkoly nebo i obrázky a fotografie, text je v nich rozlišen typem a barvou (některé informace jsou psané černým písmem a některé modrým, tučným písmem). V závěru každé kapitoly je shrnující modrý rámeček, kde je stručná charakteristika nejdůležitějších věcí o probírané látce. Klíčové pojmy v textu, jsou zvýrazněny tučnou, černou barvou. Kurzívou jsou zase znázorněny praktické úkoly, otázky na přemýšlení a diskuzi nebo domácí úkoly. Učebnice je doplněna o různé symboly, grafy, mapy, obrázky a fotografie, které vhodně doplňují text.

Téměř na každé stránce učebnice můžeme také nalézt různé otázky, úkoly pro práci s mapou nebo internetem, pro navození diskuze nebo pro zamyšlení.

Najdeme zde také symboly, které symbolizují propojení na ostatní vyučované předměty, což je také nesmírně důležité pro správný rozvoj klíčových kompetencí. Tato učebnice je dále doplněna pracovním sešitem ale i elektronickou sadou pro učitele nebo různými interaktivními cvičeními, ve kterých může pedagog například doplňovat různé informace. Pedagogům je také k dispozici příručka pro učitele, jejíž struktura je totožná se strukturou učebnice.

V učebnici od nakladatelství **Nová škola** jsou jednotlivé kapitoly uvedeny opravdu přehledně. Jedná se o velmi moderní učebnici, která klade důraz na mezipředmětové vazby a průřezová témata, žáci si pak uvědomí propojenost s ostatními předměty, rozšíří si znalosti a lépe si učivo zafixují. Učebnice vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, jemuž přiřítám dostatečný rozsah probíraného učiva jak u Austrálie, tak u Nového Zélandu. Na dolních okrajích stránek nalezneme žlutý rámeček, ve kterém jsou uvedeny anglická a německá slovíčka vztahující se k probírané látce, jejich výslovnost (pouze tedy u slovíček anglických) a jejich překlad do českého jazyka. Podle autorčina názoru je toto pro žáky přínosné hlavně tedy z hlediska mezipředmětových vazeb. Na konci každé kapitoly jsou otázky, úkoly či přesmyčky pro zopakování probrané látky, jejichž výsledky jsou uvedeny na konci učebnice. V učebnici jsou i odkazy pro práci s internetem, k dispozici je i interaktivní verze a nově vydaný pracovní sešit.

Graficky je učebnice velmi dobře zpracovaná, opět je zde použito mnoho obrazového materiálu, map a co bych ještě zdůraznila, tak jsou satelitní snímky a mapa světa, kde je vždy zvýrazněn probíraný světadíl, aby si žáci uvědomili, jeho polohu vůči ostatním světadílům, což ji dělá velmi atraktivní. Vše je opět vhodně propojeno s textovou složkou. Zajímavosti jsou psané kurzívou a označené

symbolem „Z“, důležitá fakta a názvy jsou zvýrazněna tučným písmem, úkoly pro zopakování a uvedení učiva do souvislostí je označeno symbolem „sovy“ a podobně. Shrnutí s každé kapitoly je pak ve žlutém rámečku zvýrazněné ještě tučným písmem. Tato učebnice také klade důraz na provázanost s ostatními předměty a na průřezová témata, používá proto určité symboly (zkratky jednotlivých předmětů).

V učebnici „*Regionální zeměpis II.*“ od **České geografické společnosti** je Austrálii a Novému Zélandu věnována pouze jedna strana textu (je zde začleněna ještě Oceánie). Text není rozdělený do kapitol, Novému Zélandu je tu věnováno minimum informací. Jsou zde také starší faktografické informace, což autorka přičítá roku vydání 1994. Na začátku nalezneme kurzívou psaný text, který je jakýmsi úvodem (k mému tématu je zde úvod pouze k Austrálii) stejným typem písma jsou psána i klíčová slova. Tučně znázorněný je vždy jen název země. Text je zakončen stručným shrnutím, které je vyznačeno tučným písmem a je doplněn šipkou v oranžovém rámečku. Toto starší vydání učebnice, které bylo analyzováno, není po grafické stránce zdařile zpracováno. Ke každé kapitole je zde pouze jedna strana s fotografiemi, mapkou či grafem. Když se zaměříme na téma Austrálie a Nového Zélandu, je zde jedna a to hustoty zalidnění a tři fotografie a to pouze z Austrálie a to nepříliš kvalitní.

Druhá učebnice od tohoto nakladatelství nese název „*Zeměpis světa 1*“ po obsahové a odborné stránce považuji text na dobré úrovni. Informace o Austrálii jsou zde dostačující, avšak informace o Novém Zélandu tu za dostatečné autorka neshledává. V úvodu kapitoly je opět kurzívou psaný motivační text. Dále po sobě kapitoly následují v logickém sledu za sebou. Najdeme zde také odkazy na již probranou látku. V textu se střídají různé typy písma od tučně vyznačených po text psaný kurzívou, což autorka neshledává za vhodné, dle jejího názoru nemůže žák snadno rozlišit jakou důležitost má kterému typu písma přičítat, tedy jaký typ písma vyznačuje podstatné nebo fundamentální funkce. Za každou podkapitolou následují otázky na zopakování a úkoly, najdeme zde ale třeba i osmisměrky. Text je doplněn o obrázky, fotografie a mapy, textová stránka však převažuje. Učebnice je doplněna o metodickou příručku pro učitele a o pracovní sešit, kde se však tématu Austrálie a Nového Zélandu není příliš věnováno.

Zpracování učebnice od nakladatelství **Prodos**, je následující. Vždy na začátku každé kapitoly i podkapitoly je motivační text, za kterým hned následuje

modrý rámeček „Co už víme“, který má v žácích vyvolat jejich předešlé znalosti, které by si měli s nově probíranou látkou propojit. Cizí názvy v textu jsou doplněné jejich výslovností. Na konci kapitoly je poté umístěn také modrý rámeček, kde jsou shrnující informace, které by si žáci měli zapamatovat. Z hlediska mé tematiky Austrálie a Nového Zélandu by autorka této učebnici vytkla nedostatečnou rozsáhlost textu o Novém Zélandu, který je zde dle jejího názoru spíše opomenut. Učebnice má i verzi s komentářem určenou pro učitele a pracovní sešit.

Po grafické stránce je učebnice zpracována dobře, úvodní text na začátku je motivační text, který je psaný kurzívou, tak aby byl oddělený od zbytku textu.

V modrém rámečku hned pod ním je umístěn text na zopakování, který je rovněž psaný kurzívou.

V učebnici najdeme dostatek fotografií, mapek a kvalitních obrázků, jejichž popisky jsou umístěny ve žlutých lištách, které lemují okraje učebnice.

Učebnice od nakladatelství **Alter** začíná každou svou kapitolu a podkapitolu motivačním úryvkem z cestopisu. Po grafické stránce je tento úryvek od zbylého textu zvýrazněn tučným písmem a modrou barvou. K doplnění různých úkolů a otázek je potřeba práce s mapou. Učebnice je pojata tak, aby si i základní informace žáci sami v atlase či v jiných zdrojích vyhledali. V textu tak nalezneme i spoustu odkazů na předešlé učebnice či encyklopedie, kde by žáci potřebné informace mohli nalézt, a tak se učí samostatnosti a práci s jinými zdroji informací než jim může učebnice nebo výklad učitele být. Zajímavosti jsou tu začleněny do oranžových rámečků. Co se týče obrazového materiálu, nalezneme zde velmi kvalitní fotografie, ale oproti tomu tu nejsou žádné mapy.

Textová stránka učebnice od nakladatelství **SPN** je poměrně stručná. Pokud vezmeme v potaz pouze téma Austrálie a Nový Zéland, jejichž obsah je omezený na minimum informací. Na začátku každé kapitoly jsou modrým, tučným písmem otázky vztažené k lokalizaci daných zemí, zde je třeba, aby žáci použili atlasy a uvědomil si polohu Austrálie a Nového Zélandu na mapě světa. Text je psán srozumitelně, podstatné informace jsou zvýrazněny tučným, černým písmem, do textu jsou zařazené otázky a úkoly, které jsou zvýrazněny tučnou kurzívou. Z hlediska grafické stránky není učebnice, dle autorky názoru, dobře řešená, je zde málo map i obrázků. Například k Novému Zélandu zde není ani jedna fotografie nebo mapa. K učebnici je i pracovní sešit, v kterém jsou různé úkoly na probranou látku a na práci s mapou. Opět zde ale chybí mapy a obrázky, pracovní sešit je v černobílé variantě.

V úvodu každé kapitoly učebnice od nakladatelství **Scientia** je krátký motivační text, který je doprovázený typickými obrázky pro danou zemi nebo oblast. Následují úkoly, na opakování a vyhledávání pojmů, které se k dané tematice vztahují a žáci by je měli z předešlé látky znát, dále různé úkoly, které podněcují práci s mapou. Text v této učebnici není typicky rozdělený na podkapitoly typu „povrch, obyvatelstvo“. Podstatné pojmy jsou zvýrazněny tučným, černým písmem. Na konci každé kapitoly je shrnutí, které je také zvýrazněno černým, tučným písmem. Poté následuje seznam pojmů, které by žáci měli umět vyhledat na mapě a dále krátké cvičení na doplňování. Informace o Novém Zélandu jsou zde minimální. Text je doprovázen několika málo fotografiemi.

4.2 Didaktická hodnota jednotlivých úkolů a otázek pro žáky

V učebnicích od nakladatelství Fraus a Nová škola můžeme nalézt spoustu úkolů a otázek, které jsou začleněné do textu a navazují právě probíranou látku. Větší množství praktických úkolů a otázek však nabízí pracovní sešity, které učebnice vhodně doplňují (zvláště ty nověji vydané), upevňují tak žákům právě probíranou látku, nutí k logickému uvažování a učí je samostatné nebo skupinové práce. Nově vydané pracovní sešity (např. Nová škola) také podněcují žáky využití znalostí, které získaly v jiných předmětech.

V pracovním sešitě od nakladatelství Fraus se autorka zaměřila na téma „Austrálie“, našla zde pouze úkoly na doplnění, které nutí žáka k přemýšlení a vyjadřování svých myšlenek. Některé úkoly či otázky, jí podle jejího názoru přijdou, že postrádají smysl, jsou nevhodně formulované a nechápe jejich přínos k výuce – například „Zakup a osobně ochutnej bonbon nebo žvýkačku s eukalyptovou příchutí. Jaké má účinky? S čím asi koaly nemají problémy?“

4.3 Využití multimediálních prvků

Využitím multimediálních prvků autorka považuje za atraktivní v učebnici od nakladatelství Fraus a Nová škola. Tyto učebnice jsou úzce propojeny s internetem a jinými médii. Interaktivní učebnice žáky více aktivizuje k různým činnostem, výuka je tak pro ně zajímavější už jen třeba proto, že jsou aktivně „vtaženi“ do výuky. Pedagogovi zase dovoluje jakkoliv s interaktivní učebnicí manipulovat, měnit informace, které již nejsou aktuální, pouštět žákům různá videa a podobně.

4.4 Celkové hodnocení učebnic a pracovních sešitů SWOT analýzou

V této kapitole je shrnuto hodnocení učebnic a pracovních sešitů, které autorka hodnotila na základě SWOT analýzy, nahlížela na jejich silné stránky, slabé stránky, hrozby a příležitosti. Hodnotit je však nebylo lehké, metodu SWOT analýzy si vybrala proto, že nechtěla učebnice hodnotit přidělováním bodů, jelikož ji to přijde dosti subjektivní. A tak na učebnice a pracovní sešity pohlížela z hlediska multimediálních prvků, obsahové a grafické struktury a také z hlediska didaktické hodnoty jednotlivých úkolů a otázek.

V analyzovaných učebnicích autorka hlavně hledala inspiraci pro její vlastní multimediální program, což se jí povedlo. Nejvíce jí inspirovala učebnice od nakladatelství Nová škola, která žáky aktivně zapojuje do výuky (což je také jejím cílem), obsahuje spoustu motivačních článků, úkolů a otázek, které žáky nutí, aby nad nimi přemýšleli a učit je tak vyjadřovat svůj názor a správně formulovat odpovědi. V takovýchto moderních učebnicích najdeme spoustu obrazového materiálu od fotografií, grafů po názorné mapky, které jsou doprovázeny základním přehledem probíraného učiva. Tyto učebnice by měly v žákovi vyvolat již získané vědomosti z jiných předmětů, které tak může snadno propojit a dále v něm vyvolat chuť po získávání dalších informací z jiných zdrojů.

Při analýze jednotlivých učebnic a pracovních sešitů se autorka zaměřila hlavně na téma Austrálie a Nového Zélandu, kde se jí potvrdila její domněnka, o které psala v úvodu této kapitoly, a to o nedostatečném zpracování těchto témat v některých učebnicích. Regionální výuka tématu Austrálie je ve většině učebnic, dle jejího názoru probírána dostatečně avšak oproti tomu regionální geografie Nového Zélandu je opomíjena, v některých učebnicích je jí věnováno pouze několik odstavců. Svou vlastní interaktivní výukovou příručku tak autorka chce mít koncipovanou tak, aby téma regionální geografie Austrálie a Nový Zéland poskytli žákům dostatek informací po textové i mimotextové stránce.

Výsledek SWOT analýzy:

Silné stránky:

- + provázanost učebnice s pracovním sešitem, metodická příručka pro učitele
- + vysoká kvalita grafické stránky
- + využití postranní lišty
- + moderní přístupy

Slabé stránky:

- Finanční nákladovost
- Nepřiměřenost rozsahu učiva Nového Zélandu vůči Austrálii

Příležitosti:

- + rozvoj klíčových kompetencí žáků, posílení mezipředmětových vazeb a průřezových témat
- + interaktivní učebnice s hypertextovými a hypermediálními odkazy
- + motivační texty

Hrozby:

- Převaha mimotextové složky nad složkou textovou
- Vynechání některých tematických okruhů zeměpisu na úkor mezipředmětových vazeb

5. MULTIMEDIÁLNÍ PRVKY VE VZDĚLÁVÁNÍ A VYBRANÉ VÝUKOVÉ METODY VE VYUČOVÁNÍ REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE AUSTRÁLIE A NOVÉHO ZÉLANDU

„Studenti jsou schopni si lépe zapamatovat prožitky obsahující zvuk, obrázky a interaktivní prvky...Člověk si pamatuje asi 10% toho, co čte, 50% toho, co vidí, a celých 90% informací, které jsou získány interaktivní zkušeností.“

Brenda Pfaus (učitelka, specialista na technologie, Kanada 1996)¹

Moderní výukové metody se snaží žákům a studentům poskytnout, co nejširší škálu kanálů, ze kterých mohou nabývat informace a následně je používat čímž si je postupně trvale osvojí. Platí zde totiž obecné pravidlo, že čím větším počtem kanálů je informace nabízena, tím je lépe zapamatovatelná, jelikož je v mozku uložena na více místech. (Skalková, 2009)

Přinesením různých pomůcek do výuky, například úlomku meteoritu, vzbudíme v žácích pozornost a docílíme toho, že se budou soustředit na výklad zmiňovaného meteoritu. Tato vizuální pomůcka způsobí to, že jejich pozornost nebude odváděna jinými zrakovými impulsy. Různé pomůcky používané k výuce tak přispívají k lepšímu porozumění probírané látce, než když je látka probírána pouze verbálně.

5.1 Multimediální prvky ve vzdělávání

V této kapitole by se autorka ráda zaměřila na moderní, multimediální prvky, se kterými se ve výuce můžeme setkat. Tyto multimediální prvky vnášejí do výuky mnohem zábavnější elementy a tím dochází k tomu, že se pomalu odbourávají hranice mezi výukou a hrou čímž se přibližují Komenskému ideálu „škola hrou“. Do dnešní výuky se stále více začleňuje interaktivní tabule, kterou můžeme vhodně propojovat s interaktivní učebnicí či naopak. Tyto typy učebnic se pro pedagogy stávají velmi dobrou pomůckou pro zkvalitnění vyučování. Interaktivní formou výuky se žák z pasivního posluchače stává aktivním spoluvůrcem hodiny. Touto formou je tak rozvíjena kreativita žáků i učitelů, kteří mají za úkol vytvořit a následně realizovat tvůrčí a efektivní hodinu.

---

¹ <http://it.pedf.cuni.cz/~bobr/hmind/citaty/citaty.htm>

Podle Pettyho, Kovaříka (2008) interaktivní tabule při výuce podporuje žákově vnímání a to pomocí zvuku, dotyku a vizuálního vnímání.

Autorka by chtěla, v této kapitole tak výhody *interaktivní tabule a učebnice* podrobněji rozebrat.

Většina moderních učebnic je již koncipována jako interaktivní učebnice (i-*učebnice*®). Zjednodušeně se dá říci, že takovouto učebnici můžeme používat v elektronické podobě a to skrze interaktivní tabuli, kam se výuková data z učebnice promítají. Forma této učebnice má výhodu v tom, že se do textu učebnice dá jakkoliv zasahovat, pozměňovat ho, psát do něj různé poznámky, kreslit či pouštět videa. Součástí učebnice jsou i hypertextové odkazy, na kterých si žáci mohou vyhledat další informace, dále různé 2D či 3D animace, nahrávky a videa. Učebnici mají žáci promítnutou na interaktivní tabuli (lze i na plátně) a stejně tak ji ještě mohou sledovat probírané téma na své lavici, jelikož učebnice (například učebnice od nakladatelství Fraus) vychází i v tištěné podobě. Tyto interaktivní učebnice nabízejí spoustu netradičních her a cvičení sloužících k procvičování učiva, které jsou pro žáky velkým motivačním faktorem. Interaktivní učebnice jsou tak příjemnou změnou jak pro učitele, tak pro žáky ve srovnání s ostatními „obyčejnými“ učebnicemi. Učiteli napomáhají k lepší organizaci hodiny, dávají mu možnost přizpůsobovat materiály stávajícím potřebám. Prezentace učiva je pro žáky živější, zajímavější už jen kupříkladu již zmiňovaných animací, zvukových nahrávek, her, projektů a podobně. Díky těmto učebnicím dochází také k rozvoji všech klíčových kompetencí, jež stanovuje Rámcový vzdělávací program. (Staněk, 2012)

Dle autorčina názoru tyto učebnice usnadní i učení žákům s vývojovými poruchami učení. Pro tyto žáky je velkým přínosem i interaktivní tabule, která jim umožňuje vnímat výuku všemi smysly, napomáhá tak lepšímu pochopení látky a následně lepším výsledkům ve škole.

Tyto interaktivní produkty také přispívají k využití různých vyučujících metod (o kterých se ještě budeme zmiňovat) jako je třeba skupinová výuka nebo brainstorming a podněcující žáka k větší aktivitě.

První interaktivní tabule byla do první české školy zakoupena již v roce 1998. I když se jedná o relativně drahou záležitost, můžeme říci, že její integrace do českých škol je dnes běžnou záležitostí. Její využití je široké, může se využívat

běžně jako klasická křídlová a magnetická tabule nebo se skrze ni může promítnout Power point prezentace avšak nejlepší její využití je pomocí interaktivní prezentace. (*Centrum didaktických a multimediálních výukových technologií*)²

Díky interaktivní tabuli se žáci mohou cítit, že se významně účastnili v tvorbě hodiny tím, že mohou k tabuli přijít a pouhým dotykem prstu něco napsat či namalovat, zvýraznit, zvětšit, přetáhnout obrázek nebo vymazat text. (Slavková, 2009)

Zajímavým multimediálním prvkem je i použití Google aplikací, při výuce zeměpisu bude určité přínosná aplikace Google Maps, která je jakýmsi virtuálním atlasem. Tato aplikace nám umožní lokalizovat na mapě, mnohem rychlejší a zábavnější formou než je vyhledávání v atlase. K dispozici jsou zde různé speciální vrstvy (počasí, fotografie, atd.) a formáty map, jako například satelitní snímky, které nám „obyčejné“ atlasy neposkytují. Je tu také možnost tvorby digitálního materiálu, do kterého spadají třeba vlastní mapy s popisky nebo místa, která jsme navštívili, a ty je možno s vlastním, namluveným komentářem uložit a sdílet přes Google aplikace s ostatními. (Staněk, 2012)

Další zajímavou aplikací vhodnou pro výuku zeměpisu je Google Earth aneb virtuální 3D atlas celého světa. Můžeme si tak vyhledat kterékoliv místo na Zemi a tato aplikace nám ho ve 3D formátu zobrazí. Skrze Google Earth tak můžeme pozorovat naši galaxii, mořské dno nebo třeba mapy v terénu. Můžeme zde například prohlížet i historické snímky z předešlých desetiletí a poté je porovnat se snímky ze současnosti. Mezi další aplikace patří Google Sky, který nás vezme prozkoumat oblohu, prohlédnout obrázky vzdálených galaxií nebo zjistit zajímavé informace o pohybu planet naší Sluneční soustavy. Další funkcí je Google Ocean, nahlédneme pod hladinu moří a oceánů a nebo Google Moon, který nás vezme prozkoumat Měsíc. (Staněk, 2012)

Jiná možnost jak zpestřit hodinu je také jeden z nejnavštěvovanějších portálu YouTube, na kterém máme možnost pustit různá videa a audio nahrávky, která probírané téma doplní.

---

² <http://www.cdmvt.cz/>

5.2 Možnosti výuky regionální geografie

Nad možnostmi, jak učit regionální geografii na různých stupních škol či jejím uplatněním v praktickém životě a nad spousty dalších otázek diskutují odborníci již několik desítek let. Tato kapitola je věnována dvěma otázkám vztahujícím se právě k výuce regionální geografie a to „*jaký je cíl nebo cíle regionální geografie*“ a otázkou „*jaká míra regionálněgeografických poznatků je považována za optimální pro jednotlivé stupně škol a jaké znalosti se očekávají od žáků a studentů různých stupňů škol*“.

Podle Ivana Bičíka, docenta Přírodovědecké fakulty Karlovy univerzity, bylo v minulosti cílem regionální geografie se hlavně „nabídnout“ místopisné pojmy. Dnešní cíle regionální geografie by podle jeho názoru měly být jiné a to na různých řádovostech úrovních porozumět fungování tradičních, modernizujících a vyspělých společností v odlišných přírodních podmínkách a následně je prokázat na modelových regionech. Jinými slovy, učit regionální geografii pomocí modelových regionů světa, aplikovat obecný model na konkrétní oblasti. Podle Tomáše Havlíčka, doktora na Přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity, jsou tři základní cíle výuky regionální geografie, prvním cílem je schopnost najít a uvědomit si regionálních problémů a prohloubit jejich poznání, což vyžaduje velmi dobrou znalost daného regionu a jeho vymezení, dále také umět vyčlenit jádrové a periferní oblasti a jejich specifické problémy. Druhým cílem regionální geografie je umět začlenit regionální problémy do regionálních a globálních souvislostí, například navzájem regiony mezi sebou srovnat nebo diskutovat o možnostech odstranění rozdílností mezi jednotlivými regiony. Třetím a podle Havlíčka nejdůležitějším cílem výuky regionální geografie je umožnit studentům účast na spoluutváření výuky, možnost individuálně či skupinově poznávat problémy a vývoj jednotlivých regionů, vytvářet samostatné studie daných regionů, které poté od-prezentují před ostatními. Pedagog by jim měl být ve všem nápomocen, usměrňovat, vést či korigovat.

Na další otázku ohledně optimální míry regionálněgeografických poznatků na jednotlivých stupních škol a znalostí, jež můžeme od žáků a studentů očekávat, odpovídá docent Bičík tak, že od studentů očekává schopnost lokalizovat a charakterizovat vztahy mezi přírodou a společností, uvědomit si, že se neustále mění. Říká, že by měla být vymezena určitá norma, která by zahrnovala místopisné pojmy, které by žák/student měl umět, uznává však, že je těžké takovou normu sestavit. Doktor Havlíček vychází z názoru, že čím je člověk starší,

tím si hůře pamatuje jednotlivosti, ale lépe řadí věci do souvislostí. A tak, dle jeho názoru, by na základní škole měl být kladen důraz na místopisné znalosti a to třeba formou her, a také na schopnost umět potřebné informace získat a třídit, mělo by se začít od známé lokality, jako je třeba „můj region“ a postupovat ke vzdálenějším regionům až po globální měřítko. Na střední škole by měl být student schopen využít získaných znalostí místopisných pojmů a umět je zařadit do širších souvislostí pomocí analýzy a syntézy. Na vysoké škole by měla být znalost místopisných pojmů samozřejmostí, měly by chápat regionálněgeografické poznatky v širších souvislostech, dále by měli být schopni kritického myšlení, zpracovat a obhájit řešené problémy jednotlivých regionů.

Autorka souhlasí s docentem Bičíkem i doktorem Havlíčkem, je důležité naučit se alespoň základní místopisné pojmy, je však velmi těžké vyčlenit, které pojmy by měli žáci či studenti znát. Důležité považuje umět získané informace využít a zařadit do širších souvislostí, neboli aplikovat obecný model na konkrétní oblast/region.

5.2.1 Vybrané výukové metody regionální geografie

V této kapitole diplomové práce by autorka chtěla popsat výukové metody, které můžeme použít pro výuku Austrálie a Nového Zélandu. Kühnlová (1997) uvádí, že je na většině škol stále nejvíce používanou formou výuky frontální výuka, při níž učitel pracuje s celou třídou najednou. Při této formě výuky používá pedagog pro výklad látky metodu přednášky nebo výkladu. Žáci tak spolu nespolupracují a jejich úkolem je se soustředit na výklad, což může vést k jejich nezájmu a dále ke špatnému prospěchu.

5.2.1.1 Brainstorming neboli bouře mozků, „útok“ myšlení

V moderním vyučování je tato metoda diskuze velmi oblíbenou a často používanou. Cílem této metody je pomocí asociativního způsobu myšlení vyprodukovat co nejvíce nových nápadů a myšlenek, které by přispěly k vyřešení zadaného úkolu a poté posoudit jejich prospěšnost.

Dalším plusem této metody a pro učitele dalším důvodem, proč tuto metodu využít je, že přispívá k rozvoji klíčových kompetencí, jako je řešení problému, komunikativní kompetence a sociální (práce v kolektivu, tolerance vůči druhým). (Sitná, 2009)

Dle Kalhouse, Obsta, (2002) spočívá tato metoda v nastolení problému, ke kterému každý z účastníků bezprostředně, bez jakýchkoliv zábran, vysloví svůj nápad na možné řešení problému. Pro schopnost diskuze nad daným problémem je zde předpoklad mít určité znalosti a dovednosti o řešeném problému či úkolu

Na začátku je důležité si stanovit pravidla a napsat je na tabuli nebo promítnout na plátno, což žákům umožňuje si je kdykoliv během brainstormingu připomenout. Na tabuli je třeba napsat problém či úkol, který se bude řešit. Doporučuje se také vytvořit příjemnou atmosféru, navodit neformální klima třídy a omezit formální autoritu učitele, aby žáci neměli strach produkovat spontánní nápady. Během diskuze je pak důležité všechny nápady a myšlenky pečlivě zaznamenávat. Poté by se nápady měli nechat „uležet“, nedoporučuje se hned po diskuzi je začít rozebírat, ale vrátit se k nim například až další hodinu (příčemž nechat zaznamenané nápady ve třídě žákům na očích). Následuje fáze, ve které se jednotlivé nápady podrobí hodnocení, každý nápad se bere jako možné východisko řešení daného problému (úkolů).

Každý účastník diskuze by měl dodržovat určitá pravidla:

- nepřipouští se kritika žádných nápadů a navrhovaných řešení
- veškeré nápady a navrhovaná řešení jsou podporovány
- pozornost je zaměřena na kvantitu vyprodukovaných nápadů
- veškeré nápady je třeba zaznamenat
- inspirovat se již vytvořenými nápady

Dle (Maňák, Švec, 2003)

5.2.1.2 Skupinová a Kooperativní výuka

Skupinová výuka spočívá v tom, že učitel musí žáky nejprve rozdělit do skupinek a následně zadat úkoly. Rozdělení do skupin může být podle výkonnosti jednotlivých žáků ve skupině, podle sociálních vztahů, zájmů žáků anebo se může jednat pouze o náhodný výběr.

Maňák a Švec (2003) uvádí, že před touto formou výuky je třeba mít s ní již nějaké zkušenosti, žáci by měli být zvyklí klást otázky, diskutovat, hodnotit svou práci, pomáhat si či řešit samostatné úkoly.

Žáci mezi sebou diskutují, navzájem si pomáhají a hodnotí svou práci. Touto metodou dochází k rozvoji mnoha klíčových kompetencí žáka.

Podle Niklesové (2007) jsou studující vedeni k tomu, aby si mezi sebou uměli rozdělit role, a určili kdo, jaký úkol bude vykonávat, dále aby si uměli naplánovat celou činnost, naučili si mezi sebou pomáhat, respektovat názory a nápady ostatních, naučili se řešit problémy, či kontrolovali a hodnotili přínos jednotlivých členů skupiny.

Ke spolupráci tu dochází jak mezi žáky navzájem, ale i mezi jednotlivými skupinami i mezi žáky a učitelem, který je jim kdykoliv k dispozici. Za výsledek práce je oceněná celá skupina, jako celek, žáci se tak učí odpovědnosti ze společné práce a tomu, že každý člen skupiny je pro ni důležitý. Abychom zamezili tomu, že skupina podlehne silnému působení rozhodného jedince a ostatní členové se tak stanou pasivními, je třeba každému členovi ve skupině určit určitou úlohu.

Kooperativní výuka je jakási „komplexní výuková metoda“, založená na principu spolupráce při dosahování cílů. Je založená na spolupráci, sdílení a podpoře. Výsledky jednotlivých žáků jsou podporovány funkcí celé skupiny. (Kasíková, 1998)

Tuto formu výuky můžeme zařadit do skupinové výuky.

Skalková (2007) píše, že experimentální výzkum ukázal kladné výsledky v oblasti vývoje sociálních vztahů jako například v lepším sebepojetí, přijetí a zapojení žáků, kteří jsou jinak ve třídě méně oblíbení a v neposlední řadě určité schopnost spolupráce s druhými.

Pomocí skupinové výuky tak můžeme přimět nesmělé žáky k aktivitě a lépe je začlenit do kolektivu.

5.2.1.3 Tisková kancelář

Inspirací ve způsobu výuky a vymanění se z tradiční a stereotypní výuky nám může být tisková kancelář, která je založena na principu samostatného zpracování informací, učitelem předem připravených, v tematické nebo regionální koncepci. V jedné „kanceláři“ jsou shromážděny informace například o přírodních poměrech, o obyvatelstvu, zemědělství, kultuře atd. probíraného regionu, státu či světadílu.

Výuka poté probíhá následovně. Učitel nejprve žáky seznámí s tématem a podklady v jednotlivých „kancelářích“, se způsobem zpracování a také s podmínkami splnění úkolu. Následně se žáci rozejdou k jednotlivým „kancelářím“ (je na nich, kterou začnou) a samostatně zpracovávají data (dělají si výpisky, kreslí obrázky, pracují s mapou) dle rámcové osnovy. Učitel je koriguje a je jim kdykoliv k dispozici. Výsledkem je jednoduchý text, který má výstižně charakterizovat daný okruh, region apod. Na závěr učitel vše shrne, žáci poslouchají, doplňují chybějící informace a diskutují s učitelem. (Kühnlová 1997)

Počet „kancelářů“ a témata v nich si učitel sám určuje. Pokud nějaký žák nestihne zpracovat data ve všech „kancelářích“, je jeho úkolem si informace doplnit z učebnice při domácí přípravě.

Touto metodou učíme žáky samostatného, aktivního učení, při kterém uplatňují vlastní tvůrčí přístup způsobu zpracování informací. Žáci si zde mohou určit vlastní tempo práce a začít pracovat na takovém tematickém okruhu, který je nejvíce baví a zajímá.

(Kühnlová 1997)

Pro žáky na základní škole bych volila předem připravený text či pracovní list, do kterého si budou z jednotlivých „kancelářů“ doplňovat informace, jelikož si myslím, že by vše nestihli.

6. VZDĚLÁVACÍ DOKUMENTY – VÝZNAM A POSTAVENÍ UČIVA „AUSTRÁLIE A NOVÉHO ZÉLANDU V KONTEXTU RVP ZV

V této kapitole se chce autorka věnovat postavení a významu učiva regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu na 2. stupni základních škol a nižším stupni víceletých gymnázií v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) a to proto, jelikož je podle jejího názoru důležité tento vzdělávací materiál prostudovat, pokud chci vytvořit vlastní koncepci vzdělávacího materiálu. Postavení učiva a také jeho význam je zde představen jak z pohledu zeměpisu, ale tak i z pohledu rozvoje klíčových kompetencí a vazbu na průřezová témata. Je zde také zdůrazněno, že by nabyté vědomosti měli žáci uplatnit ve svém praktickém životě. Do této kapitole je také zahrnuto srovnání ŠVP vybraných základních škol.

6.1 Hlavní principy RVP ZV

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání náleží do systému kurikulárních dokumentů, které usilují o zefektivnění a zlepšení výsledků vzdělávání. Tyto dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních a to na státní úrovni a na školní úrovni. Pod státní úroveň spadá Národní program rozvoje a vzdělávání v České republice, takzvaná Bílá kniha, která se dále stává předlohou pro Rámcové vzdělávací programy (RVP). Pod úroveň školní se řadí Školní vzdělávací programy (ŠVP), které si každá škola může sama vytvořit a mohou se tak mezi sebou lišit, tyto programy pak čerpají informace z Rámcových vzdělávacích programů. Rámcové vzdělávací programy stanovují závazné rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy vzdělávání. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání navazuje na předškolní vzdělávací program a dále se stává východiskem pro vzdělávání středoškolské.

Dle Kol. (2007a) vycházejí RVP z koncepce celoživotního vzdělávání, dále formulují očekávanou úroveň vzdělávání stanovenou dle jednotlivých etap vzdělávání, zdůrazňují klíčové kompetence a jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a aby žáci byly schopni využít získaných dovedností a vědomostí do praktického života. Rámcové vzdělávací programy také v neposlední řadě podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost pedagogů za výsledky vzdělávání.

Na konci vzdělávání by měl být žák vybaven souborem klíčových kompetencí tak, aby byl připraven pro další vzdělávání nebo pro uplatnění ve společnosti, mezi klíčové kompetence náleží: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní a kompetence občanské.

Jednotlivé kompetence se mezi sebou prolínají, mají nadpředmětovou podobu a postupně se dotváří během života.

Klíčové kompetence se dají přetvářet, upevňovat nebo zdokonalovat na učivu regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu. Každý pedagog se tak může rozhodnout jaké metody či postupy vedoucí k tvorbě kompetencí povedou.

6.2 Zhodnocení významu učiva Austrálie a Nového Zélandu v RVP ZV

RVP ZV dělí vzdělávací obsah základního vzdělávání do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou formovány jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými obory (uvedené kurzívou v závorkách).

- 1) Jazyk a jazyková komunikace (*Český jazyk a literatura, Cizí jazyk*)
- 2) Matematika a její aplikace (*Matematika a její aplikace*)
- 3) Informační a komunikační technologie (*Informační a komunikační technologie*)
- 4) Člověk a jeho svět (*Člověk a jeho svět*)
- 5) Člověk a společnost (*Dějepis, Výchova k občanství*)
- 6) Člověk a příroda (*Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis*)
- 7) Umění a kultura (*Hudební výchova, Výtvarná výchova*)
- 8) Člověk a zdraví (*Výchova ke zdraví, Tělesná výchova*)
- 9) Člověk a svět práce (*Člověk a svět práce*)

Kol. (2007a)

Se zeměpisnými poznatky žák poprvé přijde do kontaktu na prvním stupni základní školy. Zde se zeměpis řadí do vzdělávací oblasti „Člověk a jeho svět“. S větší podrobností se však předmět „zeměpis“ probírá, až na druhém stupni základní školy, kde je zařazován do vzdělávací oblasti „ Člověk a příroda“. Dle RVP ZV nalezneme u jednotlivých vzdělávací oblastí vstupní charakteristiku, obsah vzdělávacích oborů a dále i cílové zaměření jednotlivých oblastí. Zeměpis se tak

řadí do oboru přírodních věd, avšak nesmíme opomenout jeho prolínání například do věd společenských.

Vzdělávací oblast zeměpisu tvoří sedm tematických okruhů:

1. Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie
2. Přírodní obraz Země
- 3. Regiony světa**
4. Společenské a hospodářské prostředí
5. Životní prostředí
6. Česká republika
7. Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

Výuka regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu je zařazena mezi „*Regiony světa*“. Dle RVP jsou očekávané výstupy této oblasti následující:

- správnost vymežit, ohraničit a lokalizovat daný region na základě rozdílných kritérií
- lokalizovat na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa, umět určit rozvojová jádra a periferní zóny
- umět jednotlivé světadíly mezi sebou porovnat, zhodnotit polohu, přírodní, hospodářské, politické, společenské, kulturní poměry, dále porovnat zvláštnosti a podobnosti, ale také potenciál a bariéry mezi jednotlivými světadíly a oceány (vybrané státy)
- zvažovat změny, které v jednotlivých regionech nastaly nebo mohou nastat a jejich příčiny

Výstupy, které by autorka, na základě vlastní interaktivní výukové příručky chtěla, aby žáci měli, jsou následující:

- správně na mapě vymežit, lokalizovat a ohraničit region Austrálie a Nový Zéland
- umět region Austrálie a Nový Zéland porovnat s ostatními regiony z hlediska polohy, rozlohy, počtu obyvatel, zvláštností, politického uspořádání a podobně
- zvážit jestli jsou v tomto regionu nějaké změny, které by mohli do budoucna nastat

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání se snaží o komplexnější přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, a tak zařazuje do výuky takzvaná „průřezová témata“.

Dle Kol. (2007a) v RVP ZV reprezentují průřezová témata okruhy problémů současného světa a stávají se tak nedílnou součástí základního vzdělávání. Průřezová témata jsou důležitým utvářejícím prvkem základního vzdělávání, které utvářejí příležitosti pro uplatnění jednotlivých žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka a to hlavně v oblasti postojů a hodnot.

Průřezová témata slouží hlavně k propojení mezi vzdělávacím obsahem a jednotlivými předměty.

V etapě základního vzdělávání jsou podle RVP ZV definována tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

Do učiva regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu můžeme zapojit průřezové téma „*Multikulturní výchova*“ a to z toho důvodu, že zde nalezneme obyvatelstvo různých kultur a to už jen když vezmeme původní domorodé kmene a obyvatelstvo, které tyto dvě země objevilo, z tohoto důvodu by se jako další průřezové téma mohlo využít „*Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech*“. Výuku regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu bychom také mohli připomenout v průřezovém tématu „*Environmentální výchova*“ a to z toho důvodu, že obě země skýtají obrovské množství přírodních krás a endemických druhů rostlin a živočichů, a tak bychom mohli žáky vést k ochraně životního prostředí a „umění“ žít v souladu s přírodou, aniž bychom ji poškozovali.

6.3 Postavení učiva Austrálie a Nového Zélandu na příkladech ŠVP vybraných základních škol

Školní vzdělávací program (ŠVP) je učební dokument, který si každá základní škola vytváří na základě požadavku Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Základní školy tak mají možnost sestavit si vlastní strukturu vzdělávání, určit si hodinové dotace každého předmětu, být více kreativní, podpořit propojení mezi jednotlivými předměty apod. a tím výuku zkvalitnit, zatraktivnit a žáky k učivu více motivovat.

Měla jsem možnost nahlédnout do jednotlivých Školních vzdělávacích programů těchto tří základních škol:

- Základní škola Humpolec, Hálkova 591
- Základní škola a Mateřská škola, Nerudova 9, České Budějovice
- Základní škola Humpolec, Hradská 894

Na všech třech základních školách je na výuku zeměpisu kladen veliký důraz. Učivo zeměpisu volně navazuje na učivo z 1. stupně základní školy a to na učivo vlastivědy a prvouky. Ve svých ŠVP se tyto základní školy například zmiňují, že zeměpis žákům umožňuje se orientovat v dnešním světě a problémech současného lidstva.

Na všech zkoumaných školách je celková časová dotace zeměpisu sedm hodin. Na základní škole Hálkova jsou zeměpisu v šestém a sedmém ročníku věnovány dvě hodiny týdně, v osmém ročníku je to jedna hodina týdně a v devátém ročníku opět dvě hodiny týdně. Na základní škole Nerudova, je zeměpis v šestém ročníku vyučován dvakrát týdně, v sedmém ročníku pouze jednou týdně a v osmém a devátém opět dvě hodiny týdně. Základní škola Hradská věnuje zeměpisu dvě hodiny týdně od šestého až do osmého ročníku, v devátém ročníku je zde zeměpis vyučován jednu hodinu týdně.

V porovnávání ŠVP jednotlivých základních škol se autorka zaměřila na téma Austrálie a Nový Zéland. Na základní škole Hálkova a Hradská je téma Austrálie a Nový Zéland vyučováno v sedmém ročníku (na základní škole Hálkova vychází výuka tohoto tématu na měsíc březen, na základní škole Hradská na měsíc září). Na základní škole Nerudova je toto téma vyučováno již v šestém ročníku, na závěru školního roku.

Základní škola Nerudova klade důraz na průřezová témata a mezipředmětové vazby. Do průřezových témat zeměpisu zařadila Multimediální výchovu, Environmentální výchovu, Multikulturní výchovu a Výchovu k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Celkově je Školní vzdělávací program této školy velmi pečlivě propracovaný. Škola zde využila možnosti si ho dle zásad RVP ZV poupravit a sestavila si vlastní strukturu vzdělávání. Téma Austrálie a Nového Zélandu je zde vyučováno v kapitole Austrálie a Oceánie, dále je zde toto učivo rozděleno do podkapitol *poloha, přírodní podmínky, obyvatelstvo, politická mapa, orientace na mapě*. Očekávané výstupy tohoto učiva si škola, v souladu s RVP ZV, sama poupravit. Je zde kladen důraz na to, aby každý žák učivo pochopil a byl schopen ho aplikovat do praxe, například tvorba a využití osobních myšlenkových map a schémat pro orientaci v konkrétních regionech, pro lepší prostorové vnímání a hodnocení míst a objektů a vytváření postojů k okolnímu světu. Přesah učiva Austrálie a Oceánie je zde do Přírodopisu, konkrétně do Biologie živočichů vyučované v sedmém ročníku.

Základní škola Hradská má svůj Školní vzdělávací program sice poutavě nazvaný „*Od hraní k věděni – učíme se pro život*“ avšak zaměřím – li se na učivo a očekávané výstupy, tak jsou totožné s RVP ZV, tato škola si je nikterak podle sebe neupravila.

Na základní škole Hálkova také využili možnosti si zpracovat Školní vzdělávací program podle „sebe“. Co se týče ale očekávaných výstupů, ty jsou totožné s výstupy v RVP ZV, škola si je podle sebe neupravila. Austrálie a Nový Zéland jsou zde rozděleny do tematických celků následovně: *Austrálie, Regionální, společenské a politické útvary a Oceánie*. Vzdělávací obsah tématu Austrálie je rozdělen na *přírodní a podnebné oblasti, vegetační oblasti, sídelní oblasti (původní obyvatelstvo, přistěhovalci), hospodářské oblasti (města, aglomerace, kraje, problémy)*. Nový Zéland je zde včleněn do Oceánie, ve které je struktura vzdělávacího obsah dělen na *přírodní, podnebné, vegetační oblasti, dále na obyvatelstvo (závislá a nezávislá území) a světové oceány*. Je zde zaznamenán i přesah do jiných předmětů, v tomto případě je to u tematického celku Austrálie a přesah je do předmětu Přírodopis.

Dle autorčina názoru má nejlépe zpracovaný Školní vzdělávací program, ze zkoumaných základních škol, základní škola Nerudova, České Budějovice. Svůj ŠVP

má opravdu pečlivě propracovaný, je vidět, že tato škola využila možnost „vzít tvorbu ŠVP do svých rukou“ a poupravila si například očekávané výstupy učiva. Školní vzdělávací program této školy klade také veliký důraz na mezipředmětové vazby a průřezová témata. Kladně také autorka hodnotí časovou dotaci na předmět zeměpis. Jediné co na tomto ŠVP neshledává za vhodně zvolené je umístění učiva Austrálie a Nového Zélandu do šestého ročníku, na konci školního roku. Autorka si myslí, že v šestém ročníku je látka učiva zeměpisu pro žáky náročnější a velmi obsáhlá – Kartografie, Topografie, Země jako vesmírné těleso atd. Základní škola Nerudova má za tuto látku ještě zařazenou regionální geografii Afriky, poté následuje Austrálie a Oceánie a nakonec světový oceán. Z toho může plynout, že regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu (Oceánie) a dále světový oceán mohou být na této škole, v šestém ročníku nedostatečně probrány.

Na základní škole Hradská, Humpolec autorka shledává umístění učiva Austrálie a Nového Zélandu za vhodné, časovou dotaci na obor zeměpis za dostačující. Co by této základní škole vytkla je, že má svůj Školní vzdělávací program téměř totožný s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. Škola v tomto ohledu nebyla dostatečně kreativní a nevyužila své možnosti sestavení vlastní struktury vzdělávání, což si autorka myslí, že je škoda. V ŠVP této školy není ani žádné propojení učiva s ostatními předměty či s průřezovými tématy. Proto Školní vzdělávací program této školy hodnotí jako nejhorší.

Co se však týče její osobní zkušenosti, na této škole, na které vykonávala svou souvislou pedagogickou praxi, může tak říci, že tématu „Austrálie a Nový Zéland (Oceánie)“ se věnují dostatečně. Autorka tu měla možnost i toto téma učit, z hlediska časové dotace na toto téma připadlo šest vyučovacích hodin, což hodnotí jako nadprůměrné.

Základní škola Hálkova, Humpolec se zpracování svého Školního vzdělávacího programu chopila lépe než základní škola Hradská, Humpolec. Tato základní škola se snaží o propojení mezipředmětových vazeb, což autorka hodnotí kladně. Co by zde pozměnila je, klást větší potaz na průřezová témata a tím vhodně propojit jednotlivé vzdělávací oblasti se vzdělávacími obory. Časová dotace a umístění tématu „Austrálie a Nového Zélandu“ do sedmého ročníku považuje za dobře řešené.

6.4 Řízený rozhovor s učiteli zeměpisu k výuce tématu Austrálie a Nový Zéland

Řízený rozhovor probíhal s učiteli zeměpisu na druhém stupni základních škol a to, ZŠ Hálkova 591, Humpolec, ZŠ Hradská 894, Humpolec a ZŠ Oskara Nedbala 30, České Budějovice. Tímto bych jednotlivých pedagogům chtěla poděkovat, za jejich čas a ochotu. Chtěla bych zde také zmínit a poděkovat pedagogům ZŠ Hradská 894, Humpolec, kteří mi umožnili vyzkoušet si výuku Austrálie a Nového Zélandu.

1. V jakém ročníku je na Vaší škole regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu vyučována? Jakou časovou dotaci mu věnujete?

Tématu Austrálie a Nový Zéland se věnuje ZŠ Hálkova a ZŠ Hradská v sedmém ročníku, ZŠ Oskara Nedbala se tomuto tématu věnuje již v šestém ročníku. Na ZŠ Hradská a ZŠ Oskara Nedbala je tomuto tématu věnováno 6 vyučovacích hodin, jednotliví učitelé na těchto školách se shodují, že je to standardní počet vyučovacích hodin pro toto téma. Na ZŠ Hálkova jsou to průměrně 4 vyučovací hodiny.

2. Můžete naznačit organizaci vyučovacích hodin věnované tématu „Austrálie a Nový Zéland“? Jako výukovou metodou toto téma učíte?

Učitelé říkají, že používají více vyučovacích forem, jako například frontální výuku, práci ve dvojicích či skupinkách, žákům zadávají referáty. Jednotlivé školy jsou vybaveny interaktivní tabulí, učitelé ji celkem často k výuce regionální geografie používají, avšak promítají skrze ni power point prezentace a někdy se připojí k internetu, aby shlédli nějakou video ukázkou, nepoužívají žádné interaktivní programy.

Obsah učiva je na všech zkoumaných školách dosti podobný (poloha, přírodní podmínky, obyvatelstvo, hospodářství, zajímavosti).

Obsah učiva je na většině škol podobný. Nejvíce učitelé používají metodu frontální výuky a skupinové výuky nebo individuální práce. Na ZŠ Hálkova jsou velmi oblíbené referáty a seminární práce, kterými si žáci mohou vylepšit známky.

3. *Obsahují vaše hodiny multimediální prvky? Máte možnost pracovat například s interaktivní tabulí?*

Na všech školách mají alespoň jednu učebnu s interaktivní tabulí, při hodinách zeměpisu ji používají převážně pro výuku regionální geografie a to skrze power point prezentace, někdy se připojí na internet, pro zhlédnutí video ukázky či vyhledání něčeho zajímavého. Ani na jedné ze zkoumaných základních škol nepoužívají multimediální výukový program. Někteří učitelé používají dataprojektor.

4. *Jaké učebnice k výuce tohoto učiva používáte?*

Každá ze zkoumaných škol používá pro výuku tohoto tématu jinou učebnici. ZŠ Hálkova používá učebnici od nakladatelství Nová škola (Zeměpis – putování po světadílech, 2. díl), ZŠ Hradská používá učebnici od nakladatelství Scientia (Afrika, Austrálie a Antarktida) a ZŠ Oskara Nedbala učebnici od nakladatelství Fraus (Zeměpis 7).

5. *Využíváte mezipředmětových vztahů a spolupráce s učiteli jiných předmětů?*

ZŠ Hradská se velmi snaží o propojení zeměpisu s ostatními předměty, pořádají například projektové dny na určitá témata, kde žáci pomocí různých koláží zpracovávají a ucelují si informace získané z několika různých pohledů. Jejich práce jsou pak vystaveny v prostorách školy. Učitelé na této škole tvrdí, že se téma Austrálie a Nový Zéland lehce prolíná s anglickým jazykem, z průřezových témat jsou to třeba rasové a náboženské rozdíly. Na ZŠ Oskara Nedbala učitelé zeměpisu tvrdí, že využívají mezipředmětových vazeb pouze skrze přírodopis a dějepis.

Shrnutí

Z řízeného rozhovoru s učiteli zeměpisu na vybraných základních školách vyplývá, že se tomuto tématu věnují přibližně 4-6 vyučovacími hodinami. Autorka do řízeného rozhovoru vstupovala s hypotézou, že se na většině škol budou tématu Austrálie a Nový Zéland věnovat nedostatečně, nebude na něj dostatek času, tato hypotéza se jí však nepotvrdila, jelikož autorka považuje 4-6 vyučovacími hodinami pro toto téma za dostačující. Na dvou zkoumaných základních školách se toto téma vyučuje

v sedmém ročníku (ZŠ Hálkova v březnu, ZŠ Hradská v září), na třetí základní škole se tomuto tématu věnují již v šestém ročníku.

K výuce přistupuje většina pedagogů podobně, míra podrobnosti se však liší, což můžeme usoudit již podle počtu vyučovacích hodin (na toto téma) na jednotlivých školách. Co se týče mezipředmětových vazeb, tak se jednotlivé školy liší, autorka to hlavně přisuzuje aprobaci učitelů. Na všech zkoumaných základních školách se snaží žákům výuku zatraktivnit a neučit pouze metodou frontální výuky, interaktivní tabule se používají stále více, i když míra použitých interaktivních prvků stále vázne.

7. POPIS VLASTNÍHO NÁVRHU DIDAKTICKÉHO MATERIÁLU – MULTIMEDIÁLNÍ VÝUKOVÝ PROGRAM REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE AUTRÁLIE A NOVÉHO ZÉLANDU PRO 2. STUPEŇ ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Tato kapitola je věnována popisu vlastního učebního materiálu, jedná se o multimediální výukový program vytvořený v programu SMART Notebook 11 a o metodickou příručku pro učitele. Cílem výukového programu je žákům druhého stupně základních škol přiblížit výuku regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu neobvyklým způsobem, který je ve výuce více aktivizuje k výkonu v hodině a k dalšímu studiu.

Interaktivní výukový program je rozdělen na část „Austrálie – Hurá k protinožcům“, která je obsáhlejší než část „Nový Zéland - Putování po zemi Pána Prstenů“. Výsledná podoba výukových programů je v souladu s RVP ZV a je inspirována kladně hodnocenými učebnicemi pro 2. stupeň základních škol. Program je určen pro žáky sedmých tříd základních škol či žáky sekundy na nižších stupních gymnázií.

Multimediální výukový program „Austrálie – Hurá k protinožcům“ je dělen do pěti kapitol. Název programu byl vybrán záměrně, žáky má přimět k přemýšlení a k diskuzi, proč byl zrovna pro tuto zemi vybrán, hned na prvním slidu je pod tímto názvem umístěn motivační text, který má v žácích probudit zvědavost o této zemi něco zjistit. První kapitola jsou přírodní podmínky, která se dále dělí na podkapitoly poloha a rozloha, povrch, podnebí, vodstvo a přírodní krajiny, následuje kapitola obyvatelstvo, hospodářství, zajímavosti a opakování. Na konci každé kapitoly je shrnutí nejdůležitějších věcí na zapamatování, dále je na konci každé kapitoly, v pravém dolním rohu, modré tlačítko (kolečko), které nás vrátí zpět na výběr kapitol, kliknutím na jednotlivé kapitoly se dostaneme na úvod vybrané kapitoly, pokud tlačítko nepoužijeme, následuje automaticky další navazující kapitola.

Celý program „Austrálie – Hurá k protinožcům“ je v světle oranžové barvě tak, aby nenarušoval text, autorka tuto barvu vybrala záměrně, dle jejího osobního pocitu k Austrálii, kterou si i spousta jiných lidí vybaví pod oranžovočervenou barvou. V závěru programu jsou cvičení, které mají upevnit učivo a prověřit získané znalosti. Úplně na konci programu „Austrálie – Hurá k protinožcům“ jsou poslední tři slidy věnovány na opakování učiva Austrálie a Nového Zélandu dohromady.

Programy jsou však vytvořeny nezávisle na sobě, jednotlivý pedagogové si tak mohou vybrat, zdali začnou probírat nejprve Nový Zéland nebo Austrálii, k závěrečnému opakování o těchto zemích, které je (jak již bylo zmíněno) na konci programu „Austrálie – Hurá k protinožcům“ se mohou vrátit, je čistě na každém, zda celý program využije.

Multimediální výukový program „Nový Zéland – Putování po zemi Pána Prstenů“ je dělen do pěti kapitol, kapitoly však nejsou tolik obsáhlé jako v příručce o Austrálii. Tento název byl autorkou vybrán účelně tak, aby v žácích evokoval zvědavost se dozvědět informace o této zemi či jim připomněl, jaký významný film se zde natáčel. Pod tímto názvem nalezneme ještě motivační text, který má žáky motivovat k nově probírané látce. První kapitola je poloha Nového Zélandu, následuje kapitola obyvatelstvo, hospodářství, zajímavosti a opakování. Konec kapitoly u programu "Nový Zéland - Putování po zemi Pána Prstenů" poznáme tak, že v pravém dolním rohu je umístěno modré tlačítko, na které když klikneme, dostaneme se zpět na výběr hlavních kapitol, pokud ho však nevyužijeme, v programu se objeví následující kapitola. V tomto programu nalezneme více slidů se zajímavostmi, jelikož je Nový Zéland na ně velmi bohatý, záleží na učiteli, jak výuku pojme, zda všechny slidy do výuky zahrne. Všechny slidy jsou ve světle zelené barvě, které byla vybrána podle autorky subjektivního pocitu. Na konci každé kapitoly je modré tlačítko (kolečko), na které když klikneme, dostaneme se na hlavní výběr kapitol, pokud tlačítko nevyužijeme, bude následovat další navazující kapitola.

Informace v jednotlivých kapitolách a podkapitolách, v obou programech, jsou psány černým písmem, zajímavosti nebo neznámé informace jsou psány modrým písmem a úkoly jsou psány zeleným písmem kurzívou. Zajímavosti, neznámé informace a úkoly jsou od zbytku textu odděleny černou čarou (v rámečku), povětšinou na pravé straně slidu (kromě první kapitoly, na prvním slidu, kde jsou umístěny dole na slidu). Text je psán jednoduchou a zajímavou formou, aby žáky příliš nezahltil informacemi a neodvrátil tak jejich pozornost, na jednotlivých slidech jsou pouze základní informace o daných zemích.

U některých obrázků nebo textu je symbol „malé zeměkoule“, který značí připojení k internetu, stačí na zeměkouli jednou kliknout. Pod tímto symbolem se nachází například video ukázka, píseň, text, s kterým mají žáci za úkol pracovat nebo satelitní snímek.

Důvod vybrání jednotlivých obrázků a map do obou programů, je osvětlen

v metodické příručce pro učitele (popis, co jednotlivé obrázky a fotografie znamenají), každý obrázek i mapa má svůj důvod, proč je na určitém slidu umístěn, žáky by měli přivést k přemýšlení nebo k diskusi nad jednotlivými obrázky a mapami, učitel by je měl žákům popřípadě umět popsat a vhodně zahrnout do výkladu probírané látky. Některé obrázky jsou použity přímo z programu SMART Notebook 11, většinou jsou ale stažené z internetových stránek (autorka si je vědoma problémů s copywriting, avšak neměla možnost použít vlastní fotografie k těmto zemím). Ke každému obrázku a mapě na jednotlivých slidech je vždy umístěn malým písmem popis daného obrázku či mapy. Tyto obrázky a mapy mají za úkol žáky motivovat k výuce dané látky, ale také hlavně představit si, jak to v dané zemi vypadá, co se v ní nachází, u map je to například zase, kde danou zemi na mapě světa nalezneme a podobně. Použité mapy v těchto výukových programech však nemají všechny náležitosti mapy, proto je můžeme brát jako typy obrázků. Mapa podnebí Austrálie byla vytvořena autorkou v programu SMART Notebook 11.

Slidy, které zahrnují opakování probrané látky, jsou pojaty tak, aby žáky neobvyklou formou přiměli učivo zopakovat a upevnit a zároveň je pobavily. Jedná se o různé hry a doplňovačky opět z programu SMART Notebook 11. Najdeme zde úkoly typu „multiple choice“ aneb vybírání správných odpovědí z několika možností, dále přiřazování pojmů k jejich vysvětlivkám nebo k obrázkům, práce se slepou mapou, doplňování výrazů, ve kterých chybí některá písmena, otázky typu ano/ne, přesmyčky a podobně.

Časová dotace těchto multimediálních výukových programů je přibližně 4-5 vyučovací hodiny, záleží na každém pedagogovi, jak výuku pojme, zdali téma „Austrálie a Nový Zéland“ bude celé učit podle těchto výukových programů nebo použije pouze některé jejich části.

Ke každému programu je vypracována metodická příručka pro učitele, která poskytuje rady a náměty jak s programy pracovat, nalezneme v ní i správné odpovědi ke všem úkolům. Každý může programy dle svého uvážení používat, doplňovat, obměňovat či kombinovat s jinými výukovými materiály. Je možné využít pro výuku Austrálie a Nového Zélandu pouze některé z kapitol multimediální příručky. Příručka „Nový Zéland“ poskytuje informace pouze o Novém Zélandu a to i přes to že je učivo o této zemi řazeno do učiva „Oceánie“. Při vytváření příručky „Nový Zéland“ brala autorka učivo „Oceánie“ jako probrané. Při tvorbě těchto programů byl kladen důraz na mezipředmětové vazby, a to

například na anglický jazyk – u každého anglického výrazu je v závorce jeho výslovnost, učivo o těchto zemích se dá zahrnout do výuky anglických reálií. Dále je to třeba přírodopis či dějepis.

Žáci se v tomto programu učí pracovat s mapou, vyhledávat sami informace, spolupracovat s ostatními spolužáky či používat již nabyté znalosti z jiných předmětů.

8. STRUČNÁ GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Tato kapitola stručně charakterizuje území Austrálie a Nového Zélandu (bez Oceánie).

AUSTRÁLIE

Nejmenší kontinent světa nese několik dalších „nej“, jak již bylo řečeno je nejmenším kontinentem, nejsušším či nejrředčeji zalidněným ze všech osídlených světadílů (Brinke, 1963). Celková rozloha Austrálie činí 7 713 364 km² (Connolly, 1999). Austrálie leží celá, jako jediný kontinent, na jižní polokouli, po obou stranách lemovaná obratníkem Kozorožka, který jí protíná přibližně v polovině. Austrálie je osamocenou pevninou, kterou ze tří stran obklopuje otevřený oceán, na severozápadě a jihu Indický oceán, na severovýchodě a jihovýchodě Tichý oceán. Nejbližší vzdálenost má Austrálie k Asii (jižní a východní Asie průměrná vzdálenost 800 km), nejbližší je od Evropy (přibližná vzdálenost 11 000 – 14 000 km). (Brinke, 1963)

Austrálie se skládá ze šesti států (Západní Austrálie, Jižní Austrálie, Nový Jižní Wales, Victoria, Tasmánie, Queensland) a dvou teritorií (Severní teritorium a teritorium hlavního města Canberra), náleží k ní ostrov Tasmánie. Hlavou státu je britský panovník, který je zde zastoupen guvernérem, Austrálie je členem Commonwealthu. Mezi zámořská území Austrálie patří Vánoční ostrovy, Kokosové ostrovy a Norfolk (Baar, Šindler, 1988).

Australský kontinent vznikl oddělením od obrovského kontinentu Gondwana asi již před 65 miliony lety, tehdy se začala posouvat do její dnešní polohy mezi Indickým a Tichým oceánem, díky jejímu brzkému odloučení od zbytku světa se zde zachovalo spousta endemitů druhů rostlin a živočichů (Smith, 2009). „Z geologického hlediska je tato země neuvěřitelně stará. Její jižní část byla tak dlouho vyzdvižená, že v době, kdy se na Zemi objevily první rostliny, již ¾ doby její existence minuly“ (Bergamini, 1973, strana 10). Symbolem Austrálie se stal klokan rudý, typický zástupce vačnatců, v Austrálii se nachází asi 100 druhů. Typickým australským endemitem je například ptakopysk podivný, zástupce ptakořitných živočichů, který sice klade vejce, ale mláďata kojí jako savec, řadíme ho mezi obojživelníky. Mezi ohrožené, kvůli své kožešině, patří medvídek koala, který patří stejně jako klokan rudý mezi vačnatce, který se živí pouze listy blahovičníku. Dále mnoho jedovatých hadů a pavouků, spousta druhů ptáků, mezi

nejznámější patří asi emu hnědý. Symbolem dovezených a přemnožených druhů se stal králík, který zde enormně spásá potravu nebo opuncie, která svým rychlým rozmnožováním zarůstá farmářům půdu. Z rostlinstva je symbolem Austrálie již zmiňovaný blahovičník neboli eukalyptus, ze kterého se vyrábí různé oleje a kosmetika. Sever a severovýchod území zabírají tropické deštné lesy. Nejrozsáhlejším typem vegetace na tomto kontinentu jsou však savanové, pouštní a polopouštní formace, zde nazývány buš a scrub (Anděl, Mareš, 2000).

Ze všech osídlených světadílů byla Austrálie osídlena a kolonizována jako poslední, již jen pro svou vzdálenost od okolního světa, k jejímu objevení došlo v 17. století, ke kolonizaci poté až na konci 18. století, kdy sloužila Austrálie Britům jako trestanecká kolonie. (Brinke, 1963) Trestanci sem byli přiváženi až do poloviny 19. století, během této éry došlo k vyhubení velkého množství původního obyvatelstva. (Connolly, 1999)

Z jednotlivých kolonií postupně vznikali státy, závislé na Velké Británii, které se roku 1901 spojili v jednotný státní celek – Australský svaz (Brinke, 1963).

Původní obyvatelé Austrálie jsou však Aboriginové (někdy nazývání Aboriginci nebo Austrálci), kteří do Austrálie přišli přes tehdejší z jihovýchodní Asie někdy před 40 000 lety (Connolly, 1999). Dnes mají Aboriginci svá práva, soustředí se hlavně v Severním teritoriu, dříve však byli považováni za druhořadý lid (Hinze, 1994).

Jak již bylo zmíněno, k objevení Austrálie došlo až v 17. století, kdy roku 1606 holandský mořeplavec Willem Jansz přistál u australských břehů, roku 1642 mořeplavec Abel Tasman objevil Tasmánii, avšak až roku 1770 anglický cestovatel James Cook, prohlásil jihovýchodní pobřeží Austrálie za majetek Velké Británie a dal mu jméno Nový Jižní Wales. V polovině 19. století bylo v Austrálii objeveno zlato, zlatá horečka poté zapříčinila další příliv přistěhovalců (Connolly, 1999). V této době, době těžby zlata, byla Austrálie nejlépe prosperující Britskou kolonií (Smith, 2009). V dnešní době je Austrálie silně imigrační zemí, do které proudí lidé z celého světa, stala se tam zemí mnoha kultur a vysoké životní úrovně (Connolly, 1999).

Austrálie má velmi malou horizontální členitost, je nejplošším kontinentem na světě (Smith, 2009). 96% rozlohy kontinentu leží v nadmořské výšce do 600 m n. m. Většina území Austrálie náleží do tropického a subtropického pásu, oblast Tasmánie, Východní část státu Victoria a jihovýchod Nového Jižního Walesu spadají již do pásu mírného (Brinke, 1963). Oblast severu a

severovýchodu náleží do tropického vlhkého podnebí, s dostatkem srážek zapříčiněných monzuny a východními pasáty. Nejteplejší měsíce v Austrálii jsou leden a únor (Anděl, Mareš, 2000). Nejvlhčí, nejúrodnější a nejvíce zalidněné části Austrálie jsou při jejím pobřeží. Sever kontinentu se vyznačuj vlhkým tropickým podnebím s močály a deštným pralesem. Nejúrodnější plochu Austrálie nalezneme na východním a jihovýchodním pobřeží, kde se také soustředí největší počet obyvatel. Tento pruh úrodné půdy se poté zdvihá ve Velkého předělového pohoří, nejvyšším vrcholům se říká Australské Alpy s nejvyšší horou Austrálie Mount Kosciusko (2 230 m n. m.), naopak nejnižším bodem je proláklna Eyerova jezera (- 12 m), která se nachází ve středu Austrálie (Brinke, 1963). Podél severovýchodního pobřeží se táhne, přibližně 2 000 km dlouhý, největší korálový útes na světě, Velká útesová bariéra, která je domovem spousty podmořských zvířat a rostlin. Je zapsána do světového dědictví UNESCO a můžeme ji vidět i z vesmíru (McKnight, Hess, 2002). Na západ o Velkého předělového pohoří se nachází rozlehlé, zvlněné planiny, které místy přechází v nízká pohoří, jakými jsou například Macdonellovo a Musgraveovo pohoří. Na tyto planiny navazuje obrovská náhorní plošina, která tvoří 2/3 rozlohy Austrálie, nalezneme zde nehostinnou krajinu tvořenou převážně pouštěmi. Tato oblast je bohatá na podzemní vodu, která se na povrch dostává pomocí artézských studní, díky nim je v této oblasti také umožněno chovat některá hospodářská zvířata (Connolly, 1999). Symbolem australského vnitrozemí se stal největší monolit světa „červená skála“ Ayers Rock (Anděl, Mareš, 2000). Směrem na jihovýchod od australského pobřeží se nachází hornatý ostrov Tasmánie, s nejvyšší horou Mount Ossa (1 617 m n. m.), vzdálený přibližně 250 km (Connolly, 1999). Říční síť Austrálie je velmi nerovnoměrně rozložená, má nedostatek stálých vodních toků, který je hlavně zapříčiněný nedostatkem srážek. Celých 50% Austrálie vyplňují bezodtoké pánve (Anděl, Mareš, 2000). Největší řekou tohoto kontinentu je Murray s přítokem Darling, na jihovýchodě území, kde je tato řeka velmi důležitou pro místí zemědělství (Smith, 2009). Okolí řek Murray a Darling bylo přetvořeno na obilnice Austrálie, rozsáhlý vodohospodářský program řeky přehradil nádržemi, které odvedly vodu na zavlažování, tímto vyústil několik let trvajícím problémem s nedostatkem vody hlavně pro menší farmáře. Austrálie se již řadu let s nedostatkem vody a katastrofickými požáry ze sucha potýká (Draper, 2009). Hlavní příčinou srážek jsou východní větry, které přinášejí srážky hlavně na východní pobřeží kontinentu, kde narazí na hradbu Východoaustralských hor, kde

se „vyprší“, a tak je vnitrozemí Austrálie suché, téměř pusté a nehostinné, po prudkých lijácích se zde vyskytují dočasné vodní toky zvané creeky. Pro celý kontinent platí pravidlo, že množství srážek směrem do vnitrozemí ubývá. Nejsušší oblastí Austrálie je oblast Eyerova jezera, kde spadne v průměru 100 – 120 mm srážek, naopak nejdeštivější místo Austrálie je na severovýchodním pobřeží v okolí přístavu Port Douglas, kde ročně spadne v průměru 4 000 mm srážek (Brinke, 1963). Podnebí Austrálie je značně ovlivněno tropickými cyklony a anticyklony, které hlavně ovlivňují východní a západní pobřeží kontinentu, toto vzduchové proudění obrovské rychlosti má za následek prudké lijáky, které mají ničivé účinky, v Austrálii se nazývají willy-willy (Strahler, 2006).

Austrálie sice patří mezi nejizolovanější končiny naší planety, je velmi řídko osídlena avšak může se pyšnit obrovským nerostným bohatstvím, těží se zde hlavně – drahé kovy, uhlí, zemní plyn, diamanty, uran a opály. Všechno to začalo již v 50. letech 19. století, kdy zde bylo objeveno zlato a vypukla zde zlatá horečka. Do dnešní doby má Austrálie stále obrovské zdroje zlata, těží se hlavně v Západní Austrálii, v severním Queenslandu a v Severním teritoriu. V Novém Jižním Walesu (Broken Hill), severozápadním Queenslandu (Mout Isa) jsou zase obrovská naleziště stříbra, olova, zinku a mědi, patří dokonce mezi největší na světě. Coober Pedy, západně od Eyerova jezera, je zase nalezištěm opálů, těží se zde 85 % opálů světa. Oblast Západní Austrálie se řadí mezi nejbohatší minerální naleziště světa, nalezneme zde naleziště zlata, niklu či minerálních písků, dále například oblast Pilbary bohatá na naleziště železné rudy nebo oblast Kimberley kde se nachází největší diamantový důl na světě. Pobřeží Západní Austrálie skýtá zase obrovská ložiska ropy a zemního plynu, těžba ropy a zemního plynu je také rozvinuta na jihu Victorie. V oblasti Nového Jižního Walesu a Queenslandu nalezneme bohatá naleziště uhlí, která Austrálii řadí k jednomu z největších vývozců uhlí na světě. Oblast Carpentarského zálivu se zase řadí mezi nejbohatší naleziště bauxitu, z kterého se dále vyrábí hliník (Smith, 2009). Druhé největší zásoby uranu na světě se nachází v Severním teritoriu (Anděl, Mareš, 2000).

Orná půda Austrálie zaujímá 7% její rozlohy, kolem 60% připadá na louky a pastviny a 15% na lesy. Orná půda v Austrálii zaujímá malé procento z celkové rozlohy, zaměstnává i malý počet obyvatel, většina rozlohy tohoto kontinentu není pro zemědělství vhodná, přes tyto všechny skutečnosti je však zemědělství Austrálie na vysoké úrovni, patří k nejvyspělejší na světě a řada produktů zde jde ještě na export. Kvůli nedostatku vláhy a celkové klimatické různorodosti je

australské zemědělství značně specializované. Symbolem australského zemědělství se stal chov ovcí (2. místo na světě). Důležitý je také chov skotu, pěstování obilovin, bavlny a ovoce (Anděl, Mareš, 2000).

Austrálie patří mezi nejbohatší země světa, nejvíce obyvatel pracuje v terciéru (66%), jsou zde rozvinuty všechny sféry národního hospodářství. Austrálie se řadí mezi velké exportéry nerostných surovin a zemědělských produktů. Hospodářským centrem je jihovýchod země. Co se týče průmyslové výroby, jsou v Austrálii rozvinuta všechna odvětví, dominuje zde však těžební průmysl, hutnictví, potravinářství a strojírenský průmysl. V Austrálii převažují tepelné elektrárny, které vyrábí až 90% energie. V hutnictví převládá barevná metalurgie – výroba hliníku, olova a zinku a poté černá metalurgie. Ve strojírenském průmyslu se vyrábí hlavně dopravní prostředky. V textilním průmyslu dominuje vlnářství, v produkci čisté vlny se Austrálie řadí mezi největší producenty, v potravinářském průmyslu je podstatná produkce masa, ve které se v produkci na jednoho obyvatele řadí na třetí místo na světě, dále produkce mléka a másla či mouky. V australské ekonomice dlouhodobě převažuje vývoz nad dovozem, vyváží se hlavně paliva, rudy a výrobky z nich a zemědělské výrobky. Hlavními obchodními partnery jsou Japonsko, USA, Jižní Korea a Velká Británie (Anděl, Mareš, 2000).

Doprava je v Austrálii na vyspělé úrovni, důležitá zde je silniční, letecká a námořní doprava. Silniční doprava zde slouží hlavně j přepravě nákladů, do australského vnitrozemí zvaného „Outback“ jezdí hlavně tzv. „autovlaky“ (tahače s několika přívěsy). Důležitou železniční tepnou je spojnice východu a západu, tedy měst Sydney – Perth. Kvůli rozlehlosti kontinentu a jeho řídkému osídlení (hlavně ve vnitrozemí) je zde velmi důležitá i letecká doprava, spoj mezi odlehlými farmami zabezpečují i vrtulníky a aerotaxi. Námořní doprava je významná hlavně kvůli exportu surovin, největšími přístavy jsou Newcastle, Sydney nebo Melbourne.

Austrálie patří mezi státy s nejnižší hustotou obyvatel a to 2 obyvatel/km², počet obyvatel Austrálie (údaj z dubna 2013) činí necelých 22,9 milionů. Rozmístění obyvatelstva je však velmi nerovnoměrné, většina Australanů žije na jihovýchodním nebo jihozápadním pobřeží, jelikož je klimaticky nejpríznivější, míra urbanizace zde činí 85%. Austrálie patří mezi přesídlenecké země, většina obyvatelstva je totiž evropského (především britského) původu, původních obyvatel – Aboriginců – je dnes přibližně 250 000 (velkým problémem těchto

domorodců je nezaměstnanost a alkoholismus). Austrálie patří mezi migračně ziskové země, ročně se sem přistěhuje kolem 150 000 lidí, především z Asie. Jak již bylo zmíněno, Austrálie se řadí mezi nejvyspělejší státy světa, tudíž je zde 100% gramotnost, vysoká střední délka života či nízká kojenecká úmrtnost. Roční přírůstek obyvatelstva je přibližně 1,4%, porodnost je 13 promile a úmrtnost 7 promile. Zhruba 40% obyvatelstva přísluší k protestantům a 25% ke katolíkům. (Anděl, Mareš, 2000).

Důležitý pro Austrálii je cestovní ruch, turisty láká především symbol australského vnitrozemí, červený monolit, Ayers Rock, dále opera třeba opera v Sydney připomínající svou zvláštní architekturou rozevláté plachty či oloupaný pomeranč, v neposlední řadě také Velká útesová bariéra (Anděl, Mareš, 2000).

NOVÝ ZÉLAND

Nový Zéland se nachází v jihozápadní části Tichého oceánu, skládá se ze dvou hlavních ostrovů, ze Severního a z Jižního ostrova, dále k němu patří spousta menších ostrůvků, celková rozloha Nového Zélandu činí 268 675 km² (Connolly, 1999). Rozkládá se mezi 34. a 47. rovnoběžkou, kterou charakterizuje rozbouřené moře a silné větry (Kol., 2004). Od Austrálie ho dělí Tasmanovo moře, vzdálenost mezi těmito dvěma zeměmi je přibližně 1 600 km (Connolly, 1999). Nový Zéland je v Oceánii řazen do Polynésie, mezi jeho zámořská území patří Niue, Tokelau či Cookovy ostrovy (Anděl, Mareš, 2000). První obyvatelé přišli na Nový Zéland z východního Tichomoří a to již v průběhu 9. století našeho letopočtu. Za objevitele této země je považován Abel Tasman, který tuto zemi objevil již v roce 1642, dalším objevitelem byl James Cook, který sem připlul v roce 1769. Roku 1840 založili britští osadníci na Severním ostrově město Wellington, které je dodnes hlavním městem Nového Zélandu. Příliv osadníků nastal po roce 1861, kdy zde bylo objeveno zlato. Během 60. let 19. století zde docházelo k třenicím mezi původními obyvateli Maory a mezi osadníky. V roce 1907 se stal Nový Zéland nezávislým státem avšak stejně jako Austrálie je i zde hlavou státu britský panovník, který je zde zastoupený guvernérem (Connolly, 1999).

Z 90% tvoří obyvatelstvo Novozélandčané hlavně britského a irského původu, Maoři dnes tvoří pouze 10% obyvatelstva, jsou však zastoupeni i v parlamentu (Baar, Šindler, 1988). Maoři jsou typičtí svým výtvarným uměním a tetováním po celém těle (hlavně v obličejí) a bojovým tancem „haka“, doprovázeného častými výkřiky a vyplazováním jazyka, čímž zastrašují nepřátele. Národním sportem je rugby, Novozélandský tým ragbistů je nejlepší na světě (Anděl, Mareš, 2000).

Nový Zéland se pyšní vysokou střední délkou života, což je také zapříčiněno vysokou životní úrovní. Roční přirozený přírůstek je 1%, porodnost je zde 15 promile a úmrtnost je přibližně 8 promile. Nejvíce obyvatel vyznává protestantství a to až 40%, katolíků je zde pouze 10%. Obyvatelstvo Nového Zélandu je velmi nerovnoměrně rozmístěno, na Jižním ostrově žije pouze 1 milion obyvatel, z celkového počtu 4,4 milionů (údaj z dubna 2013). Počet obyvatel žijících ve městech je vysoký, přibližně 85% (Anděl, Mareš, 2000).

Jak již bylo zmíněno, Nový Zéland se skládá ze Severního ostrova, kterému se přezdívá „ostrov ohně“, jelikož je převážně vulkanického původu a dodnes se zde vyskytují aktivní sopky, bublající horské prameny a gejzíry (Anděl, Mareš, 2000). Na tomto ostrově se nachází úrodné nížiny a písčité pláže, žije zde také většina

obyvatelstva Nového Zélandu. Jižní ostrov je od Severního ostrova oddělen Cookovým průlivem, ve vzdálenosti 26 km (Connolly, 1999). Jižnímu ostrovu se přezdívá „ostrov sněhu a ledu“, pro své fjordové pobřeží nebo časté glaciální tvary, páteř tohoto ostrova tvoří Jižní Alpy, ve kterých se nachází nejvyšší hora Nového Zélandu, Mount Cook 3 754 m n. m. (Anděl, Mareš, 2000). Na tomto ostrově se najdeme i hustě zalesněná údolí, jezera a prudké řeky, které jsou využívány na výrobu elektřiny. Na východ od Jižních Alp najdeme Canterburskou nížinu, která je největší rovinou na Novém Zélandě (Connolly, 1999).

Nový Zéland skýtá spoustu endemických druhů rostlin a živočichů, které nikde jinde na světě najdeme zde například rostliny jerlín, pohutukawu či stromové kapradiny, ze zvířeny například nelétavého ptáka kivi, který se stal symbolem této země nebo haterii novozélandskou, starodávného plaza, dalším symbolem je dnes už vyhynulý pták moa. Díky spoustě endemických rostlin a živočichů je většina území chráněna (Connolly, 1999).

Řeky na Novém Zélandu jsou prudké a vodnaté, sloužící k výrobě energie, hlavně na Jižním ostrově. Termální prameny a gejzíry na Severním ostrově slouží zase jako zdroj geotermální energie (Anděl, Mareš, 2000). Největší geotermální elektrárnou je Wairakei (Baar, Šindler, 1988). Přibližně 80% elektrické energie vyrobí hydroelektrárny. Podnebí na Novém Zélandu je převážně mírné a oceánské s pravidelnými srážkami během celého roku. Na Severním ostrově převládá subtropické klima, na Jižním ostrově je již mírné, drsnější klima (Anděl, Mareš, 2000).

Zemědělství na Novém Zélandu zaměstnává 10% obyvatel, orná půda zaujímá pouze 2% z celkové rozlohy země, 50% zabírají louky a pastviny a 25% lesy. Zemědělství je zde velmi produktivní a většina z něj jde na export. Převažuje zde živočišná výroba nad rostlinou, nejrozšířenější je chov ovcí v okolí Wellingtonu, Auckladnu a v nížinách Jižního ostrova (Anděl, Mareš, 2000). Významná je tak produkce kvalitní ovčí vlny a jehněčího masa, které se vyváží do celého světa. Velmi důležitou exportní surovinou je ještě máslo a mléko (Connolly, 1999). Dále se zde ve velkém množství chová skot a jeleni, významný je zde ale i rybolov či těžba dřeva. V rostlinné výrobě dominuje pěstování kivi, ve kterém má Nový Zéland světové prvenství (Anděl, Mareš, 2000). Významné je také pěstování vína. Hlavními obchodními partnery Nového Zélandu jsou Austrálie, Japonsko, USA či státy Evropské unie (Connolly, 1999). V nerostných surovinách je zde

zastoupeno uhlí, zemní plyn, ropa a zlato, významná je však pouze těžba uhlí (Connolly, 1999). Průmysl je spíše orientovaný na potravinářství, v produkci másla a mléka na jednoho obyvatele je Nový Zéland první na světě. Důležitý je také textilní průmysl a to vlnářství, dále také papírenský průmysl nebo výroba hliníku (Anděl, Mareš, 2000).

Dopravní síť Nového Zélandu je kvalitní a dobře rozvinutá, ve vnitrostátní dopravě převažuje doprava silniční, z mezinárodního pohledu je velmi důležitá doprava letecká a námořní (Anděl, Mareš, 2000).

Obrovský potenciál má cestovní ruch, Nový Zéland ročně navštíví kolem 1,5 milionu turistů, lákadly jsou úchvatná příroda (gejzíry, bahenní sopky, ledovcové útvary a další) a Maorská kultura.

9. ZÁVĚR

Hlavním cílem diplomové práce bylo vytvořit multimediální výukový program k výuce regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu pro 2. stupeň základních škol, tento výukový materiál vychází z požadavků RVP ZV a snaží se kopírovat moderní směry ve výuce. Autorka vytvořila multimediální výukový program Austrálie, který nazvala „Hurá k protinožcům“ a Nového Zélandu, který se jmenuje „Putování po zemi Pána prstenů“. Tyto názvy vybrala autorka záměrně tak, aby žáky k výuce více motivovala.

Při tvorbě obsahové stránky tohoto programu, autorka čerpala z analýzy učebnic a pracovních sešitů, odborné a didaktické literatury a vytvářela tento program v souladu s RVP ZV.

V neposlední řadě autorka také vytvořila metodickou příručku pro učitele, která učitele provádí programem, popisuje obsah jednotlivých slidů a obsahuje správné odpovědi.

Pro vypracování konceptu vlastního výukového programu bylo velmi důležité prostudovat učebnice a pracovní sešity zeměpisu pro základní školy a nižší stupeň gymnázií, které mají platnou schvalovací doložku MŠMT. Na základě didaktické analýzy jednotlivých učebnic a pracovních sešitů zeměpisu si autorka stanovila vhodná kritéria pro jejich hodnocení. Hodnocení autorka prováděla pomocí SWOT analýzy, ve které se snažila vyzdvihnout silné stránky jednotlivých učebnic a pracovních sešitů a ty dále aplikovat do svého výukového programu, naopak slabým stránkám, které autorka v daných učebnicích a pracovních sešitech našla, se snažila vyvarovat.

V diplomové práci se autorka také zabývala výukovými metodami, kterými lze výuku regionální geografie vyučovat a do určité míry zde také rozebrala multimediální prvky ve výuce. Dále zde také nastínila různé pohledy na výuku regionální geografie.

Důležité bylo zhodnocení postavení učiva regionu „Austrálie a Nový Zéland“ v RVP ZV a následné porovnání ŠVP sledovaných škol. Autorka provedla zhodnocení a srovnání ŠVP zkoumaných základních škol a dále také řízený rozhovor s několika učiteli zeměpisu na základních školách. Bylo zjištěno, že některé základní školy zařazují učivo tohoto tématu do sedmých ročníků základních škol, jedna ze zkoumaných škol již do šestého ročníku základní školy. Časová dotace, na zkoumaných základních školách, je pro toto téma dostačující, v průměru jsou to 4 vyučovací hodiny. Autorka vstupovala do této diplomové

práce s hypotézou, že je tématu Austrálie a Nový Zéland věnováno málo času, tato hypotéza však byla vyvrácena, je ovšem možné, že autorka vybrala tři zkoumané základní školy, na kterých se tomuto tématu věnují dostatečně. Přístupy k výuce regionální geografie jsou na zkoumaných školách podobné, k mezipředmětovým vazbám či důrazu na průřezová témata však dochází minimálně.

Výukový program se autorka snažila tvořit přehledně a jednoduše, úkoly pro žáky jsou koncipovány tak, aby žáky nutili k přemýšlení, používali již získané znalosti, snažili se informace sami vyhledávat a propojili je s ostatními předměty.

Navržený výukový program může být vhodným výukovým materiálem při vyučování regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu, program je utvořený tak, aby si jej ostatní učitelé mohli libovolně upravit či pozměnit informace, program může také sloužit jako inspirace pro vytvoření dalších obdobných programů.

10. SEZNAM LITERATURY

- AITKEN, K., (2004): Austrálie – Země světa. Ottovo nakladatelství, Praha, 128 s.
- ANDĚL, J., MAREŠ, R., (2000): „Nový svět“: Amerika, Austrálie a Oceánie. Nakladatelství Olomouc, Olomouc, 283 s.
- BAAR, V., ŠINDLER, P., (1988a): Regionální geografie světadílů a oceánů 1, I. část. Pedagogická fakulta OU, Ostrava, 309 s.
- BAAR, v., ŠINDLER, P., (1988b): Regionální geografie světadílů a oceánů 1, II. část. Pedagogická fakulta OU, Ostrava, 296 s.
- BANNISTEROVÁ, D., (2010): Jak nejlépe využít interaktivní tabuli. Dům zahraničních služeb, Praha, 38 s.
- BERGAMINI, D., (1973): Austrálie země a život. Artia, Praha, 198 s.
- BRINKE, J., (1983): Austrálie a Oceánie. SPN, Praha, 296 s.
- BRENDLOVÁ, S. (1996): Realie anglicky mluvících zemí. Basic facts on English-Speaking countries. Fraus, Plzeň, 34 s.
- BURTON, G., JIRÁK, J., (2001): Úvod do studia médií. Barrister & Principal, Brno, 391 s.
- CONOLLY, S., (1999): Encyklopedie zeměpisu Lidé a Země Austrálie a Tichomořské ostrovy, Svazek 5. Svojtka& Company, Praha, 127 s.
- DOUCHA, M., (2000): Nový Zéland. H&H, Praha, 83 s.
- ENGLISH W., P., MILLER, V., J., (1989): World Regional Geography: A Question of Place. John Wiley & Sons Inc, United States, 535 s.
- GARDNER, P., SCOTT, A., ROHAN, S., R., SHACKLETON, A. (1994): Encyklopedie Zeměpis světa. Columbus, Praha, 512 s.
- HERINK, J., TLACH, S., (2006): Základy zeměpisných znalostí. ČGS, Praha, 117 s.
- HINZE, P. a kol., (1994): Austrálie. Agentura PRAGA, Gorenskij Tisk, Praha, 256 s.
- JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B., (2003): Média a společnost. Nakladatelství Portál, Praha, 207 s.
- JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B., (2009): Masová Média. Nakladatelství Portál, Praha, 416 s.
- KALHOUS, Z., OBST, O., (2000): Školní didaktika. Nakladatelství Portál, Praha, 447 s.
- KALIVODA, J., (2011): Austrálie. Nový Zéland. Vodnář, Praha, 232 s.
- KASÍKOVÁ, H., (2001): Kooperativní učení a vyučování. Nakladatelství Karolinum, UK, Praha, 179 s.
- KOL. (2004): Nový Zéland – Ilustrovaný průvodce, s kterým nezabloudíte. Ikar,

Praha, 384 s.

KOL. (2005a): Velká ilustrovaná encyklopedie zeměpisu. Svojtka & Co., Praha, 248 s.

KOL. (2005b): Encyklopedie světa. Marco Polo, Praha, 367 s.

KOL. (2007a): Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. VÚP, Praha.

KOL. (2007b): Klíčové kompetence v základním vzdělávání. VÚP, Praha.

KÜHNLOVÁ, H. (1997): Vybrané kapitoly z didaktiky geografie I. Nakladatelství Karolinum, UK, Praha, 145s.

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. (2003): Výukové metody. Paido, Brno, 219s.

McKNIGHT, T. L., HESS, D. (2002): Physical Geography: A Landscape Appreciation. 7th ed. Prentice Hall, New Jersey, 629 s.

MORETTI, M., (2005): Austrálie – místa a historie. Slovart, Praha, 136 s.

NIKLESOVÁ, E., (2007): Teorie a východiska současné mediální výchovy, Vydala Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice, 140 s.

PETTY, G., KOVAŘÍK, Š. (2008): Moderní vyučování. Portál, Praha, 380s.

PRŮCHA, J. (1998): Učebnice: teorie a analýzy edukačního média. Paido, Brno, 148s.

SITNÁ, D. (1997): Metody aktivního vyučování - spolupráce žáků ve skupinách. Portál, Praha, 152s.

SKALKOVÁ, J., (2007): Obecná didaktika. Grada Publishing a.s., Praha, 322 s.

SMITH, M., R., (2009): Austrálie (Velký průvodce National Geographic). Computer Press, Brno, 400 s.

STRAHLER, Al., STRAHLER, Ar. (2006): Introducing Physical Geography. 4th ed. J. Wiley, Hoboken, N. J., 728 s.

ŠUPKA, J., HOFMANN, E., MATOUŠEK, A. (1994): Didaktika geografie II. PF MU, Brno, 59s.

VALENTA, M. (1997): Koncepce a tvorba učebnic. UPPF, Olomouc, 64 s.

Učebnice a pracovní sešity zeměpisu:

BIČÍK, I., BRINKE, J., HLAVÁČEK, P., HOLEČEK, M., JÁNSKÝ, B., ŠINDLER, P., (1994): Regionální zeměpis II. Praha, Nakladatelství České geografické společnosti

- ČERVINKA, P., BRAUN, R., (1994): Afrika, Austrálie a Antarktida, Praha, Scientia
- DEMEK, J., MALIŠ, I., (2000): Zeměpis pro 6. a 7. ročník základní školy, Zeměpis světadílů. Praha, SPN.
- DVOŘÁK, J., KOHOUTOVÁ, A., TAIBR, P., (2005): Zeměpis 7. Plzeň, Fraus.
- DVOŘÁK, J., (2006) Zeměpis 7 – příručka pro učitele. Plzeň, Fraus.
- HOLEČEK, M., JÁNSKÝ, B., TLACH, S. (2005): Zeměpis světa 1, Praha, Nakladatelství České geografické společnosti
- KOHOUTOVÁ, A., (2005): Zeměpis 7- pracovní sešit. Plzeň, Fraus.
- KRAUSOVÁ, M., KRAUS, P., a KOL. (1999): Zeměpis Světadíly, Všeň, Alter
- SVATOŇOVÁ, H., (2010): Zeměpis – putování po světadílech (2. díl). Brno, Nová škola.
- VOŽENÍLEK, V., (2001): Zeměpis 2, Zeměpis světadílů a oceánů 1 – pracovní sešit. Olomouc, Prodos
- VOŽENÍLEK, V., DEMEK, J., (2001): Zeměpis 2, Zeměpis světadílů a oceánů 1. Olomouc, Prodos.
- VOŽENÍLEK, V., DEMEK, J., (2001): Zeměpis 2, Zeměpis světadílů a oceánů 1 (s komentářem pro učitele). Olomouc, Prodos.

Časopisy:

- BÍLÝ, J. (2009): Jak zkvalitnit výuku pomocí interaktivní tabule? Geografické rozhledy, roč. 18, č. 5, s. 20-21
- CULKOVÁ, V. (2006): Seznamte se s Google Earth. Geografické rozhledy, roč. 15, č. 3, s. 10-11
- DRAPER, R., (2009): Australské sucho. National Geographic, roč. 2009, měs. 5, s. 104 - 129
- HAVLÍČEK, T., BIČÍK, I. (2010): Geografie makroregionů I. Geografické rozhledy, roč. 19, č. 3, s. 8-9, 17-18

HAVLÍČEK, T., BIČÍK, I. (2010): Geografie makroregionů II. Geografické rozhledy, roč. 19, č. 4, s. 20-21

HAVLÍČEK, T., BIČÍK, I., (2009): Nezodpovězené otázky regionální geografie. Geografické rozhledy, roč. 19, č. 1, s. 10-11

CHROMÝ, P. (2009): Region a regionalismus. Geografické rozhledy, roč. 19, č. 1, s. 2–5

KLÍMOVÁ, A. (2012): Vliv školních vzdělávacích programů na modernizaci zeměpisu na základních školách. Geografické rozhledy, roč. 22, č. 1, s. 18-19

PFEIFEROVÁ, E. (2007): Jak na regionální geografii podle RVP pro gymnázia. Geografické rozhledy, roč. 17, č. 3, s. 14-19

SYNAC, A., (2013): Ostrov čertů. Magazín Koktejl. č. 2, roč. XXII.

WARNE, K., (2007): Modrý azyl. National Geographic, roč. 2007, měs. 4, s. 82 – 101

WHITE, M., (2009): Země Pána prstenů. National Geographic, roč. 2009, měs. 7, s. 114 – 125

Diplomové práce:

HORNÍKOVÁ, R., (2010): Multimediální výukový program pro výuku místního regionu na 1. stupni ZŠ (Sedlčansko), Katedra geografie, PF JČU, České Budějovice, 66 + 17 s.

KREJČÍ, J., (2013): Česko-anglická výuková příručka k výuce regionální geografie území Kanady na 2. stupni ZŠ. Katedra geografie, PF JČU, České Budějovice, 57 + 59 stran

SALCEROVÁ, P., (2012): Trhvosvinensko – využití multimediálních pomůcek pro regionální výchovu na 1. stupni ZŠ, Katedra geografie, PF JČU, České Budějovice, 68 + 39 s.

SLAVKOVÁ, J., (2010): Multimediální podpora výuky na 1. stupni základní školy pomocí interaktivní tabule SMART – BOARD, Katedra pedagogiky a psychologie, PF JČU, České Budějovice, 111 s.

STANĚK, M. (2012): Moderní trendy ve výuce zeměpisu 2. stupně ZŠ na příkladu učiva "Země ve vesmíru". Katedra geografie, PF JČU, České Budějovice, 86 + 14 s.

Internetové zdroje:

- (1) *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* (2013-03-15)
<http://www.msmt.cz/>
- (2) *Metodický portál RVP* (2013-03-15)
<http://rvp.cz>
- (3) *Portál na podporu rozvoje vzdělávání a školství* (2013-03-15)
<http://www.modernivyucovani.cz/>
- (4) *Vše o Googlu – služby* (2013-03-15)
<http://www.google.cz/intl/cs/about/products>
- (5) *Youtube – videa, písničky* (2013-04-02)
<http://www.youtube.com/>
- (6) *Wikipedie – otevřená encyklopedie* (2013-04-02)
<http://en.wikipedia.org>
- (7) *Ve škole – interaktivní výuka* (2013-06-07)
<http://www.veskole.cz/vyhledavani/fs=interaktivn%25C3%25AD%2520v%25C3%25BDuka>
- (8) *Centrum didaktických a Multimediálních výukových Technologii* (2013-04-02)
²<http://www.cdmvt.cz/>
- (9) *ZŠ Hálkova 591, Humpolec* (2013-03-20)
<http://www.zshumpolec.cz/>
- (10) *ZŠ Hradská 894, Humpolec* (2013-03-20)
<http://www.zshradska.cz/>
- (11) *ZŠ a MŠ Nerudova 9, České Budějovice* (2013-03-20)
<http://www.zsnerudova.cz/>
- (12) *Informace o hoře Mount Cook* (2013-04-08)
<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika/245655-to-nejlepsi-z-noveho-zelandu-koupel-v-horke-rece-a-lyzovani-na-ledovcich.html>
- (13) *Národní park Rotorua* (2013-04-08)
<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika/267520-unikatni-atrakce-v-parku-rotorua-sampanske-jezirko-a-vybuch-kusem-mydla.html>
- (14) *Informace o haterii novozélandské* (2013-04-08)
<http://www.priroda.cz/slovník.php?detail=342>
- (15) *Informace o Tasmánii* (2013-04-08)
<http://www.go2australia.cz/cs/australie/to-nejhezi-z-australie/item/128->

tasmanie

(16) *Informace o cestě na Nový Zéland* (2013-04-08)

<http://novyzeland.webz.cz/>

(17) *Informace o znaku Nového Zélandu* (2013-04-08)

<http://www.newzealandexposed.com/new-zealand-symbols.html>

(18) *Informace o vlajce Nového Zélandu* (2013-04-08)

<http://www.aotearoa.cz/vse-o-novem-zelandu/>

(19) *Informace o „Outback“ Austrálie* (2013-04-08)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Outback>

(20) *Citát - Brenda Pfaus* (2013-06-07)

¹<http://it.pedf.cuni.cz/~bobr/hmind/citaty/citaty.htm>

(21) *Interaktivní tabule ve výuce – Jiří Dostál* (2013-04-20)

http://www.jtie.upol.cz/clanky_3_2009/dostal.pdf

(22) *Informace o počtu obyvatel* (2013-06-12)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_st%C3%A1t%C5%AF_sv%C4%9Bta_podle_po%C4%8Dtu_obyvatel

Seznam odkazů obrázků z interaktivního výukového materiálu:

Multimediální výukový program je doplněn ilustračními kliparty a fotografiemi z aplikace SMART Notebook 11.

A = výukový program Austrálie

NZ = výukový program Nový Zéland

(1) *Slepá mapa světa* (2013-04-08)

http://obrazky.superia.cz/mapy/mapa_sveta.php

NZ - slide 3

A - slide 3

(2) *Mapa Polynésie* (2013-04-08)

<http://web.cocc.edu/cagatucci/classes/hum210/whalerider/maps.htm>

NZ - slide slide 4

(3) *Znak Nového Zélandu* (2013-04-08)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Coat_of_Arms_of_New_Zealand.svg

- NZ - slide 5
(4) *Maor* (2013-04-08)
<http://www.destinationpacific.co.nz/NZHistory.htm>
- NZ - slide 1, 6
A - slide 34
(5) *Nelétavý pták kivi* (2013-04-08)
<http://pictureblog.blog.cz/1105/kivi-jizni>
- NZ - slide 1, 2, 15
A - slide 34
(6) *Ovce na Novém Zélandu* (2013-04-08)
http://www.tamazasezpatky.cz/cestopis/novy_zeland.htm
- NZ - slide 8
(7) *Pasoucí se ovce na svahu* (2013-04-08)
<http://www.cestananovyzeland.cz/novy-zeland-cestovni-pruvodce/cestovani-na-Novem-Zelandu-poloostrov-Otago-Peninsula.php>
- NZ - slide 1, 8
(8) *Krajina Nového Zélandu* (2013-04-08)
<http://novy-zeland.tripzone.cz/fotogalerie/krajina-6898>
- NZ - slide 8
(9) *Ostrov Niue* (2013-04-08)
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Niue_K%C3%BCstenlandschaft_2.jpg
- NZ - slide 7
(10) *Cookovy ostrovy* (2013-04-08)
<http://www.lideazeme.cz/clanek/kanibalove-maji-radi-lidi>
- NZ - slide 7
(11) *Mapa ostrovů Niue, Tokelau, Cookovy ostrovy* (2013-04-08)
<http://www.pcinpact.com/news/38877-tokelau-redirect-tinyurl-extension-gratui.htm>
- NZ - slide 7
(12) *Champagne pool – Národní park Rotorua* (2013-04-08)
http://www.bestourism.com/bests/bestimages/Australia_c_14/page:3
- NZ - slide 1, 9, 11
A - slide 34
(13) *Národní park Rotorua* (2013-04-08)
<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika/297009-podivejte-se-na-tahaky-parku->

rotorua-na-mydlovy-gejzir-a-sampanske-jezero.html
NZ - slide 1, 9
(14) *Mount Cook* (2013-04-08)
<http://www.discoverthetrip.com/city/aoraki-mt-cook.html>
NZ - slide 1, 10
(15) *Ruapehu* (2013-04-08)
<http://newzealand.wz.cz/nz/postcards/Ruapehu.jpg>
NZ - slide 10
(16) *Ledovec, Nový Zéland* (2013-04-08)
<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika/245655-to-nejlepsi-z-noveho-zelandu-koupel-v-horke-rece-a-lyzovani-na-ledovcich.html>
NZ - slide 12
(17) *Gejíry Rotorua* (2013-04-08)
<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika/267520-unikatni-atrakce-v-parku-rotorua-sampanske-jezirko-a-vybuch-kusem-mydla.html>
NZ - slide 9
(18) *Waiotapu Thermal Wonderland – Nový Zéland* (2013-04-08)
<http://newzealand.wz.cz/nz/postcards/Waiotapu.jpg>
NZ - slide 11
(19) *Bahenní sopky Rotorua* (2013-04-08)
<http://newzealand.wz.cz/nz/postcards/Mud.jpg>
NZ - slide 11
A - slide 34
(20) *Jezero Taupo* (2013-04-08)
<http://www.cestananovyzeland.cz/novy-zeland-cestovni-pruvodce/cestovani-na-Novem-Zelandu-Taupo.php>
NZ - slide 12
(21) *Nejdelší název kopce na světě, Nový Zéland* (2013-04-08)
http://en.wikipedia.org/wiki/File:New_Zealand_0577.jpg
NZ - slide 13
(22) *Tanec Haka* (2013-04-08)
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Haka>
(23) *Rugby Nový Zéland* (2013-04-08)
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Haka.jpg>
NZ - slide 13

- A - slide 34
(24) *Haterie Novozélandská* (2013-04-02)
<http://terezka311.blog.cz/0906/haterie-novozelandska>
NZ - slide 15
(25) *Papoušek Nestor Kea* (2013-04-02)
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Nestor_notabilis_-Fiordland,_New_Zealand-8b.jpg
NZ - slide 15
(26) *Velká útesová bariéra* (2013-04-02)
http://www.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,2112644_2112566_2112632,00.html
A - slide 4, 24
(27) *Podmořský život u Velké útesové bariéry* (2013-04-02)
<http://wilderquarterly.com/explore-the-great-barrier-reef-thanks-to-google/>
A - 1, 4, 24, 34
(28) *Tasmánie* (2013-04-08)
<http://www.informationcentres.com.au/information/tasmania/tasmania-outdoor-activities.html>
A - slide 4
(29) *Mount Kosciuszko* (2013-04-10)
<http://wendybooker.wordpress.com/tag/mountain-climber/>
A - slide 5
(30) *Mapa povrchu Austrálie* (2013-04-10)
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Reliefmap_of_Australia.png
A - slide 5
(31) *Artéská studně – funkce* (2013-04-10)
<http://m-i-g.blog.cz/0801/artezska-studne-pro-1-dl-a-1-sl>
A - slide 9, 34
(32) *Fotografie artéské studně, Austrálie* (2013-04-10)
http://cestovani.idnes.cz/chystate-se-do-australie-08y-/kolem-sveta.aspx?c=A000901181808igsvet_bru
A - slide 9
(34) *Medvídek koala* (2013-04-10)
<http://koopretina.blog.cz/en/0702/koala>
A - slide 11, 34

- (35) *Ptakopysk podivný* (2013-04-10)
http://prirodopis.rajce.idnes.cz/Savci_poznavacka_8._roc.#Ptakopysk_podivny.jpg
A - slide 11
- (36) *Emu hnědý* (2013-04-10)
<http://terezka311.blog.cz/0906>
A - slide 11
- (37) *Klokan rudý* (2013-04-10)
http://www.zlate-cihly.cz/ZAUS2005_Nugget_1Oz.htm
A - slide 1, 2, 11
- (38) *Pes Dingo* (2013-04-10)
http://zpravy.idnes.cz/dingo-ukradl-v-australii-tasku-plnou-penez-a-sperku-fhz-/zahranicni.aspx?c=A121217_133018_zahranicni_ipl
A - slide 11
- (39) *Ježura Australská* (2013-04-10)
http://www.gymta.cz/kabinety/kab_biologie/videoatlas/savci/ptakoritni.html
A - slide 11, 31
- (40) *Bumerang* (2013-04-10)
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Boomerang.jpg>
A - slide 13
- (41) *Vlajka Aboriginci/Austrálci* (2013-04-10)
http://de.wikipedia.org/w/index.php?title=Datei:Flag_of_the_Australian_Aborigines.svg&filetimestamp=20060902131826
A - slide 13
- (42) *Domorodci Austrálie – Aboriginci* (2013-04-10)
<http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-1353719/Were-Aborigines-astronomers-Tribes-carefully-arranged-rocks-map-progress-sun-10-000-years-ago.html>
A - slide 1, 13, 31, 34
- (43) *Opera v Sydney* (2013-04-10)
<http://seesydneypass.iventurecard.com/attraction/sydney-opera-house/>
A - slide 16, 31
- (44) *Canberra* (2013-04-10)
<http://www.scientology-canberra.org.au/canberracityhistory.html>
A - slide 16

- (45) *Australská krajina* (2013-04-10)
<http://www.countryfarm-lifestyles.com/Australian-Farms.html>
A - slide 10
- (46) *Státy a teritoria Austrálie* (2013-04-11)
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Australian_Capital_Territory_locator-MJC.png
A - slide 17
- (47) *Značka – pozor koaly* (2013-04-11)
<http://www.kakaduaustralia.cz/australske-cedulky/pozor-koaly-prisavka>
A - slide 1
- (48) *Uluru* (2013-04-11)
<http://hvezdnysnilek.blog.cz/en/0907/fascinujici-ayers-rock-uluru-australie>
A - slide 1, 23, 31
- (49) *Stříhání ovčí* (2013-04-11)
<http://www.zootechnika.cz/clanky/chov-ovci/striz-a-osetrovani-ovci/strihani-ovci.html>
A - slide 20, 34
- (50) *Ovce Austrálie* (2013-04-11)
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Sheep_eating_grass_edit02.jpg
A - slide 20
- (51) *Těžba opálů* (2013-04-11)
<http://www.travel-pictures-gallery.com/australia/coober-pedy-adelaide/coober-pedy-adelaide-0008.html>
A - slide 21
- (52) *Road Trains Austrálie* (2013- 04-11)
<http://swaussie.se/2010/07/road-trains/>
A - slide 21
- (53) *School on the air Austrálie* (2013-04-11)
<http://fahe11001.wikidot.com/>
A - slide 16, 34
- (54) *Dvanáct apoštolů Austrálie* (2013-04-11)
http://www.quido.cz/priroda/twelve_apostoles.html
A - slide 23
- (55) *Ďáblový korále Austrálie* (2013-04-11)
http://pardubicky.denik.cz/kultura_region/australie-kontinent-plny-prirodnich-

kuriozit--v-ne.html

A - slide 24

(56) *Slepá mapa Austrálie*

(2013-04-02)

<http://geography.about.com/library/blank/blxaustralia.htm>

A - slide 6

(57) *Vnitrozemí Austrálie*

(2013-04-11)

<http://www.dalky.websnadno.cz/Australie-2007.html>

A - slide 15

(58) *Trávnové stromy Austrálie*

(2013-04-11)

<http://treekb.com/growing-grass-trees/>

A - slide

PŘÍLOHY

Multimediální výukový program regionální geografie Austrálie a Nového Zélandu pro 2. stupeň základních škol

Multimediální výuková příručka je vypracována v programu Notebook Software 11, který je určený pro interaktivní tabuli. Tato příručka je rozdělena na dvě části a to na „Austrálie“ a „Nový Zéland“ a je součástí přílohy na CD. Na začátku příručky je motivační text vztahující se k tématu, doplněný o fotografie typické pro danou zemi. Tyto fotografie by měli v žácích vyvolat znalosti, které už ví, například nějaké vzpomínky, jestli jim fotografie něco připomíná nebo o ní již slyšeli či četli. Po této části následuje slide s výběrem kapitol. Multimediální příručka „Austrálie“ je obsáhlejší než příručka „Nový Zéland“, množství informací jednotlivých příruček vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. V multimediální příručce „Austrálie“ jsou kapitoly přírodní podmínky (tato kapitola se dále dělí na podkapitoly poloha a rozloha, povrch, podnebí, vodstvo a přírodní krajiny), obyvatelstvo, hospodářství, zajímavosti a opakování. V příručce „Nový Zéland“ jsou kapitoly poloha Nového Zélandu, obyvatelstvo, hospodářství, zajímavosti a opakování. Údaje jsou doplněny obrázky a fotografiemi. Téměř na každém slidu jednotlivých kapitol je napravo pás, ve kterém jsou modrým písmem psány zajímavosti nebo neznámé věci vztahující se k tématu a zeleným písmem kurzívou jsou psané úkoly. V závěru každého programu jsou cvičení, které mají upevnit probírané učivo a prověřit znalosti. V příručce „Austrálie“ jsou věnované poslední tři slidy na zopakování znalostí Austrálie a Nového Zélandu dohromady. Ke každému programu je vypracována metodická příručka pro učitele, která poskytuje rady a náměty jak s programy pracovat, dále taky správné odpovědi na úkoly a otázky z programů. Každý může programy dle svého používat, doplňovat, obměňovat či kombinovat s jinými výukovými materiály. Je možné využít pro výuku Austrálie a Nového Zélandu pouze některé z kapitol multimediální příručky. Příručka „Nový Zéland“ poskytuje informace pouze o Novém Zélandu a to i přes to že je učivo o této zemi řazeno do učiva „Oceánie“. Při vytváření příručky „Nový Zéland“ autorka brala učivo „Oceánie“ za probrané.

METODICKÁ PŘÍRUČKA PRO UČITELE

AUSTRÁLIE – HURÁ K PROTINOŽCŮM

Informace k jednotlivým kapitolám jsou psány černým písmem. Zajímavosti nebo neznámé informace jsou psány modrým písmem, úkoly jsou psány zeleným písmem a kurzívou. Zajímavosti a úkoly jsou oddělené v tabulce (černou linkou) na pravé straně slidu, akorát v první kapitole, na prvním slidu „poloha a rozloha“ jsou umístěny vlevo dole.

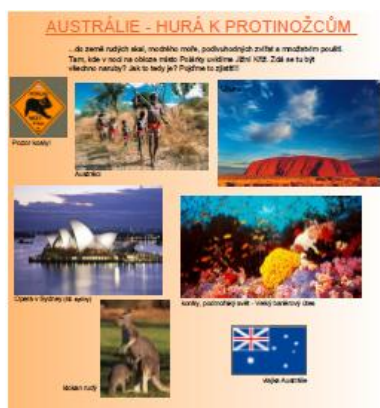
U některých obrázků nebo textu je „malá zeměkoule“, kliknutím na ní se připojíme k internetu. Pod těmito značkami nalezneme video k tématu, hudební ukázkou, satelitní snímek či text, s kterým mají žáci za úkol pracovat.

Pod jednotlivými obrázky a mapami jsou jejich popisky, u cizích (anglických) názvů nalezneme závorku, ve které je napsáno „čti:“ a správná výslovnost daného výrazu.

Celý výukový program „Austrálie – Hurá k protinožcům“ má světle oranžové pozadí, které autorka vybrala dle jejího subjektivního názoru tak, aby nebyl narušen text.

Žáci by měli mít otevřený sešit a dělat si poznámky toho, co jim učitel řekne, aby si poznamenali (někdy není třeba si psát vše, co je na jednotlivých slidech – učitel žáky vede a koriguje), dále by měli mít otevřený školní atlas světa (alespoň jeden ve dvojici), ve třídě by měla viset mapa Austrálie a Oceánie.

Je na každém učiteli, zda jednotlivé úkoly nechá žáky vypracovat v hodině či zda jim je zadá jako domácí úkol. Při vypracovávání úkolů žáci používají především školní atlasy, mapy, dále internet, ale také využívají již získané znalosti a vědomosti, jak z předchozích slidů tohoto programu, tak z již probraného jiného učiva.

První slide:

Název Austrálie, pod ním je motivační text „Austrálie - Hurá k protinožcům“, který má v žácích probudit zvědavost o této zemi něco zjistit. Text je doplněn fotografiemi, které se vztahují k tématu Austrálie. Fotografie mají v žácích vyvolat dosavadní zkušenost,

poznatky, které již o Austrálii mají využít je k diskuzi.

Je zde fotografie dopravní značky, na které je zobrazena koala, značka znamená „pozor koaly“, koala je typické zvíře Austrálie, jako jsou v České republice značky „pozor srny“, tak jsou zde značky „pozor koaly“. Dalším obrázkem jsou „Austrálci - Aboriginci/Aboriginals“ jako původní obyvatelé Austrálie. Dále je zde na fotografii „Uluru“ jako typický symbol Austrálie s načervenalou barvou taktéž typickou pro Austrálii, je to obrovský skalní masiv tyčící se do výšky 335 metrů nad okolní poušť, dvě třetiny jsou schovány pod zemí, pro domorodce je to posvátná hora, více se o Uluru žáci dozví v zajímavostech. Velký bariérový útes – jako největší korálový útes světa, viditelný z vesmíru, opět významný symbol Austrálie. Dalším obrázkem je opera v Sydney, jako symbol tohoto města i celé země a Sydney jako největší město Austrálie. Opera v Sydney – v roce 1954 byla vypsaná soutěž architektů, kterou vyhrál dánský architekt Jorn Utzon – inspiroval se plachty ve velkém jachtovém přístavu v Sydney a částečně chrámovými stavbami Mayů a Aztéků z Mexika. Stavba byla dokončena v roce 1973 a stála téměř sto milionů dolarů. Zajímavé je, že největší část těchto peněz byla získána loteriemi. Poté je zde australská vlajka a posledním obrázkem je klokan rudý, jedno z neznámějších a nejtypičtějších zvířat Austrálie, je to největší vačnatec světa, jejich počet je v období dešťů až 12 milionů, více se o něm žáci dozvědí při probírání fauny. Tyto fotografie byly vybrány na úvod autorkou, jelikož je považuje za typické pro Austrálii, mnoho z nich jsou neoficiální symboly této země.

Učitel by zde měl nechat žáky diskutovat nad jednotlivými obrázky, měl by je pouze korigovat a upřesňovat informace, pokud žáci nebudou fotografie znát, měl by jim je popsat a vysvětlit.

Druhý slide:

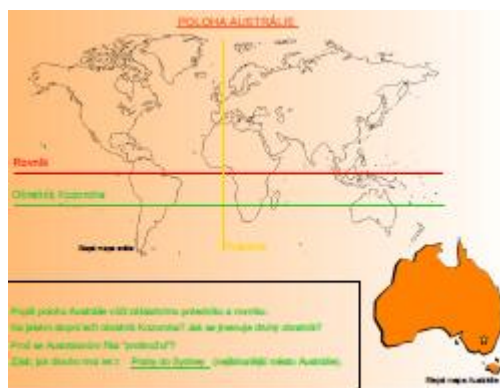
Na druhém slidu je výběr kapitol – první kapitola jsou „přírodní podmínky“, která se dále dělí na podkapitoly „poloha a rozloha, povrch, podnebí, vodstvo a přírodní“, „zajímavosti“ a „opakování“.

Kliknutím krajiny“, dále je zde kapitola „obyvatelstvo“, „hospodářství na jednotlivé názvy kapitol se dostaneme na danou kapitolu. Na konci každé kapitoly je dole v pravém rohu modré kolečko, na které

když se klikne, tak se dostaneme zpět na výběr hlavních kapitol, pokud toto kolečko nevyužijeme, bude následovat další navazující kapitola.

Každý si může libovolně zvolit, jakou kapitolou bude začínat, popřípadě může využít pouze některé kapitoly z programu.

Uprostřed slidu je fotografie klokana rudého, kterého autorka vybrala jako symbol Austrálie.

Třetí slide:

Tímto slidem začíná kapitola „přírodní podmínky“, tato kapitola je od slidu tři až po slide dvanáct.

Na tomto slidu je slepá mapa světa a zvětšená slepá mapa Austrálie. Slepá mapa je zde proto, aby si žáci uvědomili polohu Austrálie vůči

rovníku a základnímu poledníku a zopakovali si, jaký obratník danou zemí prochází.

Mají zde úkoly: První úkol je „Popiš polohu Austrálie vůči základnímu poledníku a rovníku“. Správná odpověď je: Austrálie leží na východní polokouli a na jižní polokouli. Druhý úkol je „Na jakém stupni leží obratník Kozoroha a jak se jmenuje druhý obratník“. Správná odpověď: na 23,5 stupni, druhý obratník se jmenuje obratník Raka. Třetí úkol je „Proč se Australanům říká protinožci“. Správná odpověď je, protože Austrálie leží na jižní polokouli a Česká republika na Severní polokouli – z našeho pohledu na opačné polokouli. Čtvrtým úkolem je „Zjisti, jak dlouho trvá let z Prahy do Sydney (nejlidnatějšího města Austrálie)“. Správná odpověď je 22 hodin i s přestupy.

Žáci zde pracují s atlasem, první dva úkoly hledají například v atlase. Třetí úkol by měl být opakováním z prvního slidu, žáci by odpověď měli sami (podle mapy) odvodit. U čtvrtého úkolu žáci pracují s atlasem a internetem.

Čtvrtý slide:

Poloha a rozloha Austrálie – je zde text se základními informacemi o poloze Austrálie – na doplnění je zde to, že Austrálie leží na jižní polokouli (opakování předchozího slidu). Dále jsou zde informace a fotografie k Velké útesové bariéře. Pro zajímavost je tu odkaz na aplikaci „Google Earth“, kde se zobrazí

satelitní snímek Austrálie, žáci si zde mohou najít libovolné město, přírodní krajinu apod.

První úkol je zde „Porovnej rozlohu Austrálie s rozlohou ostatních kontinentů“. Správná odpověď: Austrálie je nejmenším kontinentem, největší je Asie, Amerika, Afrika, Antarktida a poté Evropa. Druhý úkol je „Najdi na mapě moře a oceány, které obklopují Austrálii“. Správná odpověď je: Indický oceán, Tichý oceán, Tasmanovo moře, Korálové moře, Arafurské moře a Timorské moře.

Kliknutím na „malou zeměkouli“, která je u informací o Velkém bariérovém útesu se podíváme na video o velké útesové bariéře (4:07 min), které je sice v angličtině, je mu dobře rozumět (učitel může popřípadě pomoci s překladem - předem si připravit, či se poradit a angličtináři), žákům půjde hlavně o vizuální stránku. Posledním úkolem je zde „zopakuj si, jak vznikají korály“. Správná odpověď je: korálový útes vzniká v mořích, která jsou teplá a mělká – koráli (živočichové) zde tvoří vápenaté schránky, které jsou základem korálového útesu.

Poslední informací na tomto slidu je o ostrovu Tasmánie, který patří k Austrálii, je zde zajímavost o tasmánském čertovi.

Učitel by zde měl žákům přečíst úvodní text k této kapitole. Otázky a úkoly mohou číst žáci (učitel může například vyvolávat apod.), mohou také chodit sami k tabuli a zkusit si klikat na interaktivní odkazy. Žáci zde pracují s internetem a atlasem. Jsou zde fotografie Velkého bariérového útesu - pohled z vrchu a podmořský svět - tyto fotografie doplňují informace k textu, jsou zde proto, aby žáci viděli, jak vypadá, další fotografie nebo videa mohou vidět připojením se na internet. Dále je zde fotografie z Tasmánie, opět pro názornost a doplnění textu. Dále jsou zde umístěny obrázky z aplikace SMART Notebook 11.

Pátý slide:

Na tomto slidu jsou informace k „povrchu“ Austrálie, doplněné o mapu povrchu Austrálie a její nejvyšší horu, fotografie jsou zde vybrány, aby vhodně doplnily text. Úkolem je „Najdi na mapě nejvyšší vrchol Australských Alp, kolik

měří“. Správná odpověď je: Mt. Kosciusko, 2 228 m n. m. Druhý úkol je „Porovnej nejvyšší vrchol Austrálie s nejvyššími vrcholy Afriky, Ameriky a Evropy“. Správná odpověď je (viz. obecné mapy) Afrika – Kibo 5 895 m n. m., Severní Amerika Mt. Mac Kinley 6 194 m n. m., Jižní Amerika Aconcagua 6 959 m n. m., Evropa Mt. Blanc 4 807 m n. m., Austrálie Mt. Kosciusko 2 228 m n. m.

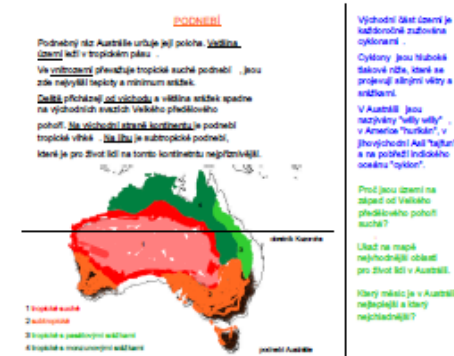
Na tomto slidu žáci pracují se školním atlasem.

Šestý slide:

Na tomto slidu mají žáci za úkol zakreslit pojmy do slepé mapy. Mají před sebou otevřené školní atlasy a chodí jednotlivě k interaktivní tabuli zakreslovat pojmy. Správné odpovědi viz. školní atlas. Učitel žáky koriguje, zakreslené pojmy na

interaktivní tabuli můžeme také zkontrolovat s mapou visící ve třídě.

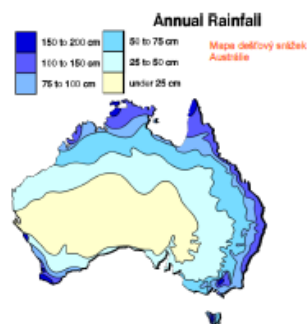
Sedmý slide:

Tento slide nese název „podnebí“ – jsou zde informace k podnebí Austrálie doplněné o názornou mapu podnebí, kterou autorka nakreslila v programu SMART Notebook 11. Modrým písmem jsou zde opět psané zajímavosti a neznámé informace – tady o cyklonech,

co to jsou cyklony, jak se jim v Austrálii říká. Zelenou barvou a kurzívou jsou zde úkoly. První úkol je „Proč jsou území na západ od Velkého předělového pohoří suchá“. Správná odpověď je většina srážek spadne na východním pobřeží, zarazí se o hradbu hor – Velké předělové pohoří – a dál na západ se už nedostanou.

Druhý úkol je „Ukaž na mapě nejvhodnější oblasti pro život lidí v Austrálii“. Správná odpověď je: jihovýchodní pobřeží Austrálie. Třetím úkolem je „Který měsíc je v Austrálii nejteplejší a který nejchladnější“. Správná odpověď je: nejvyšší teploty jsou v Austrálii v lednu, nejchladnější měsíc je červenec.

Učitel zde může více (dle času) rozvinout diskuzi o cykloně, co si o ní žáci pamatují, jak se jim říká v jiných státech apod. Žáci opět pracují s atlasem. Úkoly jsou pokládány tak, aby v žácích vyvolali diskuzi (brainstorming), učitel by měl žákům nechat dostatek času najít správné odpovědi, popřípadě žákům napovědět, korigovat je.

Osmý slide:

Na tomto slidu je mapa srážek v Austrálii. Vyčteme z ní, že nejvíce srážek spadne na severu Austrálie, podél východního pobřeží, v místech nejvyšší nadmořské výšky a na Tasmánii. Nejméně srážek naopak ve vnitrozemí Austrálie. Žáci si zde mohou zopakovat z předchozího slidu

proč tomu tak je, učitel opět koriguje.

Devátý slide:

Zde jsou informace o „vodstvu“ Austrálie, informace o artéských studnách, bezodtokých oblastech a řekách Austrálie. Je zde obrázek artéské studny a obrázek jak artéská studna funguje (principu artéské studny) - obrázky a fotografie jsou zde opět vybrány tak, aby vhodně doplnily text. Podzemní vody

artéských studní jsou v hloubce pod velkým tlakem okolních hornin – při navrtání se tam dostávají na povrch. Voda se pod povrch dostává srážkami do propustných částí hornin, pod zemí se střídají propustné horniny s nepropustnými, po navrtání voda tryská na ven. Je tu úkol „Ukaž na mapě řeky Murray, Darling a Eyreovo jezero. Jak jsou na mapě značené "creeky“. Správná odpověď: práce na mapě, "creeky" jsou značené modrou barvou jako řeky, ale jsou přerušovanou čárou. Kliknutím na malou zeměkouli se žáci mohou podívat na satelitní snímek Eyreova jezera.

Žáci zde pracují s mapou, vyhledávají v atlase. Učitel může například rozpoutat diskuzi, kde jinde na světě se s občasnými toky můžeme setkat a jak se nazývají (Afrika – vádí)...

Desátý slide:

Desátý slide jsou „přírodní krajiny“, informace o přírodních krajinách, které v Austrálii najdeme. Je zde fotografie suchého vnitrozemí Austrálie a travnatých stromů, které v této zemi najdeme, a jsou pro ni typické. Dále jsou zde informace o jedinečné australské přírodě, endemitech, zvířatech a

rostlinách, které přivezli přistěhovalci, k tomu jsou zde ještě doplňující obrázky, použité z programu SMART Notebook 11.

Jedenáctý slide:

Na tomto slidu najdeme fotografie typických endemitů Austrálie, fotografie jsou doplněny o popisky jednotlivých zvířat. Je zde fotografie koaly australské, psa dingo, ptakopyska podivného, klokana rudého, emu hnědého a ježury australské.

Učitel se může zeptat, jestli znají ještě jiné, australské, nezmíněné endemity.

Dvanáctý slide:

Tento slide je „shrnutí“ kapitoly „přírodní podmínky“. Jsou zde uvedeny informace, které by si měli žáci pamatovat. Nalezneme zde ještě modré kolečko, které nás po kliknutí vrátí na výběr kapitol, pokud na něj neklikneme, bude automaticky

pokračovat další kapitola.

OBYVATELSTVO

Odkrytí Austrálie - první obyvatelé sem přišli, z řad až 60 národů. To původní obyvatelé - domorodci se nazývají Australci či Aboriginé (to znamená). Přizpůsobili se místním podmínkám a jako kočovní lidé se sbírali se rozšířili po celém kontinentu.

John Cook
První Evropan, který se pokusil se odemknout kontinent a byl se svým doprovodem (80 lidí).

Odkrytí Austrálie - jako poslední trvale osídlený kontinent ho v 17. století objevil nizozemský mořeplavec. Území západu má britský mořeplavec James Cook (88 dnů kůl, který sem přišel roku 1770). Území Austrálie bylo poté prohlášeno britskou kolonií. Z polohy Austrálie využili jako tržní kolonii. V polovině 19. století sem začal proudit větší počet Evropanů, protože zde bylo objeveno zlato a vyvolala "horečka". První přestěhovalci pokračovali po 1. a 2. světové válce.

Dnes žije v Austrálii přibližně 20 000 000 Australců (1,9% z celového počtu obyvatel). Teprve před 40 lety byli zrovna přirození a osídlení obyvatel Austrálie a v roce 1980 získal nárok na půdu.

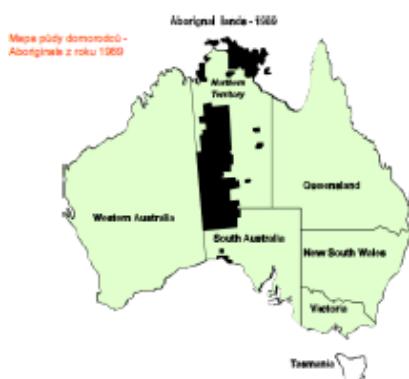
Australci používali k lovu bumerang, dnes si ho turisté kupují jako suvenýr.

Ka kterému patří původní obyvatelé Austrálie?

Třináctý slide:

Další kapitola „obyvatelstvo“ – tento slide začíná osídlováním Austrálie, jsou zde informace o původních obyvatelích a jejich fotografie, potom fotografie bumerangu, která je zde vybrána, jako symbol domorodých Australců. Dále je zde také vlajka domorodých Australců (Aboriginců),

kliknutím na malou zeměkouli pod vlajkou se žáci mohou podívat na video tance domorodců a hry na nástroj didgeridoo (2:39 min). V kolonce napravo jsou modrým písmem opět neznámé informace a zajímavosti tentokrát k domorodým Australcům. Je zde úkol „Ke které rase patří původní obyvatelé Austrálie“. Správná odpověď je k rase negroidní.

Čtrnáctý slide:

Na tomto slidu je mapa Australských domorodců – Australců neboli Aboriginců – z roku 1989. Na mapě vidíme, kam všude sahala jejich teritorium v tomto roce.

Učitel zde může žákům zadat úkol na doma: jaký problém řeší v posledních letech australská vláda s domorodci, v jakém státě nebo teritoriu se dnes nejvíce vyskytují.

OSYVATELSTVO

Austrálie je **základní zvláštní hodnota** (téměř 23 milionů obyvatel jako roku 2011).

Hustota zalidnění je **mála** a **vlivem přírodních podmínek je obyvatelstvo narovnaně rozloženo**. **Většina obyvatel žije ve městech na jihovýchodním pobřeží**. Ve vnitrozemí žijí lidé na rozlehlých farmách vzdálených od sebe stovky kilometrů.

Základní fakta Austrálie je vysoká **výškovou zdatnou zemi**. **Většina domácností Australanů jsou bílé, potomci evropských (nejména britských) přistěhovalců**.

Zakresli do mapy města:

1. Sydney (20 kých)
2. Canberra (20 kých)
3. Melbourne (20 kých)
4. Perth (20 kých)
5. Brisbane (20 kých)
6. Adelaide (20 kých)
7. Alice Spring a (20 kých)
8. Hobart (20 kých)

Porovnej rozlohu a počet obyvatel Austrálie a České republiky.

Vyhledej rozlohu Tasmánie a porovnej ji s rozlohou České republiky.

Hustota zalidnění v Austrálii je 2,5 obyvatel na km² v České republice je to 130 obyvatel na km².

Jaké je hlavní město Austrálie a jaké je největší město Austrálie?

Patnáctý slide:

Tento slide informuje o počtu obyvatel, hustotě zalidnění a rozmištění obyvatel. První úkol je zde „Porovnej rozlohu a počet obyvatel Austrálie a České republiky“. Správná odpověď je: Australský svaz má rozlohu 7 686 850 km² a počet

obyvatel je téměř 23 milionů (údaj z roku 2011). Česká republika má rozlohu 78 865 km² a počet obyvatel je zde přibližně 10, 5 milionů (údaj z roku 2011). Druhý úkol je „Vyhledej rozlohu Tasmánie a porovnej ji s rozlohou České republiky“. Správná odpověď je: rozloha Tasmánie je 67 858 km² a rozloha České republiky je 78 865 km². Rozlohou je tak Česká republika podobně stejně veliká jako Tasmánie. Třetím úkolem je „Jaké je hlavní město Austrálie a jaké je největší město Austrálie“. Správná odpověď je: hlavní město je Canberra, největší město je Sydney.

Je zde také slepá mapa Austrálie, na kterou mají zakreslit nebo umístit napsané názvy osmi měst vypsanych u mapy. Žáci mohou mít otevřený školní atlas a chodí jednotlivě k interaktivní tabuli města zakreslovat. (Správné odpovědi viz. školní atlas).

OSYVATELSTVO

Ve **velkých městech** navštíví **děti** **klíčy podobná jako u nás**. **Děti na odlehlých a od sebe vzdálených farmách, namočou každý den pro velká vzdušná dužička**. **Výuka tak probíhá doma pomocí počítače**.

Outback (20 kých) je **Austrálie opuštná, vyprahlá a vlnitá místa od moře - směrem na západ od velkého přístavového pásu**.

Sydney (20 kých) je **největší město Austrálie**. Je **významným střediskem průmyslu a kultury**.

Šestnáctý slide:

Tento slide se soustředí na rozdíl mezi velkými městy Austrálie a málo osídlenými oblastmi (vzdálenými, opuštěnými místy) zvanými Outback. Je zde fotografie parlamentních budov v hlavním městě Canberra, fotografie opery v Sydney, krajiny Austrálie zvané

Outback a také fotografie typu výuky na odlehlých farmách, všechny fotografie, sem byly vybrány, aby vhodně doplnily text a rozvedly diskuzi například na téma výuky v Austrálii.

Je zde vysvětlen pojem Outback a stručné informace o největším městě Sydney – víc informací o operě v Sydney viz. druhý slide.

Sedmnáctý slide:

Na tomto slidu jsou informace k Australskému svazu, z kolika se skládá států a teritorií, kdo je hlavou státu, úřední jazyk či informace o závislých územích.

Je zde vlajka států a teritorií Austrálie, žáci si v mapě ukážou všechny státy a teritoria Austrálie – umí je ukazovat na mapě. Dále

je zde fotografie královny Alžběty II., použitá z programu SMART Notebook 11. Kliknutím na vlajku Austrálie si žáci mohou poslechnout hymnu Austrálie (2:12 min). Za úkol mají „Zjistit, co znamenají jednotlivé symboly na vlajce“. Správná odpověď je: Pět bílých hvězd uspořádaných ve tvaru Jižního kříže symbolizuje polohu Austrálie na jižní polokouli. V pravém horním rohu je vlajka Spojeného království, která symbolizuje historickou souvislost, Austrálie byla pod britskou nadvládou a dnes je součástí Společenství národů. Sedmicípá hvězda pod vlajkou Spojeného království zase symbolizuje federaci šesti států a sedmý hrot značí všechna australská teritoria. Druhý úkol je „Zjistěte toho více o Britském společenství národů. Které další, větší státy jsou také jeho členem“. Správná odpověď je: Commonwealth neboli Společenství národů je volné sdružení Velké Británie a jejích bývalých dominií a kolonií. Kromě Velké Británie je současně v 15 dalších respektován jako hlava státu britský panovník, tedy Alžběta II. (jako hlava společenství národů je uznávána všemi členy). V Austrálii nese britský panovník, Alžběta II., navíc titul královny dané země (např. Her Majesty Queen Elisabeth II, Queen of Australia). Patří sem například Kanada, Nový Zéland, Jamajka nebo Bahamy. Třetím úkolem je „Najděte na mapě zmiňovaná australská zámořská území“ – Kokosové ostrovy, Vánoční ostrovy, ostrov Norfolk. Správná odpověď – viz. školní atlas.

Osmnáctý slide:

Na tomto slidu si mají žáci zopakovat získané znalosti z předešlého slidu. Do slepé mapy mají zakreslit státy a teritoria Austrálie. Správná odpověď – kontrola na předešlém slidu číslo sedmá nebo ve školním atlase. Za úkol zde ještě mají ukázat nejvíce

zalidněný stát či teritorium Austrálie. Správná odpověď je Canberra, Victoria, Nový Jižní Wales, jsou zde nejpříznivější přírodní podmínky pro život.

Kliknutím na malou modrou zeměkouli se podívají na politickou mapu reprezentující vývoj administrativního členění Austrálie.

Devatenáctý slide:

Na tomto slidu je shrnutí kapitoly „obyvatelstvo“, jsou zde základní informace, které by si žáci měli zapamatovat.

Dvacátý slide:

Tímto slidem začíná nová kapitola „hospodářství“, na začátku tu jsou obecné informace o vyspělosti státu a jeho hospodářství. Poté jsou zde základní informace k zemědělství Austrálie, doplněné o obrázek ze stříhání ovcí a pasoucí se ovce, které vhodně doplňují text.

První úkol/otázka je „Co usuzujeme o zemích, v kterých převažuje obyvatelstvo, které je zaměstnáno ve službách“. Správná odpověď: převažující sektor služeb svědčí o vyspělosti státu, australská ekonomika tak patří k nejvyspělejším na světě. Druhým úkolem/otázkou je „Ve kterých měsících dozrává v Austrálii obilí“.

Správná odpověď je: v únoru – na jižní polokouli mají v únoru léto. Většina obilí se na severní polokouli sklízí v srpnu, takže v únoru jsou na severní polokouli menší zásoby a tím je větší poptávka – vyšší cena. Zde by žáci měli využít znalosti z předešlých slidů.

Jednadvacátý slide:

Na tomto slidu najdeme informace k průmyslu a nerostným surovinám Austrálie a také k dopravě. Je zde fotografie dolu Coober Pedy, důl, kde se těží opály, dále fotografie rýžování zlata z doby „zlaté horečky (použita z programu SMART Notebook 11) a fotografie „road trains“ silničních vlaků, které

přeppravují zboží přes vnitrozemí Austrálie, tyto fotografie sem byly vybrány, aby vhodně doplňovaly psaný text. Dále je text ještě doplněn obrázky, použitými z programu. Prvním úkolem je „Najdi na mapě, kde jsou největší ložiska drahých kovů a minerálů – zlata, stříbra, diamantů a opálů“. Správná odpověď – viz. školní atlas Austrálie – průmysl a těžba nerostných surovin. Dalším úkolem/otázkou je „Proč zde nejsou zastoupeny jaderné elektrárny. Které elektrárny jsou tu nejvíce zastoupeny“. Správná odpověď je: jaderné elektrárny nejsou v zemi zastoupeny z důvodu obav o bezpečnost. Nejvíce zastoupeny jsou zde elektrárny tepelné (téměř 90%), vodní (8%), ostatní (2%).

Učitel zde může rozvést diskuzi o zlaté horečce, v kterých letech probíhala, co způsobila apod.

Dvaadvacátý slide:

Tento slide je „shrnutí“ kapitoly hospodářství, jsou zde uvedeny základní informace, které by si měli žáci zapamatovat.

Třiadvacatý slide:

Tímto slidem začíná nová kapitola „zajímavostí“, jsou zde dvě fotografie „Uluru“ (pohled shora, na kterém je vidět mohutnost tohoto monolitu a pohled ze strany) doplněné stručnou informací o této zajímavosti

Austrálie. Další je na tomto slidu „Dvanáct apoštolů“ taktéž zajímavost z Austrálie, je zde přiložena jedna fotografie, pro názornou představu o tomto místu.

U zajímavostí může učitel například zadat referáty o jednotlivých zajímavostech. Nebo v zeměpisných seminářích/když zbude čas donést několik materiálů o daných zajímavostech a žáky nechat ve třídě informace zpracovat – metodou tiskové kanceláře.

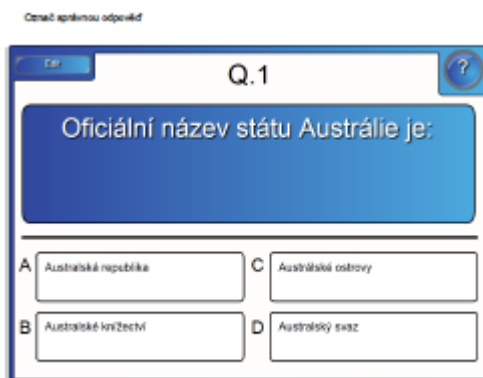

Čtyřiadvacatý slide:

Na tomto slidu jsou dvě fotografie „Velkého bariérového útesu“, pohled shora a podmořský svět, doplněné o informace k tomuto korálovému útesu. Další zajímavostí jsou zde „Čalovky korálů“ s jednou fotografií, pro názornou představu.

Pětadvacatý slide:

Tento slide je už nová kapitola „opakování“, najdeme tu cvičení na označování správných odpovědí. Je vždy položená otázka, u které jsou čtyři možnosti, pouze jedna možnost je správně, žáci označují správnou odpověď buď A, B, C, nebo D.

Je zde deset otázek, jejich pořadí se o

každém zapnutí tohoto programu změní. Tato hra se může hrát ve skupinkách

anebo ji mohou hrát jednotlivci. Například, kdo se přihlásí rychleji, může odpovídat, za každou správnou odpověď je bod, kdo bude mít nejvíce bodů, dostane známku jedničku.

Žáci chodí buďto klikat na správné odpovědi k tabuli nebo učitel vyvolává.

První otázka: Oficiální název státu Austrálie je? Správná odpověď: Australský svaz (B).

Druhá otázka: Australský svaz se skládá „z“? Správná odpověď je: 6 států a 2 teritorií (D).

Třetí otázka: Hlavní město Austrálie je? Správná odpověď: Canberra (C).

Čtvrtá otázka: Velký bariérový útes se nachází podél? Správná odpověď: Severovýchodního pobřeží (A).

Pátá otázka: Posvátná hora domorodců se jmenuje Ayersova skála jinak také? Správná odpověď: Uluru (B).

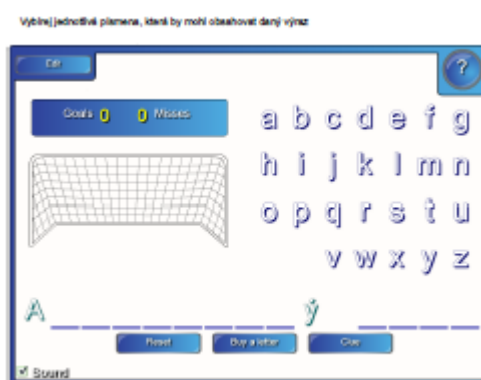
Šestá otázka: Ve vnitrozemí Austrálie se nachází hlavně? Správná odpověď: pouště a polopouště (D).

Sedmá otázka: Mezi endemity Austrálie nepatří? Správná odpověď: králík divoký (D).

Osmá otázka: Austrálie? Správná odpověď: je nejsušším kontinentem (A).

Devátá otázka: Austrálie leží „na“? Správná odpověď: Na jižní a východní polokouli (B).

Desátá otázka: V Austrálii se chovají/chová hlavně? Správná odpověď: ovce (C).

Šestadvacátý slide:

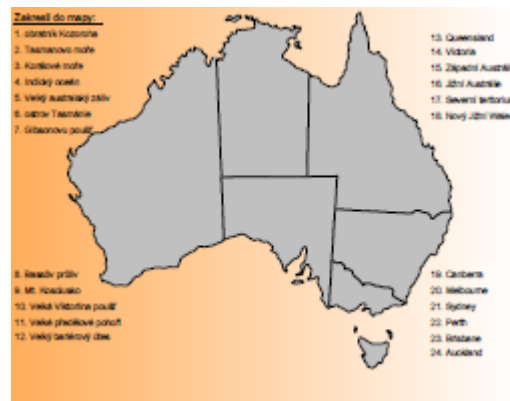
Na tomto slidu žáci hádají správný výraz, výraz je vždy uveden s chybějícími písmeny, žáci tedy hádají chybějící písmena. Za každé správné písmeno „dávají gól“ za každé špatné písmeno „míjejí branku“. Tato procvičování lze hrát

ve skupinkách i jako každý sám. Například, třída je rozdělena na dvě družstva, výraz hádá vždy družstvo, které se dříve přihlásí. Když ho uhodne napoprvé, aniž by vybral chybějící písmeno, dostává družstvo 20 bodů a může hádat další výraz. Za uhodnutí výrazu s použitím několika písmen (nápověd), tak aby zůstali alespoň dvě mezery v hádajícím výrazu, dostává družstvo 10 bodů a dále hádá druhé

družstvo. Za každé „minutí branky“ si družstvo odečítá jeden bod. Za zvolení nápovědy = ukáže se hledaný výraz, si družstvo nepřičítá žádný bod. Družstvo s nejvíce body vyhrává.

Výrazy zde jsou: Tasmánie (nápopvěda: stát Austrálie – ostrov), Velký bariérový útes (nápopvěda: největší korálový útes světa), obratník Kozorooha (nápopvěda: obratník procházející Austrálií), koala australská (nápopvěda: australský endemit, živí se listy eukalyptu), Australský svaz (nápopvěda: oficiální název Austrálie), ptakopysk podivný (nápopvěda: savec, který snáší vejce), Dvanáct apoštolů (skalní útvary vzniklé erozí mořské vody), opera v Sydney (nejvýznamnější stavba v největším městě Austrálie), bumerang (původně lovecká zbraň domorodců).

Sedmadvacátý slide:

Na tomto slidu je slepá mapa Austrálie. Žáci mají na interaktivní tabuli zakreslit dané výrazy – kontrola výrazů viz. školní atlas. Žáci mohou mít nakopírovaný každý svou slepou mapu anebo chodí postupně k tabuli zakreslovat. Učitel si může vybrat

jednoho žáka a na slepou mapu ho vyzkoušet.

Výrazy jsou: 1. obratník Kozorooha, 2. Tasmanovo moře, 3. Korálové moře, 4. Indický oceán, 5. Velký australský záliv, 6. Ostrov Tasmánie, 7. Gibsonova poušť, 8. Bassův průliv, 9. Mt. Kosciusko, 10. Velká Viktoriina poušť, 11. Velké předělové pohoří, 12. Velký bariérový útes, 13. Queensland, 14. Victoria, 15. Západní Austrálie, 16. Jižní Austrálie, 17. Severní teritorium, 18. Nový Jižní Wales, 19. Canberra, 20. Melbourne, 21. Sydney, 22. Perth, 23. Brisbane, 24. Auckland

Osmadvacátý slide:

Na tomto slidu žáci přiřazují pojmy k jejich definicím prstem přetahují jednotlivé pojmy).

Správné odpovědi:

Mt. Kosciusko – nejvyšší hora Austrálie

– Australské Alpy

Austrálci – původní obyvatelé Austrálie

Vánoční ostrovy – zámořské území Austrálie

Ježura australská – endemit Austrálie

Uluru – posvátná hora domorodců

Willy willy - hluboké tlakové níže, projevují se silným větry a srážkami

Murray – nejvýznamnější řeka Austrálie

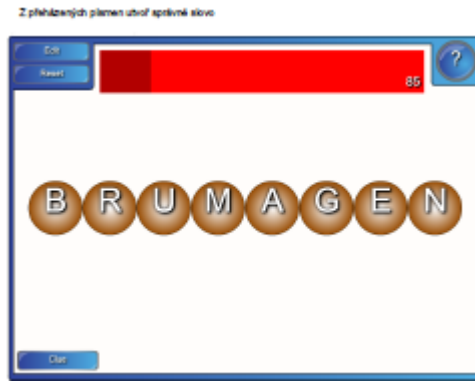
Devětadvacátý slide:

Na tomto slidu je napsáno deset tvrzení a žáci mají rozhodnout, jestli je pravdivé.

Učitel žáky vyvolává nebo chodí jednotlivě k tabuli, žáci mohou být rozděleni opět třeba do skupinek a soutěžit mezi sebou.

Správné odpovědi:

1. NE – nejvyšší horou sice je Mt. Kosciusko v Australských Alpách, ale neleží na severu Austrálie ale na jihovýchodě.
2. NE – Austrálie má značné nerostné bohatství – bohaté zásoby rud, uhlí, ropy, drahých kovů atd.
3. ANO
4. NE – převažuje tropické suché podnebí
5. ANO
6. ANO
7. NE – Sydney je sice největší město, ale hlavní město je Canberra
8. NE – Východoaustralské pobřeží – hlavně Velké předělové pohoří zadržuje srážky – díky tomu ale ve vnitrozemí vznikly pouště a polopouště.
9. ANO
10. NE – základem zemědělství je chov ovcí

Třicátý slide:

Na tomto slidu jsou slova, která mají přeházená písmena, žáci mají za úkol písmena seřadit tak, aby dávali dohromady smysluplné slovo (vztahuje se k tematice Austrálie). Na seřazení písmen mají žáci časový limit. Učitel může časový limit upravit – na pomalý nebo rychlý. Žáci

chodí k tabuli a přetahováním přehazují písmenka do správného pořadí.

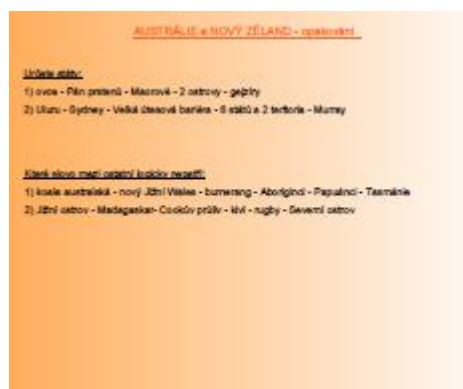
Slova jsou: bumerang – ragmebu, klokan – naklok, koala – lakao, eukalyptus – tuskalypeu, Tasmánie – satániem.

Jednatřicátý slide:

Na tomto slidu jsou čtyři fotografie vztahující se k Austrálii, pod fotografiemi jsou jejich popisky. Je třeba správně zařadit popisek k fotografii. Žáci přetahují prstem správné výrazy k fotografiím či fotografie ke správným výrazům.

Fotografie: 1. ježura australská, 2. Austrálci/Aboriginci, 3. Opera v Sydney, 4. Uluru – Ayersova skála

Dvaatřicátý slide:

Na tomto slidu začíná krátké opakování Austrálie a Nového Zélandu dohromady. V prvním úkolu jsou vypsány dvě řady slov typických pro danou zemi, jedna řada pro Nový Zéland a druhá pro Austrálii. Žáci mají za úkol určit, která z řad patří Austrálii a která Novému

Zélandu. Správná odpověď je: první řada patří/je Nový Zéland, druhá řada je Austrálie.

V druhém úkolu, který je na tomto slidu, jsou opět dvě řady slov – jedna řada slov typických pro Austrálii a jedna pro Nový Zéland. Tentokrát žáci ale mají vyškrtnout jedno slovo, které do řady logicky nepatří. V první řadě je to slovo „Papuánci“, v druhé řadě je to slovo „Madagaskar“.

Třiatřicátý slide:

Na tomto slidu mají žáci správně zařadit výrazy, typických názvů, jmen pro danou zemi, do točícího se kolečka s nápisem Austrálie nebo Nový Zéland. Prstem nebo perem na interaktivní tabuli výraz uchopí a přetáhnout do správného kolečka.

Pokud tak učinili špatně, výraz se vrátí a musí ho zařadit znovu a správně.

Správné odpovědi. Austrálie: Tasmánie, Canberra, Mt. Kosciusko, klokan, Gibsonova poušť, Queensland, Aboriginci, artéská studna.

Nový Zéland: Severní ostrov, Wellington, kivi, Maor, Mount Cook, národní park Rotorua, gejzíry, haka

Čtyřiatřicátý slide:

Stránka je rozdělena na polovinu, na jedné straně je napsána Austrálie a na druhé straně Nový Zéland. Dále jsou zde očíslované obrázky a fotografie, žáci mají za úkol popsat a správně přiřadit fotografii nebo obrázek pod Austrálii a pod Nový

Zéland.

Správná odpověď. Austrálie: 1. Koala australská, 2. Vyučování na odlehlých farmách v Austrálii, 3. Aboriginci/Austrálci, 4. Velký bariérový útes, 6. Princip artéské studny, 8. Stříhání ovcí

Nový Zéland: 5. Tanec haka, ragbysté, 7. Bahenní sopka, 8. Stříhání ovcí (může být jak u Austrálie, tak u Nového Zélandu), 9. Horké jezírko v národním parku Rotorua, Champagne pool, 10. Kivi, 11. Maor

NOVÝ ZÉLAND – PUTOVÁNÍ PO ZEMI PÁNA PRSTENŮ

Informace k jednotlivým kapitolám jsou psány černým písmem. Zajímavosti nebo neznámé informace jsou psány modrým písmem, úkoly jsou psány zeleným písmem a kurzívou. Zajímavosti a úkoly jsou oddělené v tabulce (černou linkou) na pravé straně slidu, akorát na třetím slidu jsou umístěny vlevo dole.

U některých obrázků nebo textu je „malá zeměkoule“, kliknutím na ní se připojíme k internetu. Pod těmito značkami nalezneme video k tématu, hudební ukázkou, satelitní snímek či text, s kterým mají žáci za úkol pracovat.

Pod jednotlivými obrázky a mapami jsou jejich popisky, u cizích (anglických) názvů nalezneme závorku, ve které je napsáno „čti:“ a správná výslovnost daného výrazu.

Celý výukový program „Nový Zéland – Putování po zemi Pána Prstenů“ má světle zelené pozadí, které autorka vybrala dle jejího subjektivního názoru tak, aby nebyl narušen text.

Žáci by měli mít otevřený sešit a dělat si poznámky toho, co jim učitel řekne, aby si poznamenali (někdy není třeba si psát vše, co je na jednotlivých slidech – učitel žáky vede a koriguje), dále by měli mít otevřený školní atlas světa (alespoň jeden ve dvojici), ve třídě by měla viset mapa Austrálie a Oceánie.

Je na každém učiteli, zda jednotlivé úkoly nechá žáky vypracovat v hodině či zda jim je zadá jako domácí úkol. Při vypracovávání úkolů žáci používají především školní atlasy, mapy, dále internet, ale také využívají již získané znalosti a vědomosti, jak z předchozích slidů tohoto programu, tak z již probraného jiného učiva.

První slide:

Na prvním slidu je název a úvodní, motivační text k novému Zélandu, který má v žácích probudit zvědavost se o této zemi něco naučit, dále také rozpoutat diskuzi nad názvem tohoto programu. Jsou zde také fotografie, které mají v žácích

vyvolat dosavadní zkušenosti, znalosti o této zemi a využít je k úvodní diskuzi. Je zde fotografie ptáka kivi, je to nelétavý pták žijící v pralesích Nového Zélandu, je to

neoficiální symbol Nového Zélandu. Další fotografie jsou pasoucí se ovce na svahu, ovce jsou opět symbolem Nového Zélandu, zemědělství se tu specializuje hlavně na chov ovcí, vlna a jehněčí maso je hlavním vývozním artiklem. Fotografie Maora s vypláznutým jazykem, Maoři jsou původní obyvatelé Nového Zélandu, vyplazený jazyk používají pro zastrašení nepřítele. Fotografie jezera Champagne pool, tato fotografie znázorňuje horké prameny Nového Zélandu. Ragbysté „All blacks“ a jejich tanec haka, ragby je národním sportem Nového Zélandu, vždy před zápasem tančí bojový tanec haka, haka je původně tanec domorodých Maorů. Fotografie hory Mout Cook, která je nejvyšší horou Nového Zélandu. Tyto fotografie byly vybrány na úvod autorkou, jelikož je považuje za typické pro Nový Zéland, mnohé z nich jsou neoficiálními symboly této země.

Program „Nový Zéland“ je třeba/je vhodné probírat až po probrání učiva Oceánie a Austrálie. Při tvorbě tohoto programu, brala autorka učivo Oceánie za probrané. Učitel by zde měl nechat žáky diskutovat nad jednotlivými obrázky, měl by je pouze korigovat a upřesňovat informace, pokud žáci nebudou fotografie znát, měl by jim je popsat a vysvětlit.

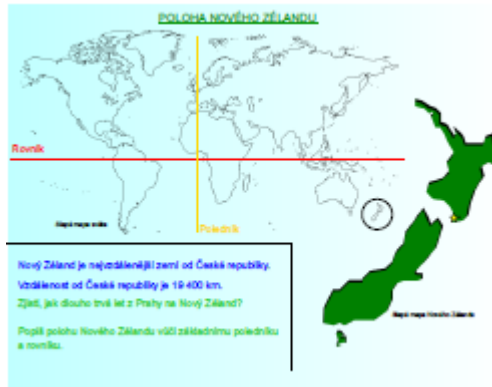

Druhý slide:

Na druhém slidu je výběr kapitol a uprostřed je fotografie ptáka kivi, kterého autorka vybrala za symbol Nového Zélandu. První kapitola je „poloha Nového Zélandu“, druhá kapitola je „obyvatelstvo“, třetí kapitola je „hospodářství“, čtvrtá kapitola je „zajímavosti“ a poslední kapitola je „opakování“.

Na konci každé kapitoly je vpravo dole umístěné modré kolečka, na to když

klikneme, dostaneme se zpět na výběr kapitol, pokud toto kolečko nevyužijeme, bude následovat další kapitola.

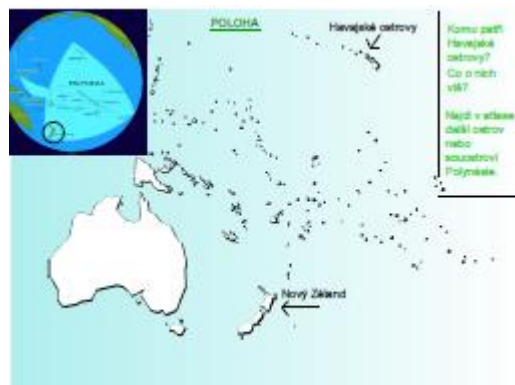

Třetí slide:

Na tomto slidu je slepá mapa světa a slepá mapa Nového Zélandu, aby si žáci uvědomili polohu této země vůči rovníku a základnímu poledníku. Jako zajímavost je zde modrým písmem napsáno, že je Nový Zéland nejbzdálenější zemí od České republiky.

První úkol je „Zjist, jak dlouho trvá let z Prahy na Nový Zéland“. Správná odpověď je: Let může trvat 22,5 hodiny ale i 26 hodin. Druhý úkol je „Popiš polohu Nového Zélandu vůči základnímu poledníku a rovníku“. Správná odpověď: Nový Zéland leží na východní polokouli a jižní polokouli.

Žáci zde mají za úkol pracovat s atlasem, popřípadě použít internet.

Čtvrtý slide:

Tento slide obsahuje mapu Polynésie slepou mapu Austrálie a Oceánie. Tyto mapa je zde umístěna proto, že se Nový Zéland řadí do Polynésie – je zde na zopakování a uvědomění si polohy Polynésie. Na tomto slidu najdeme úkoly, které se

vztahují na učivo Oceánie, je to jakési opakování a práce se školním atlasem. První úkol je „Komu patří Havajské ostrovy, co o nich už víš“. Správná odpověď je: Havajské ostrovy jsou padesátým státem USA. Co o nich víme, např.: jejich hlavní město je Honolulu, je to několik ostrovů sopečného původu – táhnou se v délce 2 500 km, najdeme na nich sopku Mauna Loa a Mauna Kea, jejich značná část je pod hladinou moře. Tyto ostrovy jsou turistickým rájem. Druhý úkolem je zde „Najdi v atlase další ostrov nebo souostroví Polynésie“. Správná odpověď je: Nový Zéland, Havajské ostrovy, Francouzská Polynésie, Americká Samoa, Tokelau, Tuvalu, Velikonoční ostrov, atd.

Pátý slide:

Na tomto slidu je „poloha“ Nového Zélandu, obecné informace. Je zde na doplnění, na kterých dvou ostrovech se Nový Zéland rozkládá – žáci si vezmou atlasy a najdou v atlase, ostrovy se poté dopíší (dopíše učitel či žáci) na interaktivní tabuli.

Správná odpověď je na Severním a Jižním ostrově.

Kliknutím na malou zeměkouli u slepé mapy Nového Zélandu, se připojíme na internet a podíváme se na satelitní snímek nového Zélandu. Kliknutím na zeměkouli u vlajky Nového Zélandu si zase poslechneme hymnu Nového Zélandu (7:00 min).

Prvním úkolem je, zjistit, co znamenají symboly na vlajce a zjistit informace o znaku Nového Zélandu – kliknutím na zeměkoule u znaku Nového Zélandu se dostaneme na internetové stránky, které nám v tom pomůžou. Pokud ale chceme hledat v jiných zdrojích nebo sami, nemusíme tyto „náповědy“ využívat. Správná odpověď o symbolech na vlajce Nového Zélandu: vlajka Nového Zélandu je velmi podobná vlajce Austrálie. Čtyři bílé hvězdy symbolizují Jižní kříž – ten symbolizuje polohu Nového Zélandu na jižní polokouli. Malá vlajka Spojeného království vpravo nahoře symbolizuje historickou souvislost, Nový Zéland byl pod britskou nadvládou a dnes je součástí Společenství národů, jehož hlavou je britský panovník, současně královna Alžběta II. Znak Nového Zélandu, správná odpověď: na znaku Nového Zélandu je britská žena nesoucí vlajku Nového Zélandu a Maor nesoucí zbraň. Mezi nimi je britská koruna a erb, na erbu je vpravo nahoře Jižní kříž symbolizující polohu Nového Zélandu, uprostřed tři lodě, které symbolizují, že je Nový Zéland ostrov a lodní dopravu, svazek pšenice a ovčí vlna (ovce) symbolizují hospodářství Nového Zélandu a vlevo dole jdou překřížená kladiva, která symbolizují těžební průmysl.

Dalším úkolem/otázkou je zde „Věděli byste, proč se Tichý oceán takto jmenuje a jak se mu jinak přezdívá“. Správná odpověď: jinak se mu také říká Pacifik – Pacifický oceán. Fernando Magellan (jako první uskutečnil plavbu kolem světa) dal jméno tomuto oceánu tichý, protože během dvouměsíční plavby po tomto oceánu ho nezastihla ani jedna bouře. Ironií je, že tento největší oceán, je nejbouřlivější ze

všech. Druhým úkolem je „ Najdi na mapě, jak se jmenuje průliv oddělující dva hlavní ostrovy Nového Zélandu (Severní a Jižní ostrov)“. Správná odpověď je: Cookův průliv.

OBYVATELSTVO

Severní ostrov je více zalidněný. Rozlohou je však větší Jižní ostrov.
Hlavní město Nového Zélandu je Wellington (jižní ostrov), které leží na Severním ostrově.
Nový Zéland objevil stejně jako Tasmanii: _____ roku.
Původní obyvatelé jsou Maoré, kteří dnes tvoří pouze třetinu obyvatelstva Nového Zélandu. Většinu obyvatel tvoří hlavní evropské příslušníci.

Proč je více zalidněný Severní ostrov?
Porovnej rozlohu Nového Zélandu s rozlohou České republiky.
Maoré - jejich slovník a vykazovaný jazyk slouží pro zajištění nepřátel.
Najdi na mapě další významná města Nového Zélandu, které z nich je největší?

Jedním z nejvyšších Novozélandců je _____
který jako první dosáhl vrcholu nejvyšší hory světa Mount Everest (8 848 m n. m.).

Klikni na obrázek a poslechni si příběh Maoré.

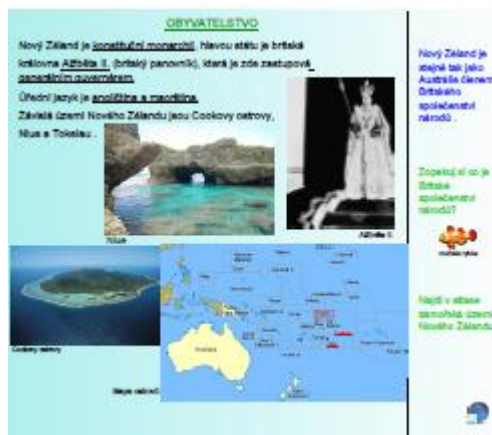
Šestý slide:

Na tomto slidu začíná nová kapitola „obyvatelstvo“. Je zde fotografie Maora, domorodého obyvatele a slepá mapa Nového Zélandu (aby žáci měli stále na očích, tvar této země a to že se skládá z dvou hlavních ostrovů). Pod fotografií Maora je malá zeměkoule - odkaz

na internet, na kterou když klikneme, tak se podíváme na krátké video o kultuře Maorů (4:02 min).

V textu je úkol na doplnění objevitele Nového Zélandu a letopočet, kdy byl Nový Zéland objeven. Správná odpověď je: Abel Tasman, roku 1642 (dopíše učitel nebo žáci). Druhým úkolem/otázkou je zjistit „Proč je více zalidněný Severní ostrov“. Správná odpověď: na Jižním ostrově žije necelá třetina obyvatel, má chladnější klima, je více hornatý a deštivější, proto žije více obyvatel na Severním ostrově. Třetím úkolem je „Porovnej rozlohu Nového Zélandu s rozlohou České republiky“. Správná odpověď je: rozloha České republiky je 78 865 km² a rozloha Nového Zélandu je 268 680 km².

Další úkol je na doplnění do textu, jméno jednoho z nejslavnějších Novozélandců, který jako první dosáhl vrcholu nejvyšší hory světa Mount Everest (8 848 m n. m.). Správná odpověď je: Edmund Hillary. Posledním úkolem na tomto slidu je „Najdi na mapě další významná města Nového Zélandu, které z nich je největší“. Správná odpověď: Wellington (hlavní město), Auckland, Christchurch. Největší je Auckland.

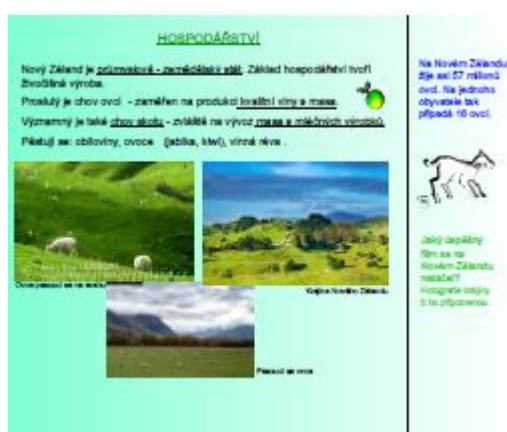
Sedmý slide:

Tento slide je také na kapitole „obyvatelstvo“. Je zde fotografie královny Alžběty II. Jako hlavy státu Nového Zélandu (použitá z programu SMART Notebook 11), dále mapa Oceánie, ve které jsou vyznačeny zámořská území Nového Zélandu, na dalších fotografiích jsou

zámořská území Nového Zélandu a to Cookovy ostrovy a Niue, fotografie a mapa zde doplňují psaný text.

Prvním úkole je „Zopakuj si co je Britské společenství národů“. Správná odpověď: Commonwealth neboli Společenství národů je volné sdružení Velké Británie a jejich bývalých dominií a kolonií. Kromě Velké Británie je současně v 15 dalších respektován jako hlava státu britský panovník, tedy Alžběta II. (jako hlava společenství národů je uznávána všemi členy). V Austrálii nese britský panovník, Alžběta II., navíc titul královny dané země (např. Her Majesty Queen Elisabeth II, Queen of Australia). Patří sem například Kanada, Nový Zéland, Jamajka nebo Bahamy.

Druhým úkolem na tomto slidu je „Najdi v atlase zámořská území Nového Zélandu“. – správná odpověď – viz. školní atlas

Osmý slide:

Tímto slidem začíná další kapitola „hospodářství“. K obecným informacím o hospodářství Nového Zélandu jsou zde fotografie krajiny Nového Zélandu a pasoucích se ovcí, které jsou pro tuto zemi typické a vhodně doplňují text. Úkolem nebo spíše otázkou zde je

„Jaký úspěšný film se na Novém Zélandu natáčel“. Správná odpověď je: Pán prstenů – podle něhož je pojmenovaný i tento program.

Devátý slide:

Na tomto slidu pokračuje kapitola „hospodářství“, která je doplněna o informace o přírodních krásách typických pro Severní a Jižní ostrov. Je zde obrázek gejzíru, fotografie národního parku Rotorua a fotografie horkého jezírka

Champagne Pool, vybrány pro doplnění textu. Je zde také slepá mapka Nového Zélandu, jelikož se zmiňujeme o jeho dvou hlavních ostrovech (aby žáci měli mapu stále na očích). Kliknutím na malou zeměkouli se žáci mohou podívat na video gejzíru „Lady Knox“ v již zmiňovaném národním parku Rotorua (1:05 min). Úkolem je si zopakovat „Co to vlastně gejzír je a jak funguje“. Správná odpověď: je to pramen, který periodicky vystřikuje horkou vodu s vodní parou. K vystřikování dochází kvůli přetlaku vody pod zemí, děje se tak ve vulkanicky aktivních oblastech. Podzemní voda se dostane do kontaktu s horkými horninami, zahřeje se a je vytlačována na povrch.

Desátý slide:

Tímto slidem začíná kapitola „zajímavosti“, na prvním slidu této kapitoly je nejvyšší hora Nového Zélandu a její fotografie a sopka Ruapehu, také doplněná fotografií. K fotografiím jsou vždy stručné informace o těchto zajímavostech.

Učitel zde může žákům zadat referáty na jednotlivé zajímavosti z Nového Zélandu nebo do hodiny (zbuďte-li více času) či zeměpisného semináře přinést materiály s informacemi o zajímavostech a žáci by měli samostatně informace zpracovat a přednést před třídou – metoda tiskové kanceláře.

Vlevo (131: Rotorua) je geotermální elektrárna, která využívá sopečné lávovodní ohřevu ostrova.
 JAKÁ ZNÁŠ JINÉ TYPY ELEKTRÁREN VYUŽÍVAJÍCÍ OBNOVITELNÉ ZDROJE?

Jedenáctý slide:
 Na tomto slidu jsou informace k národnímu parku Rotorua a fotografie zajímavostí z tohoto parku, jsou zde dvě fotografie horkého jezírka Champagne Pool a fotografie bahenní sopky. Jako zajímavost je zde informace o geotermální elektrárně Wairakei.

Úkolem je „Jaké znáš jiné typy elektráren využívající obnovitelné zdroje.“ Správná odpověď je: například sluneční, větrné nebo vodní elektrárny.

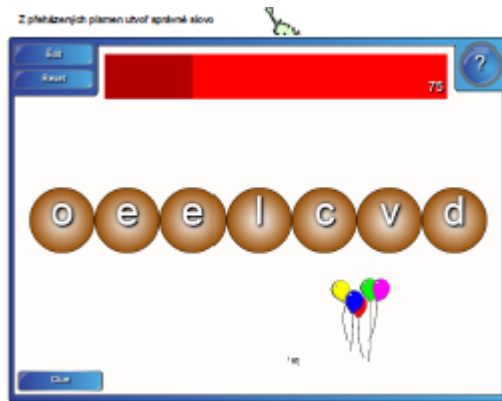
Podívej se na jezero Taupo přes program Google Earth ze zeměkouli

Dvanáctý slide:
 Tady najdeme informace o největším jezeře Nového Zélandu, jezero Taupo a jeho dvě fotografie. Kliknutím na malou zeměkouli se na toto jezero můžeme podívat ze satelitního snímku.

Třináctý slide:
 Tento slide je dalším se „zajímavostmi“, na kterém je informace a fotografie o kopci, který je zapsán v Guinesově knize rekordů za svůj nejdelší název. Další zajímavostí je zde informace o národním sportu Nového Zélandu –

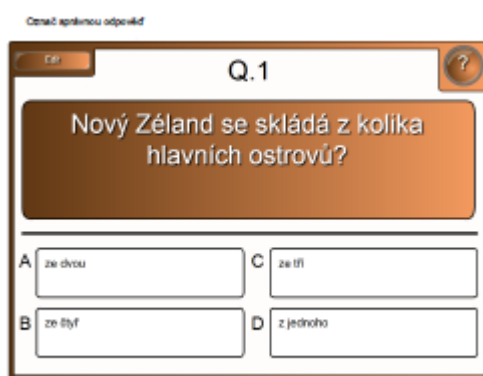
ragby a o tanci „haka“. Kliknutím na zeměkouli se žáci mohou podívat na video o tomto tanci (1:18 min). Je tu také fotografie týmu ragbyistů předvádějících tento tanec.

Čtrnáctý slide:
 Na tomto slidu je hra, je zde pět slov týkajících se tématiky Nového Zélandu, jejichž písmena jsou přeházená. Úkolem je v časovém limitu stihnout písmena uspořádat tak, aby vzniklo smysluplné slovo. Žáci chodí k tabuli a prstem přetahují jednotlivá písmenka tak, aby vzniklo smysluplné slovo. Jsou zde slova: ledovec – eledov (přeházená písmena), Polynésie – lyponsieé, ragby – byarg, gejzír – jezírg, maor – oram. Za správně složené slovo v časovém limitu (který učitel může nastavit jako rychlý nebo pomalý) klikneme na balonky a tím se spustí zvuk „hurá“

Patnáctý slide:
 Tento slide je poslední se zajímavostmi o Novém Zélandu. Nalezneme na něm informace a fotografie o endemitech Nového Zélandu, o haterii novozélandské, ptáku kivi a papouškovi nestor kea. Jako úkol/otázka je zde „Vysvětlí proč se na Novém Zélandu vyskytují endemity“. Správná odpověď je: flora i fauna se na Novém Zélandě, stejně tak jako v Austrálii, vyvíjela izolovaně od zbytku světa, proto zde nalezneme spoustu druhů a rostlin, které se jinde na světě nevyskytují (nebo alespoň ne přirozeně ve volné přírodě).

Šestnáctý slide:
 Tento slide je už nová kapitola „opakování“, najdeme tu cvičení na označování správných odpovědí. Je vždy položena otázka, u které jsou čtyři možnosti, pouze jedna možnost je správně, žáci označují správnou

odpověď buď A, B, C, nebo D.

Je zde deset otázek, jejich pořadí se o každém zapnutí tohoto programu změní. Tato hra se může hrát ve skupinkách anebo ji mohou hrát jednotlivci. Například, kdo se přihlásí rychleji, může odpovídat, za každou správnou odpověď je bod, kdo bude mít nejvíce bodů, dostane známku jedničku.

Učitel žáky buďto vyvolává nebo chodí jednotlivě k tabuli klikat na správné odpovědi.

První otázka: Nový Zéland se skládá z kolika hlavních ostrovů? Správná odpověď: ze dvou (C).

Druhá otázka: Dva hlavní ostrovy Nového Zélandu se jmenují? Správná odpověď: Severní a Jižní (A).

Třetí otázka: V současnosti je hlavou státu Nového Zélandu? Správná odpověď: královna (B).

Čtvrtá otázka: Národním sportem Nového Zélandu je? Správná odpověď: ragby (C).

Pátá otázka: Hlavní městem Nového Zélandu je? Správná odpověď: Wellington (B).

Šestá otázka: Mezi endemity Nového Zélandu nepatří? Správná odpověď: Medvídek koala (D).

Sedmá otázka: Nový Zéland je proslulý chovem? Správná odpověď: ovcí (B).

Osmá otázka: Původní obyvatelé Nového Zélandu se jmenují? Správná odpověď: Maoři (D).

Devátá otázka: Nový Zéland je součástí? Správná odpověď: Polynésie (A).

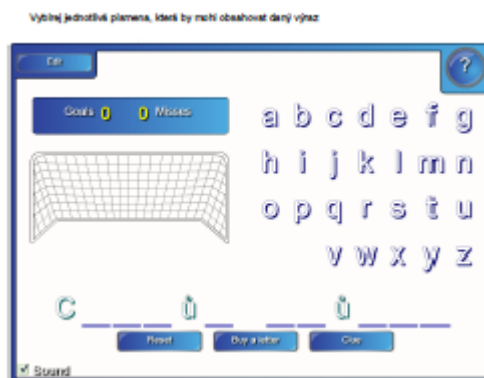
Desátá otázka: Elektrárna Wairakei, na Severním ostrově, je elektrárna? Správná odpověď: geotermální elektrárna (B).

Sedmnáctý slide:

Na tomto slidu žáci pracují se slepou mapou. Chodí jednotlivě k interaktivní tabuli nebo jim učitel každému vytiskne slepou mapu Nového Zélandu. Zapisují dané pojmy do mapy, všichni si je na konci zkontrolují podle interaktivní tabule.

Pojmy: 1. Severní ostrov, 2. Jižní ostrov, 3. Wellington, 4. Christchurch, 5. Auckland, 6. Cookův průliv, 7. Tasmanovo moře, 8. Tichý oceán, 9. Mt. Cook

Osmnáctý slide:

Na tomto slidu žáci hádají správný výraz, výraz je vždy uveden s chybějícími písmeny, žáci tedy hádají chybějící písmena (výraz z probrané tematiky Nového Zélandu). Za každé správné písmeno „dávají gól“ za každé špatné písmeno „míjejí

branku“. Tato procvičování lze hrát ve skupinkách i jako každý sám. Například, třída je rozdělena na dvě družstva, výraz hádá vždy družstvo, které se dříve přihlásí. Když ho uhodne napoprvé, aniž by vybral chybějící písmeno, dostává družstvo 20 bodů a může hádat další výraz. Za uhodnutí výrazu s použitím několika písmen (nápořád), tak aby zůstali alespoň dvě mezery v hádajícím výrazu, dostává družstvo 10 bodů a dále hádá druhé družstvo. Za každé „minutí branky“ si družstvo odečítá jeden bod. Za zvolení nápořád = ukáže se hledaný výraz, si družstvo nepřičítá žádný bod. Družstvo s nejvíce body vyhrává.

Výrazy, které se hádají: Wellington – nápořád: hlavní město Nového Zélandu. Severní ostrov – nápořád: ostrov, na kterém jsou gejzíry, sopky. Maor – nápořád: původní obyvatel Nového Zélandu. Jižní ostrov- nápořád: ostrov, na kterém jsou ledovce, fjordy. Cookův průliv – nápořád: průliv mezi Severním a Jižním ostrovem. Pán prstenů – nápořád: film, který se tu natáčel. Tasmanovo moře – nápořád: moře mezi Novým Zélandem a Austrálií. Haka – nápořád: novozélandský tanec. Pták kivi – nápořád: nelétavý pták, symbol Nového Zélandu. Sopka Ruapehu – nápořád: nejvyšší a nejznámější sopka Nového Zélandu.

Devatenáctý slide:

Na tomto slidu žáci přiřazují pojmy k jejich definicím. Chodí jednotlivě k tabuli a prstem přetahují pojmy ke správným definicím.

Pojmy:

ragby – národní sport Nového Zélandu
Maorština – úřední jazyk Nového

Zélandu

Alžběta II. – hlava státu Nového Zélandu

Kivi – endemit Nového Zélandu, nelétavý pták

Kiwi – ovoce, které se na Novém Zélandu pěstuje

Rotorua – národní park

Taupo – jezero

Cookovy ostrovy – zámořské území Nového Zélandu